

HOVEDPLAN

VANN, AVLØP, OVERVANN og VANNMILJØ

2025-2035

Vestvågøy kommune

Versjon: 2026-04-27

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	4
1.1	Omfang og avgrensinger	4
1.2	Formål med planen	5
1.3	Sammenheng mellom hovedplanen og vedlegg.....	6
1.4	Hovedplanens kapitler	7
1.5	Forkortelser og definisjoner.....	8
1.6	Tidshorizont for hovedplanen.....	11
1.7	Bakgrunn og metode - DiVA.....	11
2.	Rammebetingelser	14
2.1	Lovverk.....	14
2.2	FNs bærekraftsmål.....	14
2.3	Kommuneplan.....	14
2.4	Gebyr og økonomistyring.....	15
2.5	Selvkostprinsippet.....	15
2.6	Forvaltningsansvar	15
3.	Dataklassifisering.....	16
3.1	Anbefalinger for bedre datakvalitet	19
4.	Sammenstilling og status VA	20
4.1	Vann	20
4.2	Avløp	21
5.	Utfordringsbildet i Vestvågøy kommune	23
5.1	Mangler i ledningskartverket.....	23
5.2	Bemanning	24
5.3	Svært høy andel fremmedvann i avløpsnettet	24
5.4	Manglende avløpsrensing.....	25
5.5	Manglende kontroll med spredt avløp	27
5.6	Manglende alternativ vannforsyning.....	29
5.7	Stor andel vannlekkasjer	29
5.8	Dårlig brannvannsdekning og -kapasitet	32
5.9	Klima og klimaendringer	32
6.	Mål.....	33
6.1	Prioritering av mål.....	33

6.2	Måloppnåelse og status.....	34
7.	Gjennomgang av målene.....	35
7.1	Mål for vannforsyningen.....	35
7.2	Mål for avløpshåndteringen	46
7.3	Mål for administrasjon og datakvalitet.....	64
8.	Strategier	79
8.1	Planfokus per tettbebyggelse	80
9.	Handlingsplan	82
10.	Gebyr- og kostnadsutvikling.....	100
10.1	Vann- og avløpsgebyr i perioden 2021-2025	100
10.2	Gebyrnivå sammenliknet med nabokommuner	102
10.3	Gebyrprognoser	103
10.4	Investeringsplanen.....	106
11.	Kilder	109

1. Innledning

Vestvågøy kommune igangsatte arbeidet med en ny hovedplan tilknyttet vann, avløp, overvann og vannmiljø (VAOM), for å sikre en helhetlig overordnet plan for akkurat disse temaene. Tidligere fantes individuelle planer for de ulike delene, uten at man tok for seg helheten. Utarbeidelsen av denne hovedplanen er utført for å sikre at kommunen har en oversiktlig og helhetlig hovedplan for VA-sektoren.

Hovedplanen vil fokusere på vann og avløp, og på kommunale anlegg som omfattes av selvkostprinsippet. Overvann og vannmiljø vil i denne hovedplanen vurderes ut fra dette perspektivet, altså som faktorer som påvirker og påvirkes av kommunal vann- og avløpshåndtering. Basert på dette vil hovedplanen heretter betegnes «Hovedplan VA». Planen skal utarbeides som en kommunedelplan. Dette betyr at hovedplanen forankres politisk, noe som vil gi en økt legitimitet av innholdet, også utenfor VA-sektoren. En kommunedelplan er utarbeidet på samme måte som en kommuneplan, men er gjeldende for begrensede geografiske områder, temaer eller virksomhetsområder, i dette tilfellet vann og avløp, med tilhørende konsekvenser for overvann og vannmiljø. Videre i dette dokumentet vil det henvises til hovedplan, og ikke kommunedelplan.

Hovedplan vann og avløp er et strategisk styringsdokument som sikrer at vann- og avløpstjenestene planlegges, utvikles og forvaltes på en bærekraftig, effektiv og fremtidsrettet måte. Hovedplanen belyser dagens situasjon og de langsiktige problemstillingene for vannforsyning og avløpshåndtering, samt vannkvaliteten i vassdragene i den grad dette kan relateres til kommunale vann- og avløpsanlegg. Planen skal videre sikre at kommunen overholder gjeldende lover, forskrifter, regler og pålegg, samt ivareta egne og overordnede målsetninger innen vann- og avløpssektoren.

Konsekvenser for vassdrag og vannmiljø i kommunen, utover de forhold som kan relateres til kommunale vann- og avløpsanlegg, omfattes ikke av planen. Handlinger som foreslås i planen blir i den grad det lar seg gjøres vurdert opp mot mulighetene for å oppnå miljømålene om god økologisk og kjemisk tilstand i berørte vannforekomster.

Forkortelser og definisjoner som kan være utfordrende / ikke allment kjent beskrives i delkapittel 1.5.

1.1 Omfang og avgrensinger

Denne planen tar for seg strategisk planlegging, og fastsetter mål for vann, avløp, overvann og vannmiljø for hele Vestvågøy kommune.

En sentral forutsetning for planen er at målene avgrenses til tiltak som faller inn under **selvkostprinsippet**.

For **temaene vann og avløp** gjelder dette renseanlegg, høydebasseng, pumpestasjoner, overløp, kommunalt eid ledningsnett med mer. Spredt avløp, som er private anlegg der fagområde miljø har

det overordnede ansvaret vil også tas inn. Innenfor rammene av selvkostprinsippet, avgrenses vurderinger av **vannmiljø og overvann** som beskrevet under:

Vannmiljø: Fokuset er rettet mot konsekvensene det kommunale avløpssystemet har for vannmiljøet. Målene og handlingene vil derfor ha ambisjoner om å redusere utslipp og forurensning fra det kommunale ledningsnett.

Overvann: Temaet vurderes i den grad overvann ledes til det kommunale ledningsnett som fremmedvann, fra for eksempel feilkoblinger og fellesledninger. Overvann som ledes til det kommunale avløpsnett belaster ledningsnett negativt, påvirker kapasitet og funksjon, samt overvann som ledes til utslipp i sjøer og vassdrag.

Dersom man følger definisjonene av overvannshåndtering innen selvkostprinsippet fra Norsk vann rapport 210, angis dette til følgende:

- Redusere fare for skader på bygninger, veier og anlegg når avløpsanleggene overbelastes og/eller tilstoppes på grunn av hyppigere og mer intense nedbør- og flomhendelser.
- Redusere overløpsutslipp og direkte utslipp til resipienten.
- Redusere tilførsel til renseanleggene

Som en følge av disse avgrensningene, er mål knyttet til vannmiljø, overvann og spredt avløp underlagt de overordnede målsetningene for **avløp**.

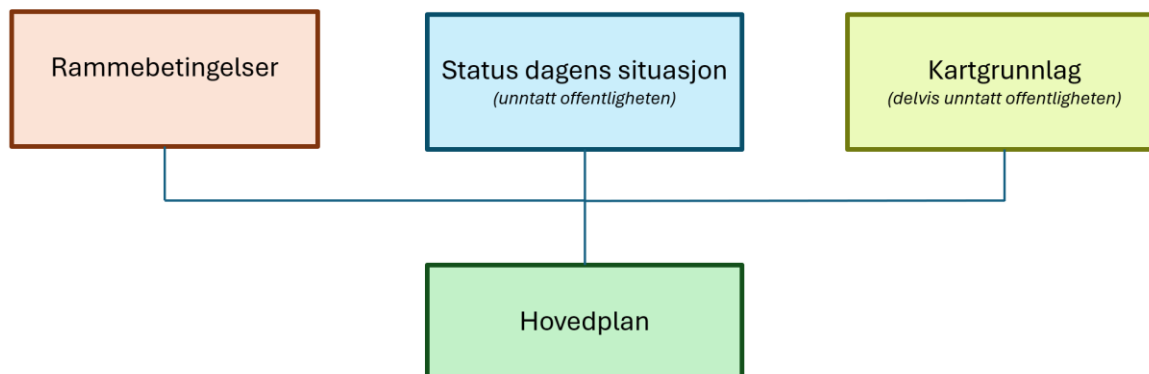
1.2 Formål med planen

Hovedplanen skal være et styringsdokument for kommunens VA-sektor på kort og lang sikt, for å sikre en enhetlig strategi for det videre arbeidet innenfor kommunal VA-sektor. Planen skal belyse dagens situasjon, de langsiktige problemstillingene for vannforsyning og avløpshåndtering, samt vannkvaliteten i vassdragene i den grad dette kan relateres til kommunale vann- og avløpsanlegg (selvkostprinsippet). Samlet skal planen bidra til at kommunen har en god forståelse for egne utfordringer og muligheter knyttet til VA-sektoren. Målsetninger i planen vil være styrende for veien videre, slik at kommunen kan utbedre dagens utfordringer, samtidig som man sikrer ivaretagelse av gjeldende lover og regler for vann og avløp.

For å få en god effekt av hovedplanen er det viktig at den brukes aktivt i det kommunale arbeidet med vann og avløp (VA), at de ansatte i kommunen har et eierskap til innholdet samt at innholdet blir godt politisk forankret. En godt fungerende VA-sektor er kritisk for å sikre gode levevilkår for innbyggerne i kommunen, både for hverdagslige forhold, men også ved eventuelle kriser.

1.3 Sammenheng mellom hovedplanen og vedlegg

For å sikre en bedre oversikt har hovedplanen flere tilknyttede vedlegg og delrapporter. Dette vil sikre at man kan finne de delene man ønsker å se igjennom på en enklere og mer oversiktlig måte. Figur 1-1 viser en skjematisk inndeling av de elementene som til sammen utgjør hovedplanen.

Figur 1-1: Sammenstilling av dokumenter i denne hovedplanen.

En overordnet sammenstilling av de forskjellige elementene beskrives her under:

Rammebetingelser: Sammenstiller de lover, regler og forutsetninger som setter rammene for hovedplanen.

Status dagens situasjon: Sammenstiller status for dagens situasjon for kommunal vann, avløp, overvann og vannmiljø og andre relevante forhold i kommunen som ligger til grunn for arbeider med hovedplanens mål og handlinger.

Kartgrunnlag: Visualiserer forskjellige temaer på en enkel og oversiktlig måte for å synliggjøre dagens situasjon i kommunen.

Hovedplan: Dette er hoveddokumentet som sammenstiller arbeidene, prosessene, valgte mål, handlinger og gebyrutvikling. Det er hovedplanen som blir det styrende dokumentet. De andre dokumentene vil fungere som støttedokumenter til hovedplanen. Hovedplanen vil forankres politisk som en kommunedelplan (KDP).

Tiltaksplan: En hovedplan, utarbeidet på et strategisk (overordnet) nivå legger føringene for en eller flere tiltaksplaner. En tiltaksplan går mer spesifikt inn på geografisk lokaliserte tiltak (på taktisk nivå). Det er i dette arbeidet ikke utarbeidet en tiltaksplan, men utarbeidelse av tiltaksplaner for vann og avløp er satt som handlinger i hovedplanen. Etter hovedplanen er vedtatt vil man med bakgrunn av mål og handlinger arbeide videre med utarbeidelse av tiltaksplaner. En tiltaksplan kalles også iblant for saneringsplan. Saneringsplan er et kjent begrep i norske kommuner, og inneholder ofte det samme som en tiltaksplan.

1.4 Hovedplanens kapitler

Denne hovedplanen består av flere kapitler. Under beskrives de ulike elementene på et overordnet nivå. Kommende delkapitler vil beskrive hver del i større detalj.

Rammebetingelser

Beskriver en sammenstilling av rammeverket som man må forholde seg til innen VA-sektoren. Dette inkluderer internasjonale føringer, lover, forskrifter, norske (?) føringer, kommunale rammebetingelser samt krav og tilbakemeldinger fra statlige og kommunale aktører, som f.eks. Mattilsynet og Statsforvalteren. Rammebetingelsene beskriver også forvaltningsansvaret innen vann- og avløp som er innenfor selvkostprinsippet.

Dataklassifisering

Dataklassifisering brukes for å vise hva som bør forbedres i fremtiden, og for å styrke kunnskapsgrunnlaget planen bygger på. Dataklassifiseringen synliggjør hva som eventuelt mangler, og hvordan kommunen bør jobbe med å utbedre eget datasett for å få et bedre beslutningsgrunnlag i fremtiden. fremtidige bedre beslutninger.

Gjennomgang og status VA

Denne delen tar for seg eksisterende forhold og status for viktige aspekter relatert til vann, avløp overvann og vannmiljø etter selvkostprinsippet i kommunen.

Utfordringsbildet i Vestvågøy kommune

Her løftes det frem fokusområder som er viktig å vektlegge i årene fremover. Utfordringsbildet har vært brukt som grunnlag for hvordan man har valgt å prioritere målene og handlingene.

Mål

Målene som kommunen har valgt skal sikre at man arbeider med ivaretagelse av de fokusområdene kommunen har innenfor VA-sektoren. Målene beskrives, og følges opp ved bruk av ytelsesindikatorer. En sammenstilling av ytelsesindikatorer, samt dataklassifisering av disse vil være underordnet målene. Målene er prioritert basert på utfordringsbildet, ivaretagelse av lover og regler, samt resultatet av ROS-analysen.

Strategier

Her løftes det frem hvilke strategier kommunen bør jobbe etter i planperioden i årene som kommer for å forbedre situasjonen på fokusområdene.

Handlingsplan

Denne delen beskriver hvordan man skal arbeide med ivaretagelse av målene satt i hovedplanen. Som følge av valgte mål og de eksisterende forholdene skal det etableres handlinger for arbeid for en forbedring og ivaretagelse av målene, samt utbedre situasjonen for det kommunale ledningsnett, med tilhørende vannmiljøer. Handlinger i handlingsplanen skal være på overordnet, strategisk nivå, mens tiltak i en tiltaksplan er mer spesifikke, og i større grad geografisk plassert.

Handlingsplanen holdes løpende oppdatert og justeres hvert år når neste års budsjett vedtas. Justeringen skjer samtidig med budsjettarbeidet i kommunen.

Gebyr- og kostnadsutvikling

I denne delen vil man se på forventet endring av vann- og avløpsgebyrene i årene fremover, som følge av de nødvendige investeringene i sektoren.

1.5 Forkortelser og definisjoner

I dette dokumentet anvendes det en rekke forkortelser og begreper. Her forklares de mest sentrale forkortelsene og definisjonene.

Tabell 1-1: Aktuelle forkortelser og definisjoner brukt i forbindelse med hovedplanen.

Begrep	Forklaring
Dataklassifisering	Dataklassifisering er en systematisk vurdering av hvilke data som finnes, hvilken kvalitet de har, og om de er tilstrekkelige for å følge opp mål og indikatorer.
Diagnose og prognose	Diagnose beskriver dagens tilstand i systemet, mens prognose beskriver forventet framtidig tilstand dersom man viderefører dagens strategi.
DiVA-metodikken	En planleggingsmetode for vann og avløp som gir en strukturert "oppskrift" for å lage hovedplaner og saneringsplaner. Metodikken hjelper kommunen å samle data, vurdere tilstand og risiko, og prioritere tiltak på en systematisk måte, slik at penger og ressurser brukes der de gir størst effekt.
EUs nye avløpsdirektiv	Oppdatert regelverk for håndtering og rensing av kommunalt avløpsvann i medlemslandene, med strengere krav til rensing, energibruk og utslippsreduksjon. Implementering i norske lover og regler vil forventes å komme i løpet av noen år.
Fellesledning	En avløpsledning som fører både spillvann (fra toalett, dusj osv.) og overvann (regn- og smeltevann) i samme rør.
Forsyningszone	Et geografisk område som får vann fra samme vannverk og hovedledningsnett. Sonen kan ha egne trykksoner, ventiler og målepunkter, og brukes for å planlegge drift, beredskap og vedlikehold i vannforsyningen.
Fremmedvann	Fremmedvann er vann som ikke skal inn i avløpssystemet, typisk overvann, grunnvann eller drenevann som lekker inn via utette rør,

	kummer eller feilkoblinger. Det øker vannmengden i nettet, kan gi overløp/utslipp og kjelleroversvømmelser, og gjør drift og rensing dyrere fordi anleggene må håndtere mer vann enn nødvendig.
Gebyrutvikling	Gebyrutvikling beskriver hvordan vann- og avløpsgebyrene forventes å endre seg over planperioden, basert på nødvendige investeringer, drift- og vedlikeholdskostnader og krav til tjenestekvalitet. For å sikre et best mulig grunnlag for beregninger og langsiktig planlegging får kommunen bistand fra konsulent i arbeidet med budsjett, regnskap og gebyrberegninger.
Grunn- og sigevann	Grunnvann og vann som siver gjennom masser og konstruksjoner kan trenge inn i ledningsnett og anlegg og skape utfordringer for kapasitet og drift.
Kommunalt avløpsvann	Kommunalt avløpsvann er avløpsvann fra husholdninger og næringsliv, ofte blandet med overvann, som samles opp i kommunens nett og ledes til et renseanlegg.
KRY (Kostnad – Risiko – Ytelse)	KRY er en metode for å prioritere tiltak ved å vurdere kostnader, risiko og ytelse samlet, slik at man får mest mulig effekt per investert krone.
Nedbørsfelt	Området der regn og snø smeltevann renner til samme resipient (vassdrag, innsjø eller vann). Det som skjer i nedbørsfeltet (for eksempel avrenning, forurensning eller utbygging) kan påvirke vannkvaliteten og mengden vann i kilden.
Nødvann	Nødvann er en begrenset vannforsyning som skal dekke grunnleggende behov for liv og helse i krisesituasjoner. Det kan for eksempel distribueres via tankbiler, tappesteder eller flasker dersom ordinær forsyning svikter.
Overvann	Regn- og smeltevann som renner på bakken, i grøfter og på tette flater som tak, veier og parkeringsplasser. Ved mye nedbør kan overvann gi lokale oversvømmelser og belaste avløpssystemet dersom det ledes inn på avløpsnettet.
Primærrenseanlegg	Avløpsrenseanlegg som hovedsakelig fjerner faste partikler ved mekanisk rensing, for eksempel gjennom siling og sedimentering. Det gir begrenset rensing av organisk stoff og næringssalter.

Reaktive og proaktive mål	Reaktive mål håndterer problemer etter at de har oppstått, mens proaktive mål søker å forutse og forebygge problemer før de skjer.
Rensedistrikt	Et rensedistrikt er et geografisk område der alt sanitært avløpsvann ledes til samme renseanlegg, og består av flere spillvannssoner.
Reservevann	Reservevann er en alternativ vannforsyning som kan tas i bruk dersom den primære vannkilden eller hovedledningen faller bort. Målet er å sikre tilnærmet normal vannforsyning i vannledningsnettet til innbyggerne ved driftsforstyrrelser.
Resipient	En resipient er den elven, innsjøen eller fjorden som mottar utslipp av avløpsvann og har en begrenset tåleevne for forurensning.
Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	En systematisk gjennomgang av hva som kan gå galt, hvor sannsynlig det er, og hvilke konsekvenser det kan få. I VA-sammenheng brukes ROS for å vurdere sårbarhet i vann- og avløpssystemet (for eksempel ved ekstremvær, forurensning, strømbrydd eller brydd på ledninger) og for å planlegge tiltak som reduserer risiko og styrker beredskapen.
Sanering	Utbedring / utskifting av gamle VA-anlegg
Selvkostprinsippet	Selvkostprinsippet innebærer at gebyrene for vann- og avløpstjenester over tid ikke skal overstige kommunens faktiske kostnader, og over-/underskudd utjevnes via et selvkostfond.
Sensordata	Måledata som samles inn automatisk fra sensorer i vann- og avløpssystemet, ofte kontinuerlig og i sanntid.
Separering av avløp	Å skille ledningsnettet slik at spillvann (avløpsvann fra toalett, dusj, vask osv.) går i én ledning, og overvann (regn- og smeltevann) går i en annen.
Spillvann	Avløpsvann fra husholdninger og virksomheter, for eksempel fra toalett, dusj, kjøkken og vaskerom.
Spillvannsledning	En avløpsledning som kun fører sanitær kloakk fra boliger og virksomheter.
Spillvannssone	En spillvannssone er et avgrenset område der alt sanitært avløpsvann renner til ett felles nedstrøms kum- eller målepunkt.
Tiltaksplan/ Saneringsplan	En tiltaksplan beskriver hvilke anlegg og ledninger som skal fornyes eller forbedres, når det skal skje og til hvilken kostnad.

Topografi	Topografi beskriver hvordan terrenget i et område ser ut, for eksempel høyder, dalsøkk, skråninger og flater.
Trykksone	En trykksone er et område i vannforsyningsnettet med tilnærmet likt statisk trykk, avgrenset av ventiler, målepunkter og trykkstasjoner.
Vannbehandlingsanlegg (VBA)	Et vannbehandlingsanlegg er stedet der råvann renses, behandles og desinfiseres til trygt drikkevann som oppfyller myndighetskrav.
Vannkilde/Råvannkilde	Vannkilde er et samlebegrep for stedet der vann til forsyning tas ut, enten det er råvann til behandling eller rent vann fra et eksisterende system. Valg av vannkilde er viktig for både kapasitet, kvalitet og forsyningsikkerhet.
Ytelsesindikator	En ytelsesindikator er en konkret beregning eller beskrivelse som viser hvor godt et mål er oppnådd, og gjør det mulig å følge utviklingen over tid.

1.6 Tidshorisont for hovedplanen

Tidshorisonten for denne hovedplanen og tilhørende handlingsplan settes frem til 2035. Mange av målene og tiltakene i handlingsplanen vil kunne ha en lengre horisont enn planhorisonten. Hovedplanen skal rulleres jevnlig, minst hvert 4 år. Handlingsplanen skal rulleres årlig parallelt med kommunens budsjettarbeider.

1.7 Bakgrunn og metode - DiVA

Arbeidet med hovedplanen for vann og avløp følger [DiVA-metodikken](#) (Digital VA-forvaltning). Dette er en metodikk for arbeid med hoved- og tiltaksplaner (saneringsplaner) innen vann og avløp. Metodikken bygger på nasjonal og internasjonal forskning, med utgangspunkt i IAM (Infrastructure Asset Management)-metodikken mm. DiVA-metodikken er etablert i regi av Norconsult og Asplan Viak i samarbeid med SINTEF, Norsk vann, en rekke norske kommuner, samt flere andre aktører i bransjen.

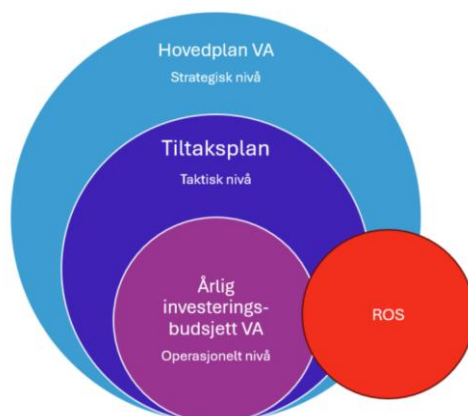
DiVA-metodikken for hovedplaner består av seks steg. Disse stegene vises på Figur 1-2 og ligger også tilgjengelig på www.diva-guiden.no. Hvert steg har sitt eget formål og hensikt, og arbeidene fra foregående steg bør være ferdigstilt før man går i gang med neste steg. Stegene kan virke åpenbare, men alle har til hensikt å belyse viktige momenter i planarbeidet.

Figur 1-2: De seks stegene vi skal gjennom i løpet av DiVA-prosessen er "1.Sette sammen team, 2.Bestemme mål, 3.Dataklassifisere, 4.Diagnose og prognose, 5.Utarbeide strategier, og 6.Kostnadsbergning. I figuren fremheves steg 2 i blått.

I DiVA-metodikken skiller man på tre planleggingsnivåer, strategisk, taktisk og operativt nivå. Forskjellen på de tre nivåene er beskrevet under:

- **Strategisk nivå:** Overordnet nivå som skal sikre systemoppførsel, altså at man ivaretar systemets evne til å fungere som det skal i tråd med gjeldende regelverk. Hovedplaner med tilhørende handlingsplan er planer som utarbeides på strategisk nivå. Dette er et overordnet nivå, som ofte ikke er geografisk lokalisert.
- **Taktisk nivå:** Dokumenter på dette nivået skal beskrive hvordan man skal gjennomføre tiltaksstrategiene som er definert i hovedplanen. Tiltaksplaner (saneringsplaner) eller andre likeverdige temaplaner er planer som utarbeides på taktisk nivå. Planer på dette nivået er gjerne mer spesifikke, og beskriver prosjekter med konkret geografisk plassering.
- **Operativt nivå:** Beskriver gjennomføring av tiltakene som er utarbeidet på taktisk nivå. En årsplan, som ivaretar tiltakene fra saneringsplanen, er en plan på operativt nivå. Beskriver detaljert gjennomføring av utvalgte prosjekter.

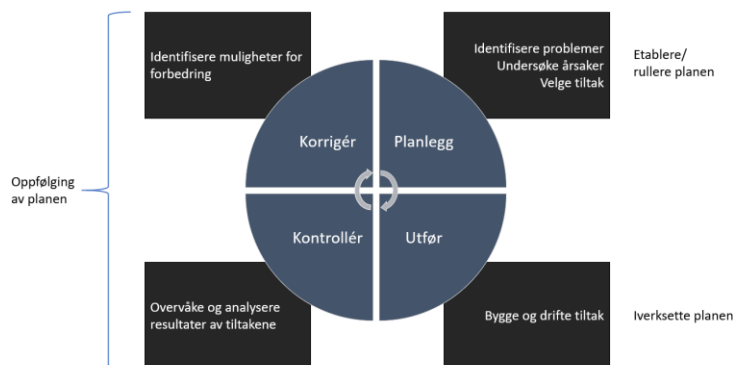

Figur 1-3: Forholdet mellom de ulike planene i VA-sektoren. Det er ikke vist forhold til andre kommunale dokumenter eller lover og regelverk for å holde figuren lettfattelig. I tillegg til de tre planleggingsnivåene er kommunens ROS for VA-sektoren vurderinger som spenner over alle nivåene.

De forskjellige planleggingsnivåene henger altså sammen, og må sees opp mot eksisterende risiko- og sårbarhetsvurderinger (ROS-vurderinger) slik at man sikrer at systemet og helheten er ivarettatt.

1.7.1 Oppfølging av mål

Målene som defineres i hovedplanen skal følges opp i løpet av planperioden, og effekten av strategiene og tiltakene som velges skal måles opp mot ønsket måloppnåelse. Dersom strategiene og tiltakene ikke har ønsket effekt bør tiltakene i hovedplanen justeres og revideres. Denne prosessen er viktig i DiVA-metodikken, og kalles PUKK-sirkelen. Prosessen for dette vises i Figur 1-4.

Figur 1-4: PUKK-sirkelen (Planlegg, Utfør, Kontrollér og Korrigér) som beskrevet etter DiVA-metodikken. I denne fremstilles hvordan målene, strategiene og tiltakene som etableres i planen (i øvre høyre kvadrant) skal følges opp i tiden etter at planen er vedtatt.

PUKK-metodikken ligger sentralt i DiVA, og vil være førende for oppfølging og rulling av hovedplanen. Det er derfor viktig at målene som defineres er entydige og klare, slik at de som skal jobbe videre med planen vet hvilke forutsetninger og antakelser som ligger til grunn for vurderingene og oppfølgingen som skal gjøres.

2. Rammebetingelser

Forvaltningen av vann og avløp reguleres og påvirkes av en rekke føringer; lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette er føringer som er både juridisk bindende, økonomisk avhengig og kulturelt betinget. Forvaltningen er videre delt mellom flere myndigheter på ulike forvaltningsnivåer.

2.1 Lovverk

Gjennom flere internasjonale avtaler forplikter Norge seg til forhold som direkte eller indirekte styrer vann- og avløpssektoren. Disse avtalene setter premisser for den norske lovgivningen.

Det finnes mange lover og forskrifter som direkte eller indirekte regulerer og stiller krav for vann- og avløpssektoren. Noen av de mest relevante lovene og sentrale forskrifter for sektoren er plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter, forurensningsloven og forurensningsforskriften, drikkevannsforskriften, vannforskriften og vass- og avløpsanleggslova.

I tillegg til de sentrale forskriftene regulerer kommunen sektoren med egne lokale forskrifter, samt normer og veiledere.

2.2 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er en felles internasjonal arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Blant disse målene er det mest nærliggende mål nummer 6: Rent vann og gode sanitærforhold.

Figur 2-1: FNs bærekraftsmål.

2.3 Kommuneplan

Vestvågøy kommunes ambisjon er «Midt i Lofoten har vi robuste unga, god livskvalitet for alle og alt kan være mulig». Dette uttrykker kommunens tankegang knyttet til dens rolle som regional aktør, innsats rundt barn og unge, innsats for innbyggere, næringsutvikling og som organisasjon.

Kommuneplanen er kommunens overordnede, langsiktige styringsverktøy og består formelt av to sammenhengende deler:

- **Samfunnsdelen** fastsetter visjon, mål og strategier for kommunens utvikling på tvers av sektorene. Den beskriver hvilke overordnede utfordringer og prioriteringer kommunen har – for eksempel vekst, klimatilpasning, tjenestetilbud og folkehelse.
- **Arealdelen** omsetter samfunnsdelens mål til konkrete arealdisponeringer og kartfestede reguleringsbestemmelser. Her vises hvilke områder som er avsatt til bolig, næring, jordbruk, vern, infrastruktur med mer.

Delene henger sammen gjennom at samfunnsdelen gir det strategiske grunnlaget, mens arealdelen sikrer at utviklingen fysisk styrer arealbruk i tråd med de valgte målene. Begge deler er juridisk bindende og må være konsistente: ingen arealbruk kan tillates i strid med de overordnede strategiene som samfunnsdelen fastlegger.

Gjeldene kommuneplanperiode er fra 2017 til 2029.

2.4 Gebyr og økonomistyring

Økonomiske rammer for vann og avløp i kommunen besluttet årlig av kommunestyret gjennom vedtak av økonomiplan og gebyrregulativ. Det er naturlig/hensiktsmessig at handlingsplanen tilhørende hovedplanen justeres i forbindelse med utarbeidelse og vedtak av dette.

2.5 Selvkostprinsippet

Vann- og avløpstjenestene er finansiert gjennom gebyrene for vann og avløp. Gebyrene er satt i tråd med selvkostregelverket. Dette vil si at det er abonnentene som er tilkoblet offentlig vann og avløp, som skal betale for det tjenestene faktisk koster, ikke mer eller mindre. Forvaltningen av vann og avløp er med andre ord ikke finansiert over det ordinære kommunebudsjettet.

For investeringer finansieres dette normalt over lån, som igjen betales ned av gebyrene.

Gebyrene for vann og avløp er oppdelt med et fastabonnement og et forbruksabonnement. Fastabonnementet betales uavhengig av forbruk. For de abonnentene som ikke har installert vannmåler, vil man beregne forbruket ut ifra boligens størrelse (bruksareal).

2.6 Forvaltningsansvar

Forvaltningen av vann og avløp er fordelt mellom flere aktører på ulike forvaltningsnivåer, herunder kommunen, Statsforvalteren og Mattilsynet. Det er imidlertid kommunen som har det daglige ansvaret for sektoren og er i de fleste tilfeller også eier av infrastrukturen og anleggene. Mattilsynet og Statsforvalter har myndighet til å pålegge kommunen utbedringer dersom det oppdages avvik ved tilsyn. Rammebetingelser er ytterligere beskrevet i «Delrapport 1: Rammebetingelser».

3. Dataklassifisering

Dataklassifisering er gjennomført for å si noe om tilstanden på kommunens grunnlagsdata, og i hvilken grad kommunen er i stand til å svare ut de ulike delmålene og deres ytelsesindikator.

Status på mål baserer seg på målets ytelsesindikator. Dataklassifiseringen for hvert mål sammenstiller hvorvidt man kan finne godt grunnlag for målets ytelsesindikatorer. Dataklassifiseringen sammenstiller om vurderingen som ligger til grunn er basert på drøfting og vurdering, eller om den bygger på håndfast tallmateriale for analyse og simulering på ulike nivå.

Gjennom klassifiseringen har man fått en oversikt over hva slags data kommunen eventuelt mangler. Sammenstillingen av datakvaliteten for mål gir kommunen viktig informasjon om hvor det er behov for å forbedre tilgjengelige data for å sikre bedre og mer pålitelige resultater.

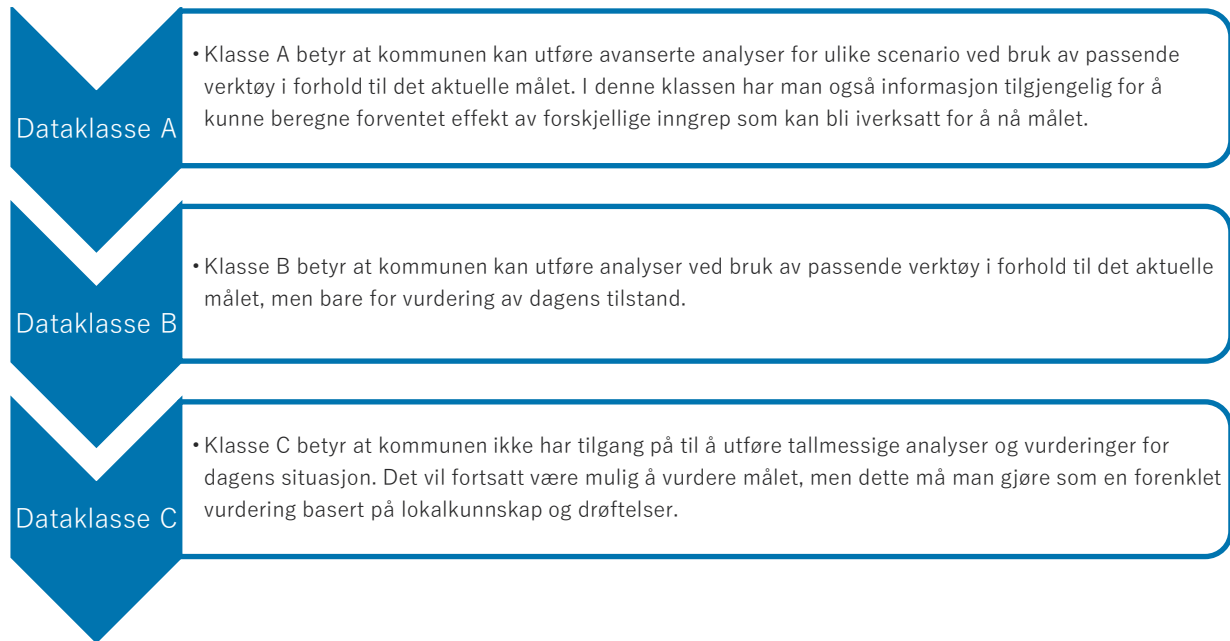
På grunnlag av klassifiseringen får man oversikt over hvorvidt eksisterende data anses som gode nok (tilfredsstillende) i forhold til de definerte målene, eller om det kreves innsamling/forbedring av data for å kunne utføre de simuleringene og analysene som er nødvendige for å tallfeste status for målene. Det er viktig at kommunen arbeider aktivt med å forbedre sin datakvalitet, da dette vil være viktig for å kunne gjøre riktige vurderinger, og sikre at alle investeringer i VA-sektoren gir maksimalt resultat per investert krone.

Tilfredsstillende data

For alle mål er det i sammenheng med dataklassifiseringen gjort en vurdering på om dataklassen (se senere i dette kapittel) er tilfredsstillende for målet som er satt. Noen mål vil ikke la seg tallfeste gjennom analyser og simuleringer, og det vil være tilfredsstillende med en drøfting/vurdering. I slike tilfeller vil dataklassifiseringen angi en klasse-C-vurdering, og samtidig vil datakvaliteten vurderes som tilfredsstillende.

Dataklasser

For vurdering av dataklasse tilhørende hvert mål skilles det på tre ulike nivåer for dataklassifiseringen. Disse representeres i Figur 3-1. Den mest avanserte klassen er klasse A, der det finnes godt nok tallmateriale til å gjøre en fullverdig analyse og simulering både for nåtid og fremtid. I motsatt ende angir dataklasse C at det ikke er gjort en vurdering med bakgrunn i tall, men isteden basert på drøfting og lokal kunnskap. Dataklassene beskrives i mer detalj under.

Figur 3-1: Figur som illustrerer de ulike nivåene for dataklassene. Hentet fra DiVA-metodikken.

Dataklassifiseringen er ment for å øke bevisstheten knyttet til arbeid med data-drevne mål. For å oppnå dette bør målene kunne følge opp med resultater man kan stole på. Det skal etterstrebtes at målene som er definert i denne hovedplanen skal kunne evalueres løpende med minst mulig manuell påvirkning og bearbeiding.

I enkelte tilfeller finnes det ikke data å oppdrive som kan svare ut målet. I slike tilfeller angis dataklasse som I/T – «Ikke Tilgjengelig». Tabell 3-1 viser dataklassen for de målene som kommunen arbeider med.

Tabell 3-1: Dataklasse og datakvalitet for kommunens mål. Tabellen viser dagens dataklasse, samt anbefalt nivå.

Mål ID.	Målformulering	Dataklasse i dag	Anbefalt dataklasse* (minimum)
V1	Drikkevannet i kommunen skal ha god kvalitet	B	B
V2	Vannlekkasjer i kommunen skal reduseres	C	B
V3	Vannledningsnettets skal fornyes, ikke forfalle	B	B
V4	Sikre tilstrekkelig leveransekapasitet, hele veien fra kilde til ytterpunktene i ledningsnettets	C	B
V5	Kommunen skal sikre alternativ drikkevannsforsyning, hele veien fra kilde til ytterpunktene i ledningsnettets	C	C

A1	Kommunalt avløpsvann skal renses	C	B
A2	Fremmedvann skal reduseres	B	B
A3	Spillvann og overvann skal være adskilt	B	B
A4	Utslipp fra overløp skal kartlegges og reduseres	C	B
A5	Avløpssystemet skal fornyes, ikke forfalle	B	B
A6	Kommunen skal ha god oversikt over-, samt følge opp private utslippsløsninger	C	B
A7	Ha god kontroll på- og redusere urensset utslipp fra avløpsledningsnettet til lokale resipienter	C	B
G1	Forbedre datakvalitet og datahåndtering i ledningskartverket	C	B
G2	VA i kommunen skal ha tilstrekkelig bemanning og kompetanse	B	B
G3	Kommunen skal ha en oppdatert ROS-analyse og beredskapsplan for VA-sektoren	B	A
G4	Kommunene skal ha helhetlige planer og tiltak som ser vann, avløp og arealbruk i sammenheng	B	B
G5	Kommunen skal ha god struktur og tydelige rammer for internt ansvar når det kommer til vann, avløp og overvann	B	B
G6	Det skal sikres god kommunikasjon og samspill med politikerne og innbyggerne i kommunen	B	A

* Anbefalt dataklasse er satt av prosjektgruppa for å sikre brukbar data på et realistisk nivå for kommunen.

3.1 Anbefalinger for bedre datakvalitet

Etter gjennomgang av tilstanden for datakvalitet i kommunen, er det gjort en del funn som det er anbefalt at kommunen jobber videre med når det kommer til å sikre bedre beslutningsgrunnlag for årene fremover. Funnene er listet opp i Tabell 3-2. under.

Tabell 3-2: Anbefalinger for bedre datakvalitet.

Anbefaling av data som bør forbedres / samles inn
Det anbefales at kommunen etablerer detaljerte målinger av avløpsvannføring og eventuelt overløp i alle kommunens avløpsområder, for å sikre best mulig dimensjoneringsgrunnlag for fremtidig etablering av avløpsrensing i kommunen.
Kjelleroversvømmelser bør registreres på en standardisert måte.
Driftstans i anlegg (renseanlegg, vannbehandlingsanlegg, pumpestasjoner mm.) bør logges systematisk, der man sammenstiller varighet for stans, antall berørte, bakgrunnen for stans, konsekvenser med mer.
Alle brudd, skader og reparasjoner på ledningsnettets bør kategoriseres og dokumenteres på en standardisert måte, slik at man enkelt i fremtiden kan hente ut statistikk man kan stole på, for å ta riktige beslutninger.
Kommunen bør etablere en nettmodell for vann som dekker hele kommunen. Modellen skal blant annet kunne brukes for kartlegging / planlegging av reservevann, samt for å hente ut brannvannskapitet på ledningsnettets.
Kommunen bør etablere en avløpsmodell også for andre deler av kommunen enn kun Leknes og Gravdal. Modellen bør inkludere aktiv måling og oppfølging av spillvann i relevante noder på ledningsnettets, og i forbindelse med overløp.
Kommunen bør utbedre kvaliteten på grunnlaget i Gemini VA. I størst mulig grad komplettere ledningsnettets med data som mangler, blant annet alder, dimensjon, materiale mm. på ledninger. Det bør også legges inn riktige navn på anlegg, der dette finnes.
Soneinndeling og målere bør etableres i aktuelle nøkkelpunkter i vannledningsnettets for å kunne skaffe seg bedre data/kontroll over hvilke områder som har størst andel lekkasjer, mer finmasket enn hva man har kunnskap om i dag.
Installere vannmålere hos alle abonnenter.

4. Sammenstilling og status VA

I arbeidet med hovedplanen er alle relevante forhold som påvirker VA-systemene, blitt vurdert. Etterfølgende kapittel 5 (Utfordringsbildet i Vestvågøy kommune) vil ta for seg de viktigste funnene som er gjort i sammenstillingen. I dette kapittelet sammenfattes nøkkeltall vedrørende vann og avløp.

Vestvågøy kommune har et omfattende kommunalt vann- og avløpssystem som i dag har betydelige utfordringer knyttet til lekkasjer, rensing, kapasitet og beredskap. Kommunen har i dag ca. 11600 innbyggere, der ca. 82% er tilkoblet de kommunale vannbehandlingsanleggene.

Grunnlaget for gjennomgangen og status består av data fra kommunens egne systemer, ROS-arbeider, nasjonale databaser og lokal kunnskap fra ansatte. Det tilgjengelige grunnlaget inneholder en del hull og usikkerheter, og det er viktig å systematisk arbeide med å forbedre datakvaliteten på tilgjengelig grunnlag og tilgjengelige modeller, slik at man kan ta beslutninger på enda bedre grunnlag i framtiden. Dette inkluderer videre arbeid med datakvalitet i Gemini VA, hydraulisk modell for vann, samt kartlegging / sammenstilling av avløpsmålinger.

4.1 Vann

Kommunen har fire vannbehandlingsanlegg med hver sin råvannskilde: Mørkdalsvatnet (Vik/Buksnes), Lågvatnet (Ballstad), Vestredalsvatnet (Justad/Stamsund) og Vervatnet (Bøstad/Tangstad). Kildene ligger hovedsakelig i relativt skjermede nedbørfelt med begrenset bebyggelse. Ved Mørkdalsvannet finnes det områder med aktivitet som kan medføre risiko for påvirkning av vannkvaliteten. Dette må følges opp gjennom beredskap og risikoanalyser.

Vannbehandlingsanleggene produserer totalt rundt 3,1 millioner m³ drikkevann i året, med Vik som største anlegg med drøyt 50% av produksjonen.

I tillegg til de fire vannbehandlingsanleggene har kommunen et eget vannforsyningssystem tilknyttet et servicebygg ved Hauklandstranda. Vannforsyningen består av to råvannsbrønner som forsyner en abonnent (en bygning). Dimensjonerende vannmengde for dette anlegget er 40m³/dag.

Lekkasjetapet i kommunen er høyt. Rundt 65 % av produsert vann ikke kommer ikke fram til abonnent, men forsvinner som lekkasje. Omregnet tilsvarer dette om lag 35 m³ per km ledning per døgn, noe som er flere ganger høyere enn gjennomsnittet for sammenlignbare kommuner for antall abonnenter.

Det kommunale vannledningsnett er ca. 164 km langt og består i hovedsak av PE- og PVC-ledninger, men har fortsatt flere kilometer asbestledninger og grått støpejern fra 1950–1970-tallet. Mesteparten av de kommunale ledningene ble etablert på 80-og 90-tallet. Gjennomsnittsalderen på vannledningsnett er på ca. 35 år.

Kort sammenstilt kan det oppsummeres følgende om det kommunale vannledningsnettet i kommunen:

- 164 km kommunale vannledninger
- 8 trykkøkingsstasjoner
- 4 vannbehandlingsanlegg/vannkilder
- 2 høydebassenger

Høydebassengene på Haugheia og Ballstad skal fungere både som trykkutjevning og vannreserve. Teoretisk reservekapasitet tilsvarer 2–3 døgn ved normalt forbruk, men når lekkasjer tas med i beregningen, reduseres reell reserve til under ett døgn. Det høye lekkasjenivået svekker dermed både forsyningsikkerhet og beredskap.

Kommunen har ikke en oppdatert beredskapsplan, eller planlagte løsninger for nødvann.

Reservevannsituasjonen er generelt svak. Vannforsyningsområdene er i liten grad sammenkoblet, og de fleste abonnentene har ikke alternativ forsyning ved bortfall av sitt vannbehandlingsanlegg. Også der det finnes ledninger for overføring mellom områder kreves tiltak på anlegg for at dette skal bli en reell reservevannsløsning. Det høye lekkasjenivået svekker også muligheten for å lede reservevann mellom de områdene som er sammenkoblet med ledninger.

Brannvannsdekningen er ikke tilfredsstillende i flere tettbebyggelser. Kapasitet, trykk og dokumentasjon av tilgjengelig vannmodell er mangelfull.

4.2 Avløp

Kommunen har to avløpsrensaneanlegg (Ballstad og Hagvåg), som begge har primær-rensing (fjerning av partikler i rist/sil).

I tillegg til de to avløpsrensaneanleggene har kommunen et eget avløpssystem tilknyttet et servicebygg ved Hauklandstranda. Avløpssystemet består av et etterpoleringsmagasin med infiltrasjonsrør og håndterer avløp fra en abonnent (en bygning).

I store deler av kommunen renses ikke kommunalt avløpsvann i tråd med lovpålagte regler og krav. Mange kommunale avløpsledninger går i dag urensset til sjø, med risiko for lokal forurensning i resipientene. I tillegg til de planlagte utslippspunktene på det kommunale ledningsnettet finnes det flere registrerte overløp (konstruerte overløp og i pumpestasjoner). Det finnes i dag ikke en god oversikt over hvor ofte overløp tas i bruk, eller hvor mye det slippes ut via overløp.

I kommunen er det også registrert i overkant av 2 800 private avløpsanlegg, i hovedsak slamavskillere. Kommunen har foreløpig begrenset oversikt, og det gjennomføres ikke systematisk tilsyn eller oppfølging av eksisterende anlegg.

Det kommunale avløpsnettet består av om lag 60 km spillvanns- og fellesledninger og rundt 22 km overvannsledninger. Mesteparten av ledningene er betong eller PVC. Gjennomsnittsalderen på kommunale avløpsledninger er på rundt ca. 28 år.

Kort sammenstilt kan det oppsummeres følgende om avløpsledningsnettets i kommunen:

- Ca. 60 km avløpssystem, hvorav ca. 42,5 km er spillvannsledninger, og de resterende ca. 17 km er fellesavløpsledninger.
- 14 avløpspumpestasjoner
- 16 overløp (+ nødoverløp i avløpspumpestasjonene, altså totalt 30 registrerte overløp)
- 2 avløpsrensaneanlegg (med kun primær-rensing, sjøanlegg)
- 23 avløpssoner

Det er som vist over registrert et betydelig omfang av fellesledninger i kommunen. Sammen med feilkoblinger og utette rør leder dette til svært høye mengder fremmedvann (rent vann som ikke er avløpsvann) på det kommunale avløpsnettets. I flere delområder består vannføringen i avløpsnettets ofte av 60–90 % fremmedvann, ofte med særlig høye verdier om vinteren og ved snøsmelting. Fremmedvannet gjør at ledningene ikke har tilstrekkelig kapasitet, hvilket leder til risiko for overløpsdrift og kjelleroversvømmelser, samt utfordringer til å etablere renseløsninger som skal ivareta avløpet når det inneholder store mengder fremmedvann.

Utslipp av avløpsvann gjennom daglig drift og overløp belaster vannmiljøet negativt, og det må arbeides aktivt og strategisk med å forbedre dagens situasjon.

5. Utfordringsbildet i Vestvågøy kommune

Denne delen sammenstiller de sentrale utfordringene kommunen står overfor. Hovedutfordringene er forhold som målsettingene i hovedplanen skal bidra til å forbedre over tid. Samtidig er mange av utfordringen komplekse og vil kreve langsiktig innsats for å løses fullt ut. For flere av områdene vil det være behov for et kontinuerlig og systematisk arbeid for å oppnå ønsket utvikling. I de fleste tilfeller er kommunen foreløpig et godt stykke unna målnivået.

5.1 Mangler i ledningskartverket

I løpet av arbeidet med hovedplanen er det blitt ekstra synlig hvor store hull og mangler kommunen har i dataegenskaper og loggført kunnskap i eget kartverk. Se Figur 5-1 som sammenstiller utvalgte egenskaper fra ledningsdatabasen, og hvorvidt kunnskapen om disse er kjent eller ikke.

Figur 5-1: Nåværende kunnskapsnivå om dataegenskaper på de kommunale vann- og avløpsledningene.

Underveis i arbeidet med planen har man oppnådd, gjennom workshops og arbeidsmøter, å løfte kunnskapen om alder (leggeår) på ledningsnettet fra 34 % til 62 %. Det er blitt gjennomført flere rettinger av feiloppføringer. Alder er en spesielt viktig egenskap for å identifisere potensielle rehabiliteringskandidater, og har derfor blitt gitt ekstra prioritet og fokus det siste året.

Mye kunnskap finnes fortsatt hos ansatte med lang erfaring, og det pågår et målrettet arbeid for å overføre denne kompetansen til digitale systemer, slik at informasjonen gjøres tilgjengelig for flere i organisasjonen. I tillegg til manglende registreringer finnes også feilføringer, blant annet der overvanns- og spillvannsledninger – både kommunale og private – er koblet feil og i praksis fungerer som fellesledninger. Dette må rettes opp.

Til tross for et betydelig løft i løpet av arbeidet med planen, gjenstår det et stort behov for videre kvalitetsheving av ledningskartverket. Et komplett og pålitelig kartverk er avgjørende for å sikre riktige prioriteringer og treffsikre investeringer i årene som kommer.

Tilhørende målsetning:

Mål G1: Forbedre datakvalitet og datahåndtering i ledningskartverket

5.2 Bemanning

Vestvågøy kommune har per i dag tre driftsoperatører, to prosjektingeniører tilknyttet drift og fire prosjektledere – totalt ni årsverk som arbeider med vann og avløp. Tilstanden på VA-systemene er krevende, og dagens bemanning har ikke kapasitet til å håndtere alle nødvendige oppgaver innenfor vann og avløp.

Tiltakene i handlingsplanen synliggjør behovet for økt bemanning for å kunne følge opp arbeidet med lekkasjesøk, fremmedvannsreduksjon og gjennomføring av investeringsprosjekter. I hovedplanen foreslås det en bemanningsøkning for å sikre en trygg planlegging og drift av kommunal VA. Administrasjonen ønsker fleksibilitet i hvordan disse stillingene fordeles, slik at ressursene kan benyttes der behovet er størst til enhver tid – enten det gjelder søk etter vannlekkasjer og feilkoblinger, fremmedvann, overløp, arbeid med innmålinger og datakvalitet i kartverk og databaser, eller prosjektledelse ved gjennomføring av tiltak.

En styrking av bemanningen vil være en viktig forutsetning for å lykkes med hovedplanens mål om å forbedre tilstanden på kommunens vann- og avløpssystemer.

Tilhørende målsetning:

Mål G2: VA i kommunen skal ha tilstrekkelig bemanning og kompetanse

5.3 Svært høy andel fremmedvann i avløpsnett

Hydrauliske modeller og vannføringsmålinger utført av ROSIM viser at andelen fremmedvann i avløpssystemet er svært høy, særlig i Gravdal og Leknes. Målingene indikerer at rent regnvann utgjør mellom 60 og 95 % av total avrenning gjennom året. Driftserfaringer tyder på tilsvarende forhold i Stamsund og Bøstad/Hagvågen. Det finnes enkelte målesoner som er unntak med lavere andel fremmedvann.

Årsakene er sammensatte, men skyldes til stor grad mange feilkoblinger og en høy andel fellesledninger (AF), hvor overvann ledes inn på spillvannsnettet. Dårlig teknisk tilstand, med sprekker, brudd, åpninger og utette koblinger, bidrar også til innlekking av fremmedvann.

En annen utfordring er også feiltilknytninger mellom overvanns- og spillvannsledninger, både på kommunalt og privat nett. Dette må suksessivt kartlegges og utbedres, for å sikre en kontinuerlig utbedring av det kommunale ledningsnettet med en redusert andel fremmedvann.

Reduksjon av fremmedvann kan delvis oppnås gjennom tiltak som frakobling av taknedløp og korrigerende av feilkoblinger. Imidlertid vil en vesentlig forbedring kreve omfattende investeringer i separering av overvann og spillvann. Dette vil skje gradvis, i takt med nødvendig rehabilitering av ledningsnettet.

Tilhørende målsetninger:

Mål A2: Fremmedvann skal reduseres

Mål A3: Spillvann og overvann skal være adskilt

Mål A5: Avløpssystemet skal fornyes, ikke forfalle

Ved planlegging og dimensjonering av fremtidige renseanlegg er det avgjørende å fastsette riktig kapasitet basert på faktiske målinger og registreringer. Kommunen har slike data for Leknes og Gravdal, men det bør vurderes å etablere tilsvarende overvåking også for Ballstad, Stamsund og Bøstad/Tangstad.

5.4 Manglende avløpsrensing

Dagens situasjon er at kommunen ikke oppfyller lovpålagte krav til avløpsrensing. For de fleste abonnentene innebærer dette at utslippene fra avløpsnettet i praksis er i strid med gjeldende regelverk.

Kommunen har i dag to renseanlegg ved Ballstad og Bøstad, begge med primærrensing, hvilket innebærer mekanisk rensing (rist/siling). I øvrige deler av kommunen mangler avløpsrensing helt, og alt avløpsvann ledes urensset til resipient.

Dette er i strid med forurensningsforskriften, som stiller krav om at selv utslipp til mindre følsomme områder skal ha minst primærrensing. I tillegg foreligger det per i dag ingen gyldige utslippstillatelser for avløpsanleggene, og det føres ikke systematisk tilsyn for å sikre at anleggene drives i samsvar med regelverket.

Manglende rensing, fravær av gyldige utslippstillatelser og behovet for bedre oppfølging er påpekt av Statsforvalteren i kontrollrapport etter befaring knyttet til kommunens myndighetsutøvelse innen avløpsrensing (kapittel 12 og 13 i forurensningsforskriften).

Det forventes at både vann- og avløpsanleggsloven og forurensningsforskriften vil bli revidert i årene fremover, med strengere krav til rensing og drift som resultat. Omfanget og tidspunktet for endringene er foreløpig ikke kjent.

Tilhørende målsetning:

Mål A1: Kommunalt avløpsvann skal renses

Den store andelen fremmedvann forverrer utfordringene ytterligere. Når betydelige mengder fortynnet regnvann tilføres avløpssystemet, blir effektiv rensing krevende, særlig under nedbørperioder.

Separering av avløp er en omfattende og kostbar prosess som vil ta mange år å gjennomføre. På kort sikt må det etableres midlertidige eller avbøtende tiltak for å sikre at mest mulig av avløpsvannet kan renses. Fullstendig rensing under alle værforhold vil ikke være realistisk før fremmedvannsnivået er tilstrekkelig redusert.

Til dette foreslår vi en strategi der man fokuserer på å fjerne mest mulig av forurensningene i avløpsvannet, og samtidig aksepterer realitetene i at komplett rensing hele året, for alle nedbørssituasjoner, er urealistisk i en lengre periode.

Beregninger utført av ROSIM for Leknes og Gravdal viser at tørrværsavrenningen utgjør om lag 60 l/s – et relevant dimensjoneringsgrunnlag dersom man etablerer ett felles renseanlegg for disse områdene. Analyser fra 2023 og 2024 viser at slike tørrværsforhold forekommer omtrent halvparten av året (50,1 %). Ved dimensjonering må det tas hensyn til akseptable fortynningsgrader, forventede renseeffekter og nødvendig kapasitet for å oppnå tilfredsstillende rensing.

For å legge grunnlaget for fremtidig avløpsrensing må kommunen få bedre kontroll over avrenningen fra alle områder. Disse resultatene vil ligge til grunn for dimensjonering av ledninger og anlegg som leder avløpsvannet mot renseanleggene, samt for selve renseanleggene.

Et steg for å kunne sikre en viss rensing også dersom pumper og renseanlegg ikke har kapasitet for alle nedbørsituasjoner vil være å etablere partikkelseparerende overløp ved alle sentrale knutepunkter og pumpestasjoner, slik at det mest konsentrerte avløpsvannet kan ledes videre til renseanlegg for effektiv behandling.

Tilhørende målsetninger:

Mål A4: Utslipp fra overløp skal kartlegges og reduseres

Mål A7: Ha god kontroll på- og redusere urensset utslipp fra avløpsledningsnettet til lokale resipienter

5.5 Manglende kontroll med spredt avløp

Det finnes over 2700 registrerte private avløpsanlegg, der mesteparten er private slamavskillere. Kommunen har i dag begrenset oversikt over de private anleggene, og det mangler faste rutiner for tilsyn og oppfølging. Dette er også påpekt av Statsforvalteren gjennom tilsyn utført i 2025. Dette gjør det vanskelig å vite om anleggene ivaretar gjeldende renskrav. Etter forurensingsforskriften kap. 12 er kommunen tilsynsmyndighet og skal følge opp private anlegg.

Kommunen har frem til nå ikke hatt gebyrer for kontroll og oppfølging av private anlegg.

Kommunens utgifter med tilsyn og kontroll i henhold til forurensningsforskriften kan dekkes i sin helhet med gebyrer. Mulighet for å ta gebyrer kan hjemles i Forurensingsloven «§ 52 a.(gebyrer)» og Forurensingsforskriften «§ 11-4. Kommunale saksbehandlings- og kontrollgebyrer». Kommunestyret har 9 desember 2025 vedtatt å innføre gebyrer for kontroll og tilsyn av spredt avløp etter forurensingsregelverket (saksnr. 24/80). Arbeidene med tilsyn skal begynne i 2026

Tilhørende målsetning:

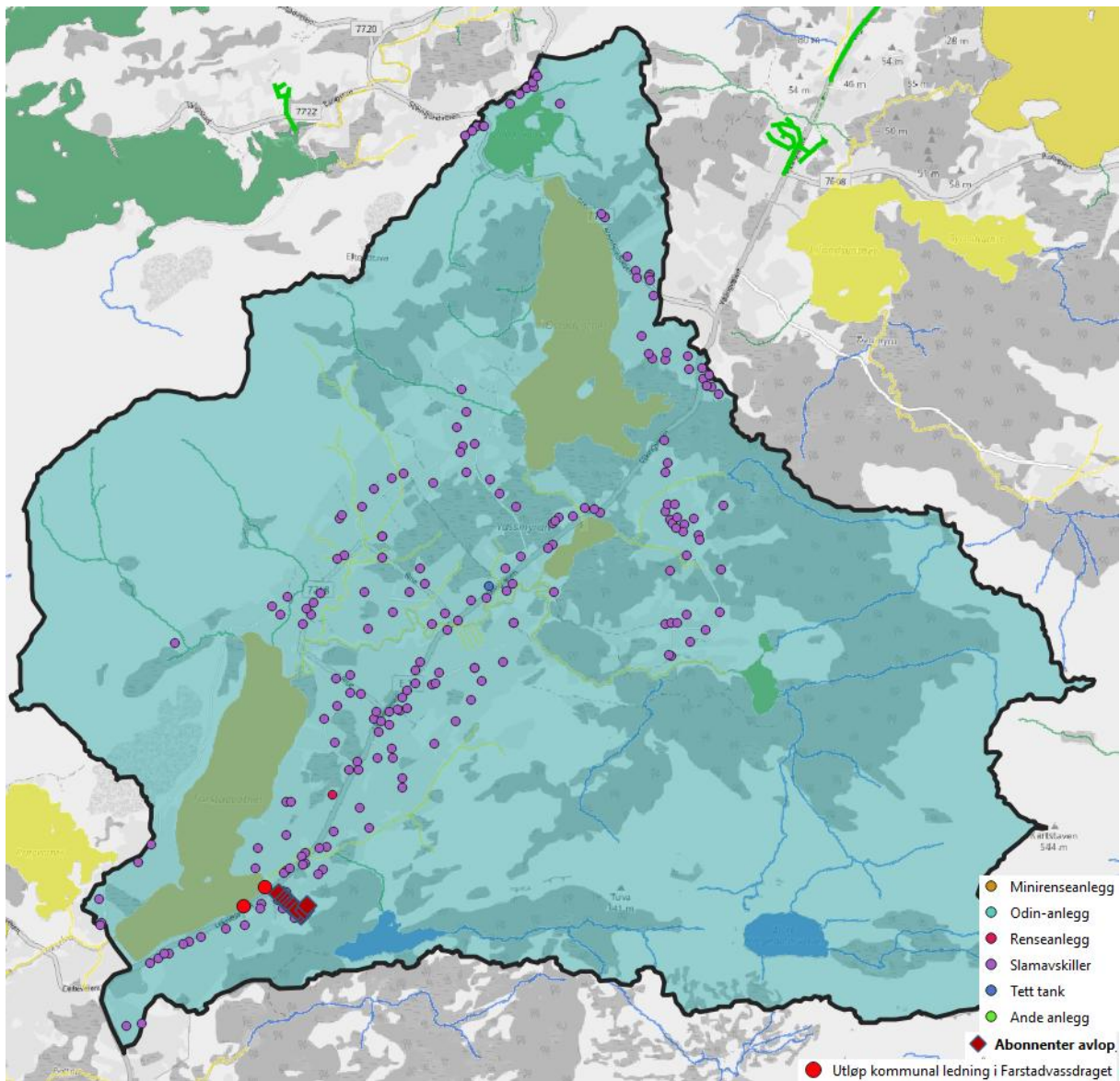
Mål A6: Kommunen skal ha god oversikt over-, samt følge opp private utslippsløsninger

Et innført kontrollgebyr vil kunne finansiere kommunens arbeid med tilsyn og kontroll av mindre avløpsanlegg fullt ut, inkludert planlegging og organisering av tilsyn, gjennomføring av befaringer, oppfølging, rapportering og nødvendige administrative oppgaver.

Urensede utslipp til lokale resipienter

Kommunen har ikke tilstrekkelig kontroll på utslipp til lokale resipienter. Lokale resipienter er ofte mer sårbare når det kommer til utslipp. Den økologiske tilstanden er varierende, med dårligst

situasjon i og rundt Farstadvassdraget og Ostadvatnet, som er klassifisert som «Dårlig» i Miljødirektoratets vannmiljøkart. Figur 5-2 viser avrenningsområdet til Farstavassdraget.

Figur 5-2: Private utslipp og kommunale abonnenter innenfor Farstad-vassdraget. Alle markerte punkter representerer kilder som bidrar til forurensning av vassdraget i ulik grad.

Utslippspunkter som kommunen ikke har kontroll over, kan ha mangelfull funksjon og dermed bidra til forringet vannkvalitet. Svake eller feilkonstruerte løsninger kan være en vesentlig årsak til dårlig økologisk tilstand i vassdrag og resipienter.

Det er derfor viktig at kommunen, i arbeidet med både kommunalt og privat avløp, prioriterer å etablere kontroll over slike anlegg og gjennomfører nødvendige tiltak – med særlig fokus på områder som påvirker lokale vassdrag med dårlig økologisk tilstand.

5.6 Manglende alternativ vannforsyning

Vestvågøy kommune har i dag ingen reell reservevannforsyning ved de kommunale vannverkene. Reservevann er en alternativ vannkilde som kan tas i bruk dersom hovedvannkilden settes ut av drift.

Kommunen har fire separate vannverk som forsyner hver sine områder. Det finnes i liten grad overføringsledninger eller ledninger med tilstrekkelig kapasitet mellom sonene. Å etablere slike forbindelser med tilstrekkelig kapasitet for å sikre reserveforsyning vil kreve betydelige investeringer.

Reservevann og **nødvann** er to komplementære tiltak for å sikre forsyningsikkerhet. Reservevann gir kontinuitet gjennom ledningsnett, mens nødvann leveres utenom det ordinære systemet – eksempelvis via tankvogn eller tappestasjon. Mattilsynets veileder åpner for at nødvann kan inngå som en del av reserveforsyningen, forutsatt at vannverkseier kan dokumentere at dette er praktisk og helsemessig forsvarlig for den perioden behovet varer.

Der reservevann ikke finnes, må nødvann kunne dekke behovet helt frem til abonnentene. Ifølge Mattilsynets veileder til drikkevannsforskriften betyr dette et tappepunkt med tilstrekkelig mengde vann i rimelig nærhet til hver enkelt abonnent. Dette finnes ikke i dag og det vil være et svært omfattende arbeid å sikre reservevannforsyningen gjennom nødvannsleveranser. For private vannverk ligger kravet på reservevann og nødvann hos vannverkseieren, men kommunen skal påse at forsyningen av drikkevann vurderes og følges opp i lys av samfunnsikkerhet/beredskap.

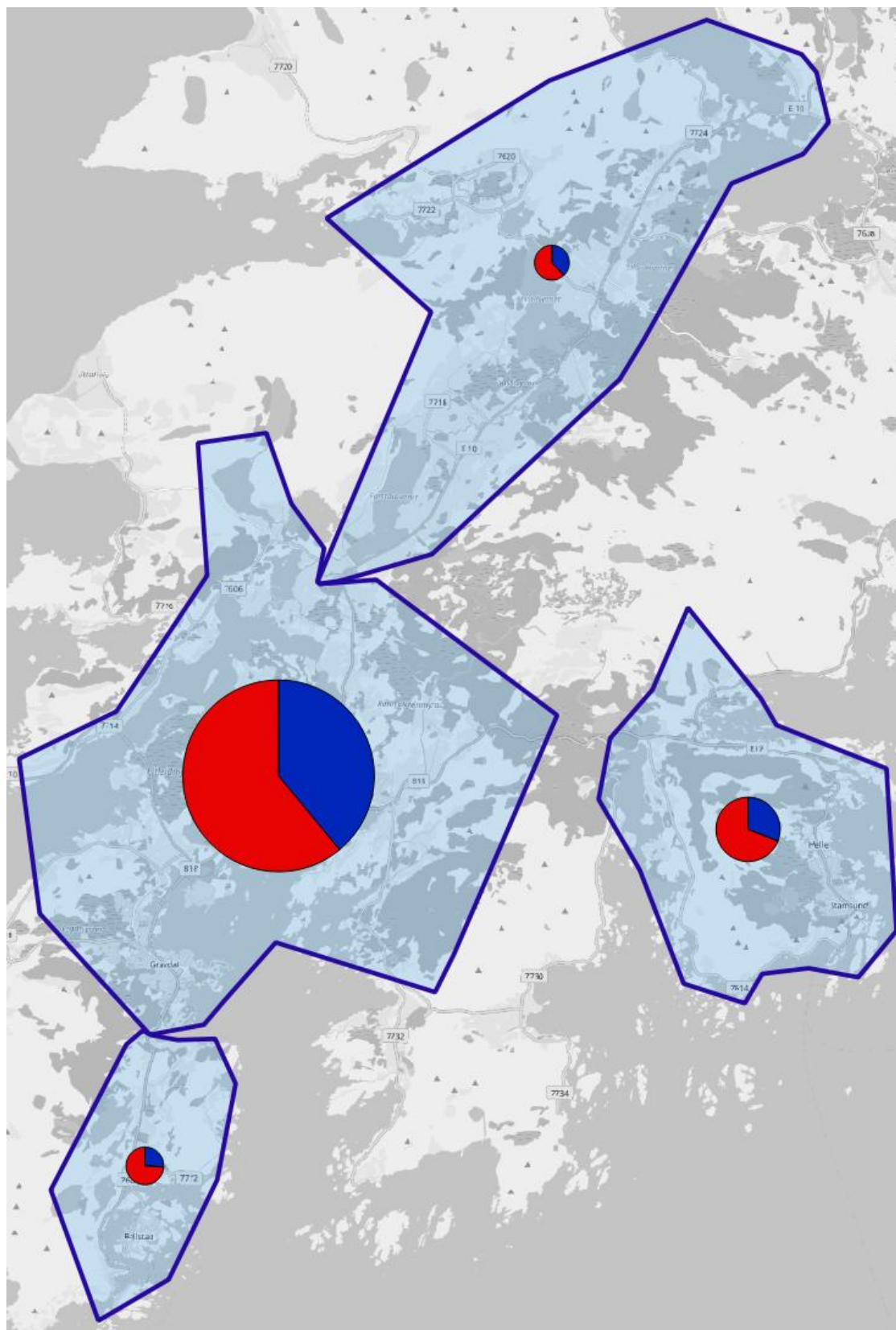
Tilhørende målsetninger:

Mål V5: Kommunen skal sikre alternativ drikkevannsforsyning for alle, om nødvendig gjennom samarbeid.

5.7 Stor andel vannlekkasjer

Vestvågøy sliter med store vannlekkasjer i hele kommunen, med et gjennomsnitt på 65% lekkasje for kommunen som helhet. Dette er et høyt lekkasjetall sammenlignet med andre kommuner i Norge. Figur 5-3 og Tabell 5-1 viser og sammenstiller vannlekkasjer i forskjellige deler av kommunen, både når det kommer til % vannlekkasje, men også lekkasje i m³/km/døgn.

Lekkasjeprosent alene gir ikke alltid et riktig bilde av situasjonen. En mer presis indikator er lekkasjetap målt i kubikkmeter per kilometer vannledning per døgn (m³/km/døgn). Dette er en mer sammenlignbar verdi mellom kommuner med forskjellige forutsetninger, der lengden på ledningsnett tas med i vurderingen. Selv om lekkasjeprosenten er tilnærmet lik mellom sonene, varierer dette tallet betydelig – fra 15 til 69 m³/km/døgn.

Figur 5-3: Vannforsyningsområder og lekkasjer i hver vannsone, der blå del er vannforbruk, og rød er lekkasje, basert på produsert vann. Snittet for kommunen som helhet ligger på 65%.

Tabell 5-1: lekkasjetall for Vestvågøy kommune i ulike delområder.

Sammenstilling av lekkasjetall i kommunen		
Sted	Lekkasje (%)	Lekkasje m ³ /km/døgn, kommunale ledninger
Leknes	61%	31.7
Bøstad	61%	15.5
Stamsund	69%	46.3
Ballstad	74%	68.8
Samlet for kommunen	64%	34.7

Gjennomsnittet for alle norske kommuner, uavhengig av størrelse var 10,2 m³/km/døgn i 2023 ifølge Bedre Vann. Kommuner av tilsvarende størrelse som Vestvågøy har i snitt rundt 8 m³/km/døgn, noe som viser at lekkasjetapet i Vestvågøy er mange ganger høyere enn normalt.

Reduksjon av lekkasjer til et bærekraftig nivå

Å redusere lekkasjene i det kommunale ledningsnett i Vestvågøy til et bærekraftig nivå, på linje med gjennomsnittet i norske kommuner, vil gi store gevinster for kommunen.

Dersom lekkasjenivået reduseres til et nivå tilsvarende gjennomsnittet for norske kommuner (rundt 10 m³/km/døgn), vil vannproduksjonen i kommunen kunne reduseres med om lag 46 % sammenlignet med dagens produksjonsmengde.

Tilhørende målsetninger:

Mål V2: Vannlekkasjer i kommunen skal reduseres

Mål V3: Vannledningsnett skal fornyes, ikke forfalle

V4: Sikre tilstrekkelig leveransekapasitet, hele veien fra kilde til ytterpunktene i nettet

Konsekvenser for reservevannforsyningen

Dersom lekkasjer reduseres til 10 m³/km/døgn, vil behovet for produsert vann reduseres betydelig. Med denne forutsetningen vil Ballstad vannbehandlingsanlegg, ved maksimal produksjonskapasitet, teoretisk kunne forsyne hele Leknes med vann i dagens situasjon. Å redusere lekkasjenivået i kommunen kan dermed sikre reservevannforsyningen til Leknes, uten behov for økt produksjon eller utbygging av eksisterende vannbehandlingsanlegg.

Konsekvenser for vannkildene

Lavere lekkasjetap vil redusere behovet for vannuttak fra kildene. Dette vil bidra til å bevare kapasiteten i vannkildene og øke robustheten i perioder med lav vannføring eller tørke.

Konsekvenser for vannledningsnett

Reduksjon av lekkasjer vil gi et mer stabilt trykk og redusere risikoen for innlekking av forurensning, og dermed bidra til tryggere vannforsyning for innbyggerne – fra kilde til kran.

5.8 Dårlig brannvannsdekning og -kapasitet

Flere områder i kommunen mangler tilstrekkelig brannvannsdekning, både når det gjelder kapasitet i vannledningsnett og hensiktsmessig plassering av brannkummer og brannhydranter. Dette innebærer at kravet om tilfredsstillende brannvannsdekning i tettbebyggelser etter dagens forskriftskrav ikke er oppfylt. Situasjonen kan lede til forsinket innsats ved utrykning, og kan ha betydning for både person- og bygningssikkerheten.

Situasjonen gir et behov for en systematisk og helhetlig kartlegging av brannvannsdekningen i hele kommunen. En slik kartlegging bør omfatte vurdering av både hydraulisk kapasitet i ledningsnett, tilgjengelighet og fysisk plassering av brannkummer og hydranter, samt samordning med framtidige utbyggingsområder. Resultatene bør danne grunnlag for en prioriteringsplan med konkrete tiltak for oppgradering og utbedring av brannvannsdekningen.

5.9 Klima og klimaendringer

Klimaendringer vil medføre konsekvenser for vann- og avløpsanleggene i Vestvågøy kommune. Eksempelvis vil mer nedbør kunne føre til større mengder fremmedvann på det kommunale avløpsnett og økte temperaturer kan gi dårligere vannkvalitet pga. økt algevekst/bakterievekst i råvannskildene. For å sikre robuste vann- og avløpsanlegg også i fremtiden, må Vestvågøy kommune jobbe aktivt med klimatilpasning gjennom blant annet oppgradering og separering av ledningsnett, lokal overvannshåndtering og kildebeskyttelse.

Klimaprofil for Nordland (Norsk klimaservicesenter, 2024) viser at Vestvågøy kommune har en årstemperatur på omtrent +5 °C, og at denne vil øke i tiden fremover. Årsnedbøren ligger på rundt 1600 mm, og vil øke med omtrent +10 %. Oktober til mars er de månedene som normalt har mest nedbør. På våren er det i tillegg til nedbør, ekstra tilførsel av vann til de kommunale anleggene som følge av snøsmelting. Det antas også at det vil bli flere døgn og episoder med kraftig og kortvarig nedbør (Norsk klimaservicesenter, 2024). På bakgrunn av dette anbefaler Norsk klimaservicesenter at norske kommuner bruker et klimapåslag på 40-50 % ved dimensjonering av nye vann- og avløpsanlegg.

6. Mål

Som beskrevet er hovedplanen med tilhørende handlingsplan utarbeidet på strategisk (overordnet) nivå, og ligger til grunn for arbeider med tiltaksplaner, samt gjennomføring av tiltak.

Målene som er valgt bygger på en vurdering av hvor det er størst behov for forbedringer i det kommunale VA-nettet. Det er sett på avvik mellom dagens situasjon og gjeldende lovkrav, funn fra ROS-analysen, kjente problemområder samt tilgjengelig data og statistikk. Flere fagområder, i tillegg til VA, herunder miljø, vei og vannområdekoordinator, har bidratt i arbeidet med å utarbeide målene, og har kommet med verdifulle innspill og tilbakemeldinger til både mål og målsettinger.

Målene som defineres i hovedplanen bygger opp under overordnede målsettinger og gjeldende relevant lov- og regelverk på internasjonalt, nasjonalt og lokalt nivå. Det vises til delkapittel 2 for oversikt over aktuelle rammebetingelser og overordnede forhold som påvirker styringen av vann- og avløpssektoren. Målene vil være førende for valg av strategier og handlinger for den kommende planperioden. I senere rullinger og revisjoner av hovedplanen vil det være naturlig å videreføre målene fra denne planen, med eventuelle justeringer ved behov.

Selv om et mål kanskje allerede er oppnådd i dag, vil de fortsatt kunne være viktige i tiden fremover. Det vil også være slik at man kan legge til flere mål i fremtiden, eller tilpasse eksisterende mål ved behov.

6.1 Prioritering av mål

Alle mål som er definert i hovedplanen er å anse som viktige, og skal følges opp. Det vil like fullt være noen mål som krever ekstra fokus i planperioden. For å ivareta dette er det for hvert mål beskrevet om målet er prioritert eller ikke. Også mål som er «ikke prioritert» i denne planperioden skal altså fremdeles følges opp, men ettersom kommunen har mange viktige forhold å jobbe med, skal det settes ekstra fokus på målene som fremheves som prioriterte.

6.2 Måloppnåelse og status

Et sentralt aspekt ved måloppfølging er å ha god oversikt over status for hvert mål. Dette muliggjør systematisk oppfølging og justering av tiltak ved behov.

Status for målene vurderes opp mot definerte terskelverdier i de valgte ytelsesindikatorerne som er knyttet opp til hvert mål. Resultatet klassifiseres i tre nivåer, som vist i tabellen nedenfor:

Tabell 6-1: Forklaring til statusmarkører

Symbol	Forklaring
	Grønt nivå – Målet er godt ivaretatt
	Gult nivå – Målet er delvis ivaretatt
	Rødt nivå – Målet er foreløpig ikke ivaretatt

Hvert nivå har en tilhørende terskelverdi som benyttes til å vurdere statusen på ytelsesindikatoren. Dette gir et tydelig bilde av måloppnåelsen og grunnlag for videre oppfølging.

Ytelsesindikatorerne underbygges av forskjellige datakilder, der det finnes varierende grad av tilgjengelig og pålitelig informasjon. Selv om en ytelsesindikator måler et mål på en spesifikk måte, er dette på ingen måte til hinder for å etablere tiltak som går utover indikatoren og beregningen. Det er derfor viktig å ikke begrense seg selv til å lage tiltak og strategier for mål som kun påvirker ytelsesindikatoren. Det er målet i seg selv som er det viktigste, ikke hvordan det beregnes.

7. Gjennomgang av målene

7.1 Mål for vannforsyningen

En pålitelig og trygg vannforsyning er en av de mest kritiske tjenestene en kommune leverer, og vannforsyningen danner grunnlaget for blant annet innbyggernes trygghet, folkehelsen, og et fungerende næringsliv. Det skal sikres at alle innbyggere har tilgang til tilstrekkelige mengder drikkevann av høy kvalitet, både i dag og i fremtiden.

Denne hovedplanen definerer mål som skal sikre god og trygg vannforsyning i kommunen. Målene er forankret i nasjonale strategier, lover og forskrifter, med drikkevannsforskriften som et sentralt styringsdokument. For en utfyllende liste over rammebetingelser henvises det til eget dokument over rammebetingelser.

Gjennom å fokusere på de utvalgte målene vil kommunen sikre at vannforsyningen forblir en trygg og stabil del av hverdagen, samtidig som den understøtter kommunens langsiktige utvikling og attraktivitet for innbyggere og næring.

I de følgende kapitlene presenteres de utvalgte målene for kommunen. For hvert mål beskrives vektning, beregningsmetode og vurderingsgrunnlag, samt gjeldende status for måloppnåelse basert på tilgjengelig informasjon. For å gi en rask oversikt er status for hvert mål angitt både ved måloverskriften og i den tilhørende målsammenstillingen.

7.1.1 Diagnose og prognose for vannforsyningen

For å vurdere hvor det vil være nødvendig med fokus i årene fremover, gjøres det opp nåværende status (diagnose) og prognose for forventet utvikling innenfor hvert av de ulike målene. Prognosen settes opp etter to ulike varianter: 0-variant der man fortsetter på samme vis som man allerede gjør i dag, og en prognose med tiltak som hensyntar de handlingene som ligger i handlingsplanen. Prognosen representerer forventet utvikling i forbindelse med vannforsyningen de neste 10 årene, frem mot 2035. For å oppnå god tilstand innenfor alle mål vil det være behov for å jobbe kontinuerlig og målrettet også etter utløpet av denne planperioden.

Tabell 7-1 viser en sammenstilling av målene for vann.

Tabell 7-1 Sammenstilling tabell for status og prognoser for mål vann.

Mål vann	Status	Prognose 0-variant	Prognose med tiltak
V1: Drikkevannet i kommunen skal ha god kvalitet	●	●	●
V2: Vannlekkasjer i kommunen skal reduseres	●	●	●
V3: Vannledningsnettets skal fornyes, ikke forfalle	●	●	●
V4: Sikre tilstrekkelig leveransekapasitet, hele veien fra kilde til ytterpunktene i ledningsnett	●	●	●
V5: Kommunen skal sikre alternativ drikkevannsforsyning for alle, om nødvendig gjennom samarbeid	●	●	●

Status

I senere delkapitler kommer en mer detaljert beskrivelse av hvert mål med tilhørende status slik den er i dag.

Prognose 0-variant

Prognosen som 0-variant er satt med bakgrunn i fagmessige vurderinger knyttet til forventet utvikling de neste 10 årene, gitt at man gjør nøyaktig det samme som man har gjort til nå. Disse vurderingene er knyttet til en gjennomgang av det komplette vannforsyningssystemet. Det er også sett på hva den historiske utviklingen har vært innenfor vannforsyningen den seneste perioden. Kortfattet kan følgende sies om prognosens 0-variant knyttet til de ulike målene:

V1: Klimaendringer vil etter hvert påvirke drikkevannskildene negativt, og ved enkelte av vannkildene ser man allerede utfordringer i den kjemiske sammensetningen. Vannbehandlingsanleggene må opprustes for å imøtekomme dette i fremtiden.

V2: Uten en vesentlig investering i oppgradering av vannledningsnettets kan man ikke forvente nevneverdig forbedring i lekkasjestatus.

V3: Rehabiliteringstakten for vannledningsnettets har historisk ikke vært tilfredsstillende, og en videreføring av denne takten er ikke å regne som god nok.

V4: Vannledningsnettets har en rekke flaskehals og begrensninger, og det er mange områder som burde hatt bedre leveransekapasitet. Det er også store mangler i evne til å levere tilstrekkelig brannvann i tettbebyggelsene i kommunen. Sårbarheter knyttet til leveranseevne i vannledningsnettets blir ikke tilstrekkelig raskt utbedret, og man imøtekommer ikke behovet over tid. Man vil med tiden havne bakpå og det vil oppleves at man ikke har gjort nok, dersom man fortsetter i samme takt som tidligere.

V5: Alternativ drikkevannsforsyning er ikke på plass i dag, og vil heller ikke komme på plass med mindre det gjøres gode grep for å utbedre dette i fremtiden.

Prognosens 0-variant tilsier at det forventes en generell forverring i forbindelse med vannforsyningsystemet de neste 10 årene, om man ikke investerer i gode tiltak for å heve kvaliteten.

Prognose med tiltak

Gjennom handlingsplanen som er lagt til grunn i denne hovedplanen (se kapittel 8) for den neste 10-årsperioden, vil man kunne forbedre situasjonen for vannforsyningen innenfor flere av de aktuelle målene. Her gjennomgås forventningene knyttet til hvert enkelt mål:

V1: Ved å ruste opp vannbehandlingsanleggene vil man sikre god drikkevannskvalitet også i fremtiden.

V2: Det å redusere vannlekkasjer til et tilstrekkelig lavt nivå er et arbeid som vil ta tid. Det vurderes som urealistisk å oppnå gode tall innenfor vannlekkasje i løpet av planperioden på kun 10 år. Dette er et arbeid som vil ta flere tiår å utbedre fullt ut. Mye kan gjøres innenfor planperioden, og selv om man ikke oppnår gode resultater på kort sikt vil det være helt sentralt å sette i gang arbeid med å få bukt med lekkasjeproblemene.

V3: Økt investering i vannledningsnett vil gi en rehabiliteringstakt som er å anse som tilfredsstillende.

V4: Arbeidet med å sikre tilstrekkelig leveransekapasitet er et arbeid som vil måtte pågå i mange år. For å fullt ut løse dette vil det være nødvendig å jobbe videre med dette også etter planperioden. Samtidig kan man ved de foreslåtte tiltakene holde tritt med behovet og forventningene, selv om man ikke rekker løse alle problemer.

V5: Det er foreslått forholdsvis store investeringer i etablering av reservevann. Ved gjennomføring av de aktuelle tiltakene vil man kunne få på plass alternativ drikkevannsforsyning for de fleste av kommunens abonnenter. Det kan være enkelte områder som gjenstår ved slutten av planperioden, derav ikke fullgod måloppnåelse i prognosen.

Som beskrevet over, vil det være nødvendig å jobbe kontinuerlig og målrettet også etter utløpet av denne planperioden.

V1: Drikkevannet i kommunen skal ha god kvalitet

Drikkevannet er en av de viktigste ressursene i kommunen. Å levere trygt drikkevann er grunnleggende for folkehelsen i Vestvågøy. Vannet skal til enhver tid oppfylle lov- og forskriftskrav og være fritt for hygieniske avvik, slik at ingen blir syke. Dette sikres gjennom systematisk prøvetaking, overvåking av vannkilder og målrettet drift og vedlikehold av behandlingsanlegg og distribusjonsnett.

Mål V1 forplikter kommunen til å videreføre og forbedre dette arbeidet, med tydelige ytelsesindikatorer og terskelverdier som visualiserer statusen i kommunen. Samlet sett betyr målet at innbyggerne kan ha tillit til at drikkevannet er trygt – i dag og i fremtiden – og at kommunen arbeider kontinuerlig og forebyggende for å holde kvaliteten høy.

Beskrivelse av målet		
Ingen skal bli syke av drikkevannet. Prøvetakingsplanen skal sikre at kommunen har god kontroll på vannkvaliteten og avdekke eventuelle kjemiske eller biologiske avvik.		
Resultatene fra prøvetakingsplanene vil danne grunnlag for ytelsesindikatoren og oppfølging / ivaretagelse av målet.		
Det arbeides aktivt i det daglige for å sikre at vannkvaliteten er- og holder seg god også i fremtiden. Det er viktig at man har god kontroll på drikkevannskildene og deres nedslagsfelt, slik at disse beskyttes mot forurensinger og at renseprosesser kan tilpasses etter behov.		
Dekker nasjonale mål	Nr. 1, 2, 3, 4 og 7	
Ytelsesindikator	% tilfredsstillende analyseresultater for drikkevann, hygienisk kvalitet.	Forklaring: Baserer seg på resultatene i Folkehelseprofilen.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: $\geq 97\%$ ● Gult nivå: $\geq 90\%$ ● Rødt nivå: $< 90\%$ 	
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt da dette er det gjennomsnittlige nivået for kommuner i Norge (FHI, 2025)</p> <p>Gult nivå er valgt som et nivå som ligger litt over gjennomsnittet i fylket.</p>	
Tidsperiode for målet:	Kontinuerlig	
Gjeldende status:	● 95,5% (2024)	
Prioritet	Nei	
Kommentar og vurdering:	Dette målet skal ivaretas i den daglige driften, men trenger ikke prioritet blant målene da dette er en selvfølgelighet i hverdagen. Det er allikevel svært viktig at målet oppfylles og at vannkvaliteten ivaretas.	

V2: Vannlekkasjer i kommunen skal reduseres

Å redusere vannlekkasjer er viktig for å hindre unødvendig vannsvinn, redusere produksjonskostnader, sikre kapasiteten i vannkildene, forbedre muligheten for reservevannforsyning, samt sikre en stabil og trygg vannforsyning i Vestvågøy. Kommunen skal aktivt vedlikeholde og fornye ledningsnett, og ta i bruk måle- og overvåkningsteknologi for å oppdage og utbedre lekkasjer raskt.

Mål V2 måles med den standardiserte indikatoren m^3 per km vannledning per døgn ($m^3/km/døgn$), som gjør det mulig å sammenligne lekkasjenivå mellom ulike områder og forsyningssoner. Se delkapittel 5.7 for en utdypende forklaring.

I tillegg til ytelsesindikatoren i $m^3/km/døgn$ vil Vestvågøy kommune parallelt se på prosentvis lekkasje per sone. Dette gir kommunen mulighet til å sammenligne lekkasjeprosenten sin med det nasjonale målet om under 25 % lekkasje innen 2033.

For arbeider med ivaretagelse av målet er det viktig med god oversikt over hvor lekkasjetapet er stort, og arbeide mot en trinnvis reduksjon. Målet skal sikre at kommunen holder et kontinuerlig fokus på lekkasjesøk, driftstiltak og fornyelse – med ambisjon om jevn nedgang i lekkasjevolum, og å nå grønt nivå over tid.

Beskrivelse av målet		
<p>Reduksjon av lekkasjer er kritisk for å unngå unødvendig vannsvinn, redusere produksjonskostnader og sikre en stabil, trygg vannforsyning.</p> <p>Kommunen har ansvar for å redusere lekkasje av drikkevann fra vannforsyningssystemet ved å vedlikeholde og oppgradere rørsystemer, samt innføre måleteknologier for å oppdage og utbedre lekkasjer.</p> <p>For å identifisere områder med størst lekkasjer skal målet, så langt det er mulig, beregnes per forsyningszone.</p>		
Dekker nasjonale mål	Nr. 8	
Ytelsesindikator	m^3/km vannledning/døgn	Forklaring: $m^3/km/døgn$ er en mye brukt, standardisert lekkasjeindikator i vannforsyning som normaliserer lekkasje mot selve ledningsnett – der lekkasjene faktisk oppstår og gjør at man kan sammenligne vannledningsnett av forskjellige størrelser og kapasitet, både i Norge og internasjonalt. Målenheten er i tråd med internasjonale anbefalinger (bl.a. fra International Water Association, IWA).
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: $\leq 8 m^3/km/døgn$ ● Gult nivå: $\leq 16 m^3/km/døgn$ ● Rødt nivå: $> 16 m^3/km/døgn$ 	

Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå er valgt da dette er det gjennomsnittlige nivået for kommuner med tilsvarende antall innbyggere som Vestvågøy (BedreVann, 2023). Gult nivå er det dobbelte av grønt nivå
Tidsperiode for målet:	2025 — 2035
Gjeldende status:	● 34,7 m ³ /km/døgn (2024) Dette tilsvarer en lekkasje på ca. 64%, se kap. 5.7.
Prioritet	Ja
Kommentar og vurdering:	Måloppnåelsen vurderes for hele kommunen. Det er store variasjoner i forskjellige vannforsyningssoner. Bruk av m ³ /km/døgn gir et bedre og mer sammenlignbart resultat enn lekkasje -% vil gi.

V3: Vannledningsnett skal fornyes, ikke forfalle

Å fornye vannledningsnett er avgjørende for å forebygge forfall, hindre lekkasjer og sikre en stabil og trygg vannforsyning i Vestvågøy. Et godt vedlikeholdt nett reduserer unødvendige drifts- og energikostnader, gir færre avbrudd for abonnentene og bidrar til en mer robust og bærekraftig infrastruktur. Mål V3 handler derfor om å holde et jevnt og planlagt tempo i fornyelsen – ikke vente til skadene oppstår. Et etterslep i fornyelsestakten vil i tillegg gi et større etterslep, med økt behov for utskifting i fremtiden. Se delkapittel om LTP (Long Term Planning) for en utdypet beskrivelse om behov for fornyelsestakt.

Kommunen skal arbeide langsiktig med utskifting og rehabilitering av ledninger, prioritere strekninger med høy risiko og samordne tiltak med andre gravearbeider for å få mest mulig effekt og synergieffekter av innsatsen. Andel fornyet ledningsnett, målt som gjennomsnitt over tre år, gir et tydelig bilde av om fornyelsestakten er tilstrekkelig. Målet skal sikre at vannledningsnett faktisk blir fornyet i tide, slik at det ikke forfaller – til beste for både innbyggers sikkerhet, vannkvalitet og kommunens økonomi i den grunnen at man ikke trenger å fokusere på å lage legge dårlige ledninger som blir ødelagte, men heller kan fokusere på en strategisk fornyelse.

Beskrivelse av målet		
Kommunen skal kontinuerlig fornye vannledningsnett for å forebygge forfall og sikre et robust distribusjonssystem. Dette krever langsiktig planlegging og regelmessig utskifting av aldrende infrastruktur. Et vannledningsnett i god stand vil redusere både vannsvinn og unødvendige kostnader knyttet til energibruk og vedlikehold, samtidig som det bidrar til en robust og bærekraftig vannforsyning		
Rehabiliteringstakt beregnes som gjennomsnitt over 3 år. Dette fordi saneringsprosjekter pågår i lengre tid, og det er mange faktorer som påvirker når de ferdigstilles og deretter registreres i kommunens database. Gjennomsnittet over tre år benyttes for å jevne ut denne usikkerheten.		
Dekker nasjonale mål	Nr. 9 og 10	
Ytelsesindikator	% Rehabilitering i snitt per 3 år	Forklaring: Fornyet ledningsnett som en prosentsats av total lengde vannledninger. Private ledninger medtas ikke som en del av dette målet.
Terskelnivåer	<p>● Grønt nivå: $\geq 0,75\%$</p> <p>● Gult nivå: $\geq 0,6\%$</p> <p>● Rødt nivå: $<0,6\%$</p>	
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå er valgt fordi dette tilsvarer litt over det gjennomsnittlige behovet for utskifting av kommunale vannledninger, basert på resultater fra LTP-analysen (Long Term Planning).	

	Gult nivå er valgt da dette omtrent det laveste nivået som LTP-analysen viser i behov for utskiftingstakt frem mot 2050. Gult og rødt nivå vil lede til et etterslep i utskiftingstakten, men økt behov i fremtiden.
Tidsperiode for målet:	2025 – 2035
Gjeldende status:	● 0,63 % (2024)
Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	Målet må ses i sammenheng med andre mål og gjennomføringsevne i kommunen. Terskelnivåer vil ved behov tilpasses i fremtiden, for så sikre en holdbar utvikling for vannledningsnettet i kommunen.

V4: Sikre tilstrekkelig leveransekapasitet, hele veien fra kilde til ytterpunktene i ledningsnett

Å sikre tilstrekkelig leveransekapasitet fra kilde helt ut til ytterpunktene i nettet er avgjørende for en trygg og stabil vannforsyning i kommunen. Mål V4 handler om at alle deler av ledningsnett – også de mest utsatte endepunktene – skal kunne forsynes med nok vann gjennom hele året. Dette er viktig både for god vannkvalitet og forsyningsikkerhet, for å kunne knytte til nye abonnenter, og for å stå bedre rustet ved kriser, ved eventuelt behov for reservevann.

Ivaretagelse av målet vil omfatte målrettede tiltak i produksjon, magasiner, trykksoner og hovedledninger, støttet av faglige vurderinger og nettmodeller som dokumenterer hvor kapasiteten er tilstrekkelig og hvor den må styrkes. I første omgang bør hovedfokus være å sikre trygg drikkevannsforsyning, men det er også nødvendig å sikre uttakskapasitet til brannvannsdekning i tettsteder. Samlet skal målet bidra til at kommunen prioriterer utbygginger og forsterkninger vannledningsnett som gir høyest nytteverdi, slik at kapasiteten oppleves god i hele forsyningsområdet, også i ytterkantene.

Beskrivelse av målet		
Det er viktig at man sikrer tilstrekkelig kapasitet fra kilde til ytterpunktene i vannledningsnett gjennom hele året.		
Kommunen skal sikre økt leveransekapasitet til ytterpunktene av forsyningsområdet. Dette er viktig både for å sikre god vannkvalitet og forsyningsikkerhet, samt for å muliggjøre tilknytning av nye abonnenter til den kommunale vannforsyningen.		
Kommunen skal også sikre at det finnes tilstrekkelig vannforsyning under krig og kriser (reservevann og nødvann).		
Dekker nasjonale mål	Nr. 5, 6 og 10	
Ytelsesindikator	Faglig vurdering av vannkapasitet på ledningsnett, basert på erfaringer og vannledningsmodell	Forklaring: Ivaretagelse vurderes basert på om alle deler av ledningsnett kan forsynes med tilstrekkelige mengder vann.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: God ivaretagelse ● Gult nivå: Middels ivaretagelse ● Rødt nivå: Dårlig ivaretagelse 	
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger og faglig skjønn av status.	
Tidsperiode for målet:	2025 - 2035	
Gjeldende status:	● Middels ivaretagelse	
Prioritet	Ja	
Kommentar og vurdering:	I første omgang bør det være fokus på tilstrekkelig forsyning av drikkevann, men det er også viktig å sikre tilstrekkelig uttakskapasitet for ivaretagelse av krav til for brannvannskapasitet i tettsteder.	

V5: Kommunen skal sikre alternativ drikkevannsforsyning for alle, om nødvendig gjennom samarbeid

Å sikre alternativ drikkevannsforsyning til alle innbyggere er et nøkkelpunkt i kommunens beredskap. Mål V5 handler om at abonnenter skal ha tilgang til vann også når primærkilden svikter – ved forurensning, tekniske feil eller kriser. For å få dette til må kommunen kartlegge muligheter for reservevann og nødvann, holde en oppdatert beredskapsplan med konkrete tiltaksark, samt vurdere praktiske samarbeidsløsninger med vannverk og nabokommuner om både kilder, distribusjon og nødvendig utstyr.

Fokus bør i begynnelsen ligge på å kartlegge og vurdere løsninger i områder der abonnenter i dag mangler alternativ forsyning, slik at kapasitet, logistikk og avtaler trappes opp trinnvis, for å sikre en alternativ vannforsyning for alle abonnenter i kommunen. Pumpestasjoner for abonnenter som ligger i soner med trykkøkning må sikres stabil strømløse også ved strømbrudd. Målet vil sikre at det jobbes mot at alle abonnenter faktisk har et alternativ – og at beredskapen er reell og fungerer i praksis. Kommunen skal ha en robust, samordnet ordning som gjør at folk får trygt vann også når uforutsette hendelser inntreffer. For private vannverk ligger kravet på reservevann og nødvann hos vannverkseieren, men kommunen skal påse at forsyningen av drikkevann vurderes og følges opp i lys av samfunnssikkerhet/beredskap.

Beskrivelse av målet		
Det skal sikres at alle innbyggere i kommunen har en alternativ drikkevannsforsyning. Alternativt drikkevann kan sikres gjennom reservevann og / eller nødvann. Reservevannsforsyningen i kommunen skal kartlegges, og nødvendige utbedringer skal planlegges. Kommunen skal til enhver tid ha en oppdatert og revidert beredskapsplan, inkludert oppdaterte tiltaksark for reservevann og nødvannsforsyning i kommunen. Beredskapsplanen skal også omfatte vurderinger og samarbeid med vannverk og nabokommuner om alternativ drikkevannsforsyning og nødvendig utstyr.		
Dekker nasjonale mål	Nr. 12	
Ytelsesindikator	% av kommunale abonnenter som har alternativ drikkevannsforsyning	Forklaring: Andel av abonnenter til det kommunale vannledningsnett som har en alternativ drikkevannskilde dersom primærkilden ikke kan brukes.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: ≥ 90% ● Gult nivå: ≥ 70 % ● Rødt nivå: < 70% 	
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå er valgt da leveringsstabiliteten (ikke-planlagte avbrudd i vannforsyningen) for drikkevann i gjennomsnitt de siste årene for hele landet har vært mellom 84 og 93% (FHI, 2025). Ambisjonsnivået bør være å komme opp til 100%	

	Gult nivå er valgt som et mellomledd, for å på sikt kunne komme opp til grønt nivå.
Tidsperiode for målet:	2025 - 2035
Gjeldende status:	● 14% (2024)
Prioritet	Ja
Kommentar og vurdering:	Grunnlag baserer seg på rapportert grunnlag i Folkehelseprofilen og statistikk fra FHI (FHI, 2025). Alternativ drikkevannsforsyning kan også løses gjennom nødvann, om dette blir distribuert i tilstrekkelig grad.

7.2 Mål for avløpshåndteringen

Et velfungerende avløpssystem er viktig for folkehelsen, miljøet og kommunens bærekraftige utvikling. Trygg og effektiv håndtering av avløpsvann bidrar til å beskytte mennesker, natur og vannressurser mot forurensning. Avløpsnettets er en sentral del av kommunens infrastruktur.

Avløpsvann skal samles inn og renses på en måte som beskytter miljøet og oppfyller krav i gjeldende lover, forskrifter og nasjonale mål for vannforvaltning. For en utfyllende oversikt over lover og regelverk henvises det til rammebetingelser, kapittel 2.

Hovedplanen definerer mål som skal sikre en robust, miljømessig forsvarlig og framtidsrettet avløpshåndtering. Ambisjonen er å sikre et system som innbyggerne har tillit til, og som bidrar til et rent lokalmiljø og gode livsbetingelser i hele kommunen.

Avløpssystemet og avløpsrensingen skal være dimensjonert for å håndtere dagens og framtidens belastninger, inkludert konsekvenser av klimaendringer og urbanisering. Det skal legges vekt på forebygging av forurensning, begrensning av utslipp gjennom etablering av tilstrekkelig rensing av alt avløpsvann. Overvann skal håndteres på en måte som reduserer belastningen på avløpsledningsnettets, og fremmer naturbaserte løsninger der dette er hensiktsmessig. Redusering av fremmedvann (overvann på terrenget og vann i grunnen, fra infiltrert overvann, grunnvann eller lekkasje fra vannledninger) som ledes til avløpsnettets vil redusere vannmengdene som må renses, redusere belastningen på avløpsnettets, samt redusere risiko for kjelleroversvømmelser og tilbakeslag.

Eventuelle driftsavvik, overløp eller skadelige utslipp skal registreres på en systematisk måte. Avvikene skal håndteres raskt og effektivt, med tydelige rutiner for varsling, beredskap og informasjon til berørte innbyggere og virksomheter.

Gjennom målrettet arbeid med etablering av avløpsrensing i tråd med lover og regelverk for kommunens avløpsledningsnett skal kommunen sikre en framtidsrettet håndtering av avløpsvannet – til beste for mennesker, miljø og framtidige generasjoner. Funksjonaliteten av ledningsnettets må sikres gjennom drift, vedlikehold, fornyelse og overvåking av avløpsnettets.

I dette kapittelet presenteres kommunens mål for avløpshåndteringen. Hvert mål er beskrevet med tilhørende indikatorer, vurderingskriterier og vektning som grunnlag for oppfølging og evaluering i planperioden.

7.2.1 Diagnose og prognose for avløpshåndteringen

For å vurdere hvor det vil være nødvendig med fokus i årene fremover, gjøres det opp nåværende status (diagnose) og prognose for forventet utvikling innenfor hvert av de ulike målene. Prognosen settes opp etter to ulike varianter: 0-variant der man fortsetter på samme vis som man allerede gjør i dag, og en prognose med tiltak som hensyntar de handlingene som ligger i handlingsplanen. Prognosen representerer forventet utvikling i forbindelse med avløpshåndteringen de neste 10 årene, frem mot 2035. For å oppnå god tilstand innenfor alle mål vil det være behov for å jobbe kontinuerlig og målrettet også etter utløpet av denne planperioden.

Tabell 7-2 viser en sammenstilling av målene for avløp.

Tabell 7-2: Sammenstilling tabell for status mål avløp.

Mål avløp	Status	Prognose 0-variant	Prognose med tiltak
A1: Kommunalt avløpsvann skal renses	●	●	●
A2: Fremmedvann skal reduseres	●	●	●
A3: Spillvann og overvann skal være adskilt	●	●	●
A4: Utslipp fra overløp skal kartlegges og reduseres	●	●	●
A5: Avløpssystemet skal fornyes, ikke forfalle	●	●	●
A6: Kommunen skal ha god oversikt over-, samt følge opp private utslippsløsninger	●	●	●
A7: Ha god kontroll på- og redusere urensset utslipp fra avløpsledningsnettet til lokale resipienter	●	●	●

Status

I senere delkapitler kommer en mer detaljert beskrivelse av hvert mål med tilhørende status slik den er i dag.

Prognose 0-variant

Prognosen som 0-variant er satt med bakgrunn i fagmessige vurderinger knyttet til forventet utvikling de neste 10 årene, gitt at man gjør nøyaktig det samme som man har gjort til nå. Disse vurderingene er knyttet til en gjennomgang av det komplette avløpssystemet. Det er også sett på hva den historiske utviklingen har vært innenfor avløpshåndteringen den seneste perioden. Det er også sett til hva som kan forventes av nye krav og forventninger fra statlig hold i årene fremover. Kortfattet kan følgende sies om prognosens 0-variant knyttet til de ulike målene:

A1: Avløpsvann renses ikke tilfredsstillende i dag. Uten vesentlige oppgraderinger vil dette fortsatt være tilfellet om 10 år.

A2: Uten en vesentlig intensivering i arbeid med å få kontroll på fremmedvannet i ledningsnettet vil man også i fremtiden slite med svært høye andeler fremmedvann i ledningsnettet.

A3: Kommunen har i årene som har gått hatt fokus på å jobbe med separering av fellesledninger. Det vil ta tid å komme opp på grønt nivå.

A4: Kommunen har ikke tilstrekkelig kontroll med egne utslipp i dag, og dette vil ikke endre seg uten aktivt å jobbe med dette. Dette vil kreve en innsats og aktiv koordinering i arbeidet mellom VA og Miljø.

A5: Med utgangspunkt i teoretiske beregninger for forventet nødvendig rehabiliteringstakt ligger kommunen greit an per i dag. Samtidig vet man at utfordringene knyttet til det etablerte systemet er mange, og at den faktiske funksjonen til avløpsledningsnettets ikke er tilfredsstillende. Dersom man ser på historiske verdier for rehabilitering mer enn 3 år tilbake, var takten alt for lav (nær 0%). Man kan derfor ikke falle tilbake til gamle takter, da tilstanden vil forringes uten fortsatt fokus på dette.

A6: Kommunen har allerede satt i gang prosjekter som forventes å gi en forbedring knyttet til oppfølging av spredt avløp. Samtidig er det ikke satt av tilstrekkelige ressurser for langvarig oppfølging og utbedring av spredt avløp. For å oppgå god tilstand er det fremdeles behov for mer tverrfaglig arbeid, koordinert av Miljø.

A7: Det meste av alt avløpsvann renner i dag urensert rett ut i resipientene i kommunen. Hvis man fortsetter på samme vis som i dag forventes ingen bedring i situasjonen dette ved endt planperiode.

Prognosens 0-variant tilsier at det forventes få endringer i et system som i dag presterer dårlig. Det vil være behov for å investere i gode tiltak for å heve kvaliteten.

Prognose med tiltak

Gjennom handlingsplanen som er lagt til grunn i denne hovedplanen (se kapittel 8) for den neste 10-årsperioden, vil man kunne forbedre situasjonen for avløpshåndteringen innenfor flere av de aktuelle målene. Her gjennomgås forventningene knyttet til hvert enkelt mål:

A1: Ved å investere i lovpålagt avløpsrensing vil man nærme seg en situasjon der man som minimum ivaretar gjeldende lovkrav.

A2: Aktivt arbeid med fremmedvann og fremmedvannsreduksjon vil være et arbeid som må pågå i mange år fremover. Selv med gode tiltak er det ikke realistisk å oppnå god situasjon i løpet av planperioden, da avstanden mellom nåsituasjon og god situasjon er stor. Det er like fullt svært viktig å sette i gang nødvendige tiltak for å på sikt kunne oppnå gode resultater. her.

A3: Det jobbes allerede med å etablere separat ledningsnett for spillvann og overvann. Derimot utgjør lengden fellesledninger såpass stor andel av de kommunale avløpsledningene at det kan forventes at dette vil ta noe tid og ev. strekke seg ut over planperioden selv om man kommer nær målet.

A4: Man vil oppnå bedre kontroll og oversikt gjennom målrettet arbeid med å måle og registrere. Faktisk reduksjon av overløpsdrift og utslipp vil henge sammen med arbeid for å redusere fremmedvann.

A5: Det vil være nødvendig med solide investeringer i avløpsledningsnett for å ivareta alle rehabiliteringsbehov og sikre god funksjon i årene fremover. Ved de avsatte midlene bør dette være tilstrekkelig for en akseptabel rehabiliteringstakt.

A6: Kommunen har allerede påbegynt et godt arbeid for å følge opp private utslipp, men det er viktig at dette gis tilstrekkelige ressurser og bemanning for videre oppfølging. Det er Miljø som har hovedansvaret for dette målet.

A7: Det forventes en viss bedring i forbindelse med utlippene til lokale resipienter dersom man iverksetter de handlingene som er avsatt i handlingsplanen. Man vil like fullt ikke kunne oppnå fullgod tilstand i løpet av planperioden, ettersom dette er et sammensatt arbeid som vil kreve oppfølging på mange fronter over lang tid.

Som det kommer frem over, vil det være nødvendig å jobbe kontinuerlig og målrettet også etter utløpet av denne planperioden.

A1: Kommunalt avløpsvann skal renses

Å rense kommunalt avløpsvann er grunnleggende for å beskytte vassdrag, resipienter og lokalt miljø – og for å oppfylle lovpålagte krav i forurensningsforskriften. Mål A1, som er høyt prioritert, handler om at alt kommunalt avløpsvann skal ledes til renseanlegg, der avløpsvann skal renses i tråd med lover, regler og gjeldende utslippstillatelser før det slippes videre. Utslippstillatelser må oppdateres til gjeldende regelverk og bestemmelser. I begynnelsen skal det være særskilt prioritert på utslipp til Buksnesfjorden og andre sensitive resipienter.

Kommunen skal bygge opp og drifte et sammenhengende system for avløpsrensing, og sikre at anleggene fungerer som planlagt. Utviklingen vurderes gjennom andelen av avløpsvannet som faktisk går til anlegg som tilfredsstillende gjeldende rensekrav, og er i tråd med gjeldende utslippstillatelse.

Status på målet gir retning for planlegging, investeringer og daglig oppfølging. Både kravene og funksjonsbeskrivelsene for tørrværsperioder vil kunne presiseres. Slik legger målet grunnlaget for en trinnsvis, men tydelig opptrapping mot fullgod rensing av alt kommunalt avløpsvann, i tråd med lover og regler.

Beskrivelse av målet	
<p>Det skal etableres avløpsrenseanlegg slik at alt kommunalt avløpsvann ledes til avløpsrenseanlegg, der det renses før det ledes videre til resipienter. Avløpsrensing skal bidra til å sikre god vannkvalitet i vassdrag, og beskytte miljøet mot forurensinger.</p> <p>Avløpsrenseanlegg skal ivareta kommunale og statlige krav og regler.</p> <p>Rensing av utslipp til Buksnesfjorden skal prioriteres.</p> <p>Ytelsesindikatoren kan bli justert i fremtiden.</p>	
Dekker nasjonale mål	Nr. 17, 19, 20, 21
Ytelsesindikator	<p>% kommunalt avløpsvann i tørrværsperioder som ledes til renseanlegg med gyldig utslippstillatelse, som ivaretar gjeldende rensekrav</p> <p>Forklaring: Hvor stor del av det kommunale avløpsvannet som ledes til et renseanlegg som har en gyldig utslippstillatelse og som ivaretar rensekrav i tørrværsperioder.</p>
Terskelnivåer	<p>● Grønt nivå: ≥ 90%</p> <p>● Gult nivå: ≥ 70%</p> <p>● Rødt nivå: <70%</p>
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt som et mål å etterstrebe, der absolutte mesteparten av avløpsvannet i tørrværsperioder ledes til avløpsanlegg, for rensing i tråd med lover, regler og gjeldende utslippstillatelse. Ambisjonsnivået bør være å komme opp til 100%</p> <p>Gult nivå er valgt da dette er gjennomsnittlig prosentats der rensekrav er overholdt, i kommuner av tilsvarende antall innbyggere (BedreVann, 2023).</p>
Tidsperiode for målet:	2025 - 2035

Gjeldende status:	● 0%
Prioritet	Ja
Kommentar og vurdering:	<p>Det finnes renseanlegg for Ballstad og Bøstad, men det er ikke kartlagt eller fulgt opp i kommunen om rensingen ivaretar krav i forurensingsforskriften. Renseanleggene har heller ikke en gjeldende utslippstillatelse.</p> <p>Terskelverdier i ytelsesindikatorne vil kunne bli strengere etter hvert som kommunen bygger ut avløpsrensingen og får konkrete tilbakemeldinger om rensekrav. Dette gjelder både terskelnivåer og formulering om funksjonalitet i tørrværsperioder.</p>

A2: Fremmedvann skal reduseres

Å redusere fremmedvann i spillvannsnett er viktig for å frigjøre kapasitet til avløpsledningsnett og avløpsrensaneanlegg, hindre overløp og kjelleroversvømmelser, forbedre rensingen og redusere unødige driftskostnader. Mål A2 handler om å få bort både nedbørsbettinget fremmedvann (taknedløp, sluk, rist og feilkoblinger som leder regnvann inn på spillvannsnett) og infiltrasjonsbettinget fremmedvann (grunn- og sigevann som trenger inn gjennom utette rør og skjøter). Et av de viktigste tiltakene for å redusere fremmedvann på avløpsnett er separering av fellesledninger for avløp (beskrevet i mål A3). Mål A2 skal ses på som en supplerende, men ikke en erstatning for arbeider med mål A3.

Målet følges opp gjennom arbeider som bør utføres sonevis og kunnskapsbasert: kartlegge kilder, bruke målepunkt og modellering, rette opp feilkoblinger, tette lekkasjer, fornye ledninger og samtidig håndtere overvann på overflaten der det er mulig. Fokus bør i innledende faser være på områder med en høy andel fremmedvann, der konsekvensene er overløp til sensitive resipienter og/eller kjelleroversvømmelser. Det skal etterstrebis at innsatsen prioriteres der effekten blir størst, at tiltak tilpasses hver avløpszone, og at kommunen over tid oppnår en jevn, målbar reduksjon – selv om andelen fremmedvann naturlig vil variere med årsnedbøren (regner det mye vil det ledes mer vann (fremmedvann til avløpsnett).

Beskrivelse av målet		
Det skilles mellom to hovedtyper fremmedvann: nedbørsbettinget og infiltrasjonsbettinget. Førstnevnte ledes inn i avløpsnett via direkte tilknytning gjennom f.eks. taknedløp, sluk, rister, eller helt enkelt via feilkoblinger. For infiltrasjonsbettinget fremmedvann trenger dette inn i ledningsnett via utette skjøter, lekkasjer og andre diffuse tilrenningsmetoder. For å effektivt redusere fremmedvann i spillvannsnett må tiltak rettes mot begge typene. Tiltakene bør tilpasses og vurderes for hver avløpszone. Dette bør gjøres etter at kildene til fremmedvann (fra fellesledninger, innlekkasje, feilkoblinger etc.) er bedre kartlagt.		
Dekker nasjonale mål	Nr. 14 og 23	
Ytelsesindikator	Andel fremmedvann (%) av total avløpsmengde (fremmedvann + spillvann)	Forklaring: Det regnes på hvor mange prosent som er produsert avløpsmengde av totalt målt vannføring i ledningsnett, der det finnes avløpsmålere.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: ≤ 40% ● Gult nivå: ≤ 60% ● Rødt nivå: > 60% 	
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt som et mål å etterstrebe, med en lavere proSENTSATS fremmedvann i forhold til landsgjennomsnittet.</p> <p>Gult nivå er valgt da dette er gjennomsnittlig proSENTSATS for fremmedvann i avløpsnett i Norge (Kinei, 2022).</p>	

Tidsperiode for målet:	2025 - 2035
Gjeldende status:	● 73 %
Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	Gjeldende status baserer seg på de områdene der man har kartlegging fra ROSIM. I deler av kommunen der det er mye fellesledninger vil prosentsatsen kunne være høyere. Det er viktig å være kjent med at prosent fremmedvann naturlig vil variere noe med årene, avhengig av den årlige nedbøren. Terskelnivåene vil kunne tilpasses og bli strengere i fremtiden.

A3: Spillvann og overvann skal være adskilt

Å skille spillvann og overvann er et hovedgrep for å få et mer robust og kostnadseffektivt avløpssystem i kommunen. Mål A3 handler om å redusere lengden av fellesledninger for avløp (AF), da disse bidrar med mye fremmedvann, noe som øker faren for overløp og kjelleroversvømmelser og belaster renseanlegg unødig. Ved å separere ledningsnett kan kapasiteten utnyttes bedre, risikoen for forurensning reduseres, og drift og vedlikehold blir mer forutsigbart. Målet henger delvis sammen med mål A2.

I arbeidet med målet er det viktig å være bevisst på datakvaliteten – enkelte strekk kan være registrert som separert, men i praksis fungerer som fellesledninger. Det er også viktig å huske at miljøgevinsten blir størst der separering kombineres med tilstrekkelig rensing før utslipp (Mål A1). Målet skal sikre at kommunen trinnvis reduserer felleslednings-andelen og dermed står bedre rustet mot nedbørstopper, overløp og uønskede utslipp.

Beskrivelse av målet		
Det er viktig å sikre en effektiv håndtering av avløpsvann og minimere belastningen på avløpssystemene. Fellesledninger for avløp fører til økt fremmedvann, som kan føre til overløpshendelser, oversvømmelser i kjellere og unødig belastning på renseanlegg. Ved å skille spillvann og overvann kan kommunen bidra til en mer bærekraftig og kostnadseffektiv avløpshåndtering. Dette reduserer risikoen for forurensning, forbedrer kapasiteten i avløpssystemet og sikrer at renseanleggene fungerer optimalt uten unødvendig belastning. fellessystemer med oppstrøms inaktivt separatsystem bør prioriteres, med fokus på kummer/pumpestasjoner med mye overløpsdrift i utsatte områder.		
Dekker nasjonale mål	Nr. 24	
Ytelsesindikator	lengde registrerte AF-ledninger total lengde spillvanns + AF-ledning	Forklaring: AF-ledningsnett som en prosentdel av total lengde felles- og spillvannsledninger.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: ≤ 15% ● Gult nivå: ≤ 30% ● Rødt nivå: > 30% 	
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt som mål da dette er et omtrentlig landsgjennomsnitt (KLD, 2024)</p> <p>Gult nivå er valgt som det dobbelte verdien i forhold til landsgjennomsnittet.</p>	
Tidsperiode for målet:	2025 - 2035	
Gjeldende status:	● 28 % (ifølge registrerte ledninger i Gemini VA)	
Prioritet	Nei	
Kommentar og vurdering:	Det presiseres at det finnes ledninger som er registrert som overvanns- og spillvannsledninger, som i realiteten fungerer som fellesledninger i dag.	

	Statistikken viser altså ikke helt riktige tall. Ved oppdatering i datagrunnlaget vil det kunne bli behov for å justere terskelverdiene.
--	--

A4: Utslipp fra overløp skal kartlegges og reduseres

Å kartlegge og redusere utslipp fra overløp er viktig for å beskytte vassdrag og resipienter mot forurensning ved kraftig nedbør og driftsavvik. Mål A4 handler om å få oversikt over hvor, hvor ofte og hvor mye som slippes ut fra kummer med overløpsfunksjon, pumpestasjoner med overløp og eventuelle overløp ved renseanlegg – og deretter planlegge tiltak der risikoen for miljøskade er størst.

Målet vil fokusere på arbeidet med reduksjoner i uønskede overløp og utslippsmengder, og bør ses i sammenheng med mål A1–A3: bedre rensing, mindre fremmedvann og mer separerte nett gir færre overløp og mindre overløpsdrift. Samlet skal målet sikre at kommunen får reell kontroll på overløp, prioriterer innsatsen mot følsomme vannforekomster, og over tid kan dokumentere målbar nedgang i utslipp fra overløp.

Beskrivelse av målet	
<p>Dette målet gjelder kummer med overløpsfunksjon, pumpestasjoner med overløp, og overløp ved avløpsrenseanleggene.</p> <p>Kommunen skal kartlegge og redusere utslipp fra overløp, slik at det oppnås kontroll med mengder overvann og forurensning som slippes ut.</p> <p>Overløp og overløpsdrift må ses i sammenheng med resipienter, og sårbarhet for disse for prioriteringer av tiltak.</p> <p>Reduksjon av utslipp fra overløp vil kunne bidra til å forbedre vannkvaliteten i utsatte vassdrag. Det bør fokuseres på å få god kontroll på overløp ved følsomme vassdrag og vannforekomster.</p>	
Dekker nasjonale mål	Nr. 14, 17 og 23
Ytelsesindikator	Faglig vurdering Forklaring: Faglig vurdering
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: Man kan vise til konkrete reduksjoner i overløpshendelser ved bruk av målinger og registrering. ● Gult nivå: Tiltaks / saneringsplaner kan vise til at det i prioriteringen av tiltak er hensyntatt reduksjon av uønskede overløp ● Rødt nivå: Punkter over er ikke ivaretatt
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger og faglig skjønn av status og forbedringer.
Tidsperiode for målet:	2027 – 2035
Gjeldende status:	● Man har ved utarbeidelse av hovedplanen ikke et aktivt arbeid med kartlegging eller utbedring av overløp.
Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	Det er viktig å se dette målet i sammenheng med mål A1–A3 for å oppnå best mulig resultat i arbeidet med å redusere utslipp av urensset avløpsvann til resipienter, særlig med fokus på de mest sårbare områdene.

	<p>Ytelsesindikatorer kan bli justert etter hvert som bedre målemetoder for overløp og overløpsdrift blir tilgjengelige. Det må også forventes at terskelnivåene vil bli skjerpet i fremtiden.</p>
--	--

A5: Avløpssystemet skal fornyes, ikke forfalle

Å fornye avløpsnett er avgjørende for å forebygge forfall, redusere innlekking og overløpshendelser og sikre et trygt og driftssikkert avløpssystem i Vestvågøy. Et godt vedlikeholdt ledningsnett gir færre driftsavvik, lavere energi- og vedlikeholdskostnader og mindre risiko for forurensning til sårbare resipienter. Mål A5 handler derfor om å holde et jevnt og planlagt tempo i fornyelsen – ikke vente til skadene oppstår. Et etterslep i fornyelsestakten vil ellers bygge seg opp og gi større behov for kostbar utskifting i framtiden. Behov for utskifting vises mer detaljert i delkapittel for LTP (Long Term Planning) for ledningsnett.

Kommunen skal arbeide langsiktig med utskifting og rehabilitering av ledninger, prioritere strekninger med høy risiko for innlekking, kapasitetsproblemer og driftsfeil, og samordne tiltak med andre gravearbeider for best effekt. Målet skal ses i sammenheng med de andre målene for avløp. Andel fornyet avløpsnett, målt som gjennomsnitt over tre år, gir et tydelig bilde av om fornyelsestakten er tilstrekkelig. Målet skal sikre at avløpsnett faktisk blir fornyet i tide, slik at det ikke forfaller – til beste for innbyggernes sikkerhet, miljøet og kommunens økonomi.

Beskrivelse av målet	
Kommunen skal kontinuerlig fornye avløpssystemet for å sikre bærekraftig drift og unngå forfall. Dette krever langsiktig planlegging og regelmessig utskifting av aldrende infrastruktur. Rehabiliteringstakt beregnes som gjennomsnitt over 3 år. Dette fordi saneringsprosjekter pågår i lengre tid, og det er mange faktorer som påvirker når de ferdigstilles og deretter registreres i kommunens database. Gjennomsnittet over tre år benyttes for å jevne ut denne usikkerheten.	
Dekker nasjonale mål	Nr. 22
Ytelsesindikator	% Rehabilitering i snitt per 3 år (KOSTRA) Forklaring: Fornyet avløpsledningsnett som en prosentdel av total lengde avløpsledninger. Private ledninger medtas ikke som en del av dette målet.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: $\geq 0,75\%$ ● Gult nivå $\geq 0,6\%$ ● Rødt nivå: $<0,6\%$
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt fordi dette tilsvarer behovet av utskifting av kommunale avløpsledninger rundt år 2035, basert på resultater fra LTP-analysen (Long Term Planning) for avløpsledninger. Behov for fornyelse etter 2040 vil ifølge LTP-analysen øke betydelig etter 2040, så en høyere utskiftingstakt vil redusere fremtidig behov for utskifting.</p> <p>Gult nivå er valgt da dette er et lavt nivå på utskifting, som i snitt vil være gjeldende de første årene frem mot 2032 ifølge LTP-analysen. Gult og rødt nivå vil lede til et etterslep i utskiftingstakten, med økt behov i framtiden.</p>
Tidsperiode for målet:	2025- 2035
Gjeldende status:	● 2,22 % (2024)

Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	Målet skal sikre at kommunen har en holdbar fornyelsestakt av kommunale ledninger, for å sikre at det på sikt ikke blir et økt etterslep på de kommunale avløpsledningene.

A6: Kommunen skal ha god oversikt over-, samt følge opp private utslippsløsninger

Å ha kontroll på private utslippsløsninger (spredt avløp) er avgjørende for å beskytte sårbare vassdrag, redusere forurensning og sikre at kommunen oppfyller lover og forskrifter. Uten systematisk oppfølging kan feil og mangler ved private anlegg gi betydelige miljø- og helse- og helsesikeroer. Mål A6 handler derfor om å etablere og drifte et helhetlig, risikobasert opplegg for kartlegging, tilsyn og oppfølging av alle private avløpsanlegg – slik at vi forebygger problemene, ikke bare reagerer når de oppstår. Videre så vil gjennomføring av systematisk tilsyn på avløpsanlegg bidra til at kommunen oppfyller lovkrav i forurensningsregelverket om utførelse av tilsyn.

Ivaretagelse av målet bør i første omgang prioritere områder med sårbare resipienter, og kan finansieres gjennom kontrollgebyr/utslippstillatelser og aktuelle prosjektmidler.

Målet skal sikre at kommunen får reell oversikt og oppfølging, at ulovlige utslipp reduseres trinnvis, og at vannkvaliteten og miljøet forbedres – til beste for både innbyggerne og naturen.

Beskrivelse av målet	
Kommunen skal jobbe aktivt for å få kontroll på utslipp fra bebyggelse som ikke er tilkoblet offentlig avløpsanlegg (spredt avløp). For å sikre at disse anleggene fungerer etter gjeldende krav og regler, og ikke fører til forurensning, må det finnes et godt system for kartlegging, oppfølging og kontroll av disse anleggene.	
God kontroll og oppfølging av private anlegg vil kunne redusere forurensninger og forbedre vannkvaliteten i sårbare vassdrag. God kontroll bidrar til bedre vannkvalitet, minimerer risikoen for helse- og miljøskader, og sikrer at kommunen oppfyller gjeldende lover og regler.	
Ved å ha en tydelig strategi og effektive kontrollrutiner kan kommunen forebygge ulovlige utslipp og sikre en tryggere håndtering av avløpsvann.	
Dette målet ivaretas av forurensningsmyndigheten ved (miljø) miljøavdelingen, som ligger under enheten Næring, plan og utvikling, og finansieres gjennom kontrollavgift/utslippstillatelse/søknad om prosjektmidler.	
Dekker nasjonale mål	Nr. 14 og 18
Ytelsesindikator	% private anlegg (som del av totalt antall) som kartlegges i snitt per 3 år.
	Forklaring: Antall anlegg av totalt antall som man har kontroll på, og der man er sikker på at de ivaretar gjeldende krav.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: ≥ 10% ● Gult nivå: ≥ 5% ● Rødt nivå: < 5%
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt for å sikre at alle private anlegg er kartlagt i løpet av en 10-årsperiode.</p> <p>Gult nivå er valgt som halvparten av grønt nivå.</p>
Tidsperiode for målet:	2026 - 2035
Gjeldende status:	● Ikke påbegynt

Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	Det bør i begynnelsen være fokus på oppfølging av private anlegg med utslipp til sårbare resipienter. Det er totalt registrert drøyt 2800 private anlegg. 10% tilsvarer ca. 280 anlegg/år. 5% tilsvarer ca. 140 anlegg/år. Det er kommunens forurensningsmyndighet (miljø) ved miljøavdelingen som vil ha ansvar for oppfølging av dette målet.

A7: Ha god kontroll på- og redusere urensset utslipp fra avløpsledningsnett til lokale resipienter

Å få kontroll på – og redusere – urensede utslipp til lokale resipienter er avgjørende for å beskytte vannmiljøet og oppfylle krav i forurensningslovgivningen. Mål A7 handler om at alle utslipp, både fra kommunalt ledningsnett og fra private anlegg, skal være lovlige og ha tilfredsstillende rensing, slik at den økologiske og kjemiske tilstanden i vassdrag og kystsoner ikke forringes. For å få dette til trenger kommunen en fullstendig oversikt over samtlige utslippspunkter: ikke bare planlagte overløp, men også feilkoblinger, brudd og lekkasjer – i tillegg til utslipp fra virksomheter som er tilkoblet kommunalt nett, og fra private anlegg.

Målet bør ses i sammenheng med andre avløpsmål. Mål A7 krever godt samarbeid med enheten Næring, plan og utvikling, og retter særlig oppmerksomhet mot sårbare resipienter som Farstadvassdraget, Buksnesfjorden og Skotnesvassdraget.

Miljøsmål for resipientene i Vann-Nett.no legges til grunn for arbeider mot måloppnåelse.

Målet vil bidra til å sikre at kommunens utslipp reduseres trinnvis og at lokale vannmiljøer bevares og forbedres.

Beskrivelse av målet

Vestvågøy skal jobbe for å få kontroll på alle kommunale avløp og redusere utslipp til lokale resipienter. Alle private og kommunale utslipp skal være lovlige i henhold til forurensningslovgivningen. Urenset utslipp fra avløpsledningsnett er en stor forurensningskilde i lokale resipienter, og forringer både den kjemiske og økologiske tilstanden i vassdrag og kystområder. Det er viktig med full oversikt over alle utslippspunkter som påvirker de lokale resipientene – ikke bare de planlagte overløpene, men også feilkoblinger, brudd og lekkasjer på det kommunale ledningsnett, samt utslipp fra private anlegg.

Påslipp av avløpsvann fra virksomheter til kommunalt ledningsnett skal godkjennes av kommunen. For å få denne oversikten må man arbeide systematisk: lokalisere hvert utslippspunkt, risikovurdere konsekvensene av utslippene, og følge de opp med målrettede tiltak. Kartleggingen og konsekvensvurderingen vil bidra til å danne grunnlaget for å prioritere hvilke deler av det kommunale avløpsnett som må utbedres først. Kartleggingen vil også danne grunnlaget for å vurdere hvilke private utslipp som skal tas inn i kommunalt ledningsnett og hvilke krav som skal stilles til eiere av private avløpsanlegg.

Selv om mange av tiltakene også støtter andre mål i hovedplanen, er dette målet viktig for å sikre ivaretagelse av lokale resipienter, og sette riktig rekkefølge på investeringer og aktiviteter knyttet til avløp.

Dette målet krever tett samarbeid med forurensningsmyndigheten ved enheten for næring, plan og utvikling (NPU).

Dekker nasjonale mål

Nr. 14, 17 og 18

Ytelsesindikator	% utslipp til lokale resipienter fra private og kommunale kilder som ivaretar renskrav	Forklaring: Utslippspunkter (som en del av totalt antall utslippspunkter) som har tilfredsstillende rensing i tråd med krav og lover/forskrifter. Utslippene skal ikke ha betydelig negativ påvirkning for å sikre oppnåelse god økologisk- og kjemisk tilstand i lokale resipienter.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: ≥ 95% ● Gult nivå: ≥ 70% ● Rødt nivå: < 70% 	
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt som et mål å etterstrebe, der absolutte mesteparten av avløpsvannet som ledes til lokale resipienter renses i tråd med lover, regler og gjeldende utslippstillatelse før det ledes videre. Ambisjonsnivået bør være å komme opp mot 100% på sikt</p> <p>Gult nivå er valgt da dette er gjennomsnittlig prosentatsats der renskrav for avløpsvann er overholdt, i kommuner av tilsvarende antall innbyggere (BedreVann, 2023).</p>	
Tidsperiode for målet:	2025 - 2035	
Gjeldende status:	● Foreløpig ikke kartlagt	
Prioritet	Nei	
Kommentar og vurdering:	<p>Dette målet henger tett sammen med mål A1 og mål A6, men inkluderer i større grad også kommunale anlegg og utslippspunkter enn mål A6. Fokus for dette målet er lokale sårbare resipienter med dårlig økologisk og kjemisk tilstand.</p> <p>Det er forurensningsmyndigheten i kommunen (miljø) som vil ha ansvar for oppfølging av dette målet.</p>	

7.3 Mål for administrasjon og datakvalitet

God administrasjon og høy datakvalitet er grunnlaget for en effektiv, sikker og fremtidsrettet forvaltning av vann- og avløpstjenestene. Et godt organisert VA-arbeid, støttet av pålitelige data og tydelige ansvarsforhold, gir kommunen et solid grunnlag for planlegging, drift og investeringer – til beste for innbyggere, miljø og økonomi.

Målet er å sikre at kommunen har oversikt, kontroll og kapasitet til å håndtere sitt ansvar innen vann- og avløpsforvaltningen på en strukturert og kunnskapsbasert måte. Dette innebærer både at data om ledningsnett, anlegg og drift skal være oppdaterte og pålitelige, og at organisasjonen har tydelige roller, kompetanse og tilstrekkelige ressurser.

Arbeidet med administrasjon og datakvalitet omfatter også gode rutiner for dokumentasjon, kvalitetssikring og intern kommunikasjon, samt et aktivt fokus på kompetanseutvikling, rekruttering og beredskap. Tydelige interne prosesser og god samhandling mellom enheter, fagområder, politikere og innbyggere er avgjørende for å sikre forankring og forståelse for de prioriteringene som må gjøres i sektoren.

Gjennom klare mål for administrasjon og datakvalitet skal kommunen sikre at beslutninger tas på et godt faglig grunnlag, at investeringer rettes mot de største behovene, og at vann- og avløpstjenestene forvaltes på en trygg, effektiv og bærekraftig måte.

7.3.1 Diagnose og prognose for administrasjon og datakvalitet

For å vurdere hvor det vil være nødvendig med fokus i årene fremover, gjøres det opp nåværende status (diagnose) og prognose for forventet utvikling innenfor hvert av de ulike målene. Prognosen settes opp etter to ulike varianter: 0-variant der man fortsetter på samme vis som man allerede gjør i dag, og en prognose med tiltak som hensyntar de handlingene som ligger i handlingsplanen. Prognosen representerer forventet utvikling i forbindelse med administrasjon og datakvalitet de neste 10 årene, frem mot 2035. For å oppnå god tilstand innenfor alle målene, vil det være behov for å jobbe kontinuerlig og målrettet også etter utløpet av denne planperioden.

Tabell 7-3 viser en sammenstilling av målene for administrasjon og datakvalitet. Deretter kommer en litt mer detaljert beskrivelse av hvert mål med tilhørende status.

Tabell 7-3 Sammenstilling tabell for status mål innen kategorien administrasjon og datakvalitet.

Mål administrasjon og datakvalitet	Status	Prognose 0-variant	Prognose med tiltak
G1: Forbedre datakvalitet og datahåndtering i ledningskartverket	●	●	●
G2: VA i kommunen skal ha tilstrekkelig bemanning og kompetanse	●	●	●
G3: Kommunen skal ha en oppdatert ROS-analyse og beredskapsplan for VA-sektoren	●	●	●
G4: Kommunene skal ha helhetlige planer og tiltak som ser vann, avløp og arealbruk i sammenheng	●	●	●
G5: Kommunen skal ha god struktur og tydelige rammer for internt ansvar når det kommer til vann, avløp og overvann	●	●	●
G6: Det skal sikres god kommunikasjon og samspill med politikerne og innbyggerne i kommunen	●	●	●

Status

I senere delkapitler kommer en mer detaljert beskrivelse av hvert mål med tilhørende status slik den er i dag.

Prognose 0-variant

Prognosen som 0-variant er satt med bakgrunn i fagmessige vurderinger knyttet til forventet utvikling de neste 10 årene, gitt at man gjør nøyaktig det samme som man har gjort til nå. Disse vurderingene er knyttet til en gjennomgang av de overordnede forholdene i kommunen knyttet til vann og avløp. Kortfattet kan følgende sies om prognosens 0-variant knyttet til de ulike målene:

G1: Kommunen har mange mangler i eget datasett, og med mindre man gjør grep for å utbedre dette vil situasjonen heller ikke bli vesentlig bedre med tiden.

G2: Det oppleves at det ikke er nok folk til å følge opp alle ansvar kommunen har. Uten tilstrekkelig bemanning ekstra folk i tiden fremover, samt med behov for økt oppfølging for å ivareta lovkrav i årene fremover, vil situasjonen forverres uten supplering med flere ressurser og kompetanse.

G3: Beredskapsplanen er ikke oppdatert, og dette må det jobbes med for å få nivået opp til godt nivå.

G4: Kommunen har enkelte fungerende rutiner knyttet til temaet, men rutiner og prosesser som sikrer ivaretagelse av målet bør fremdeles bli bedre.

G5: Det er behov for enda tydeligere avgrensninger og struktur knyttet til det interne ansvaret for vann, avløp, overvann og vannmiljø.

G6: Det jobbes med god synliggjøring og kommunikasjon vedrørende hva fagområdet vann og avløp jobber med. Det er rom for å gjøre dette enda bedre.

Prognose med tiltak

Gjennom handlingsplanen som er lagt til grunn i denne hovedplanen (se kapittel 8) for den neste 10-årsperioden, vil man kunne forbedre situasjonen knyttet til administrasjon og datakvalitet innenfor alle de aktuelle målene.

Samtlige mål vurderes som oppnåelige (god tilstand) i løpet av planperioden, det må kun velges å prioritere de nødvendige arbeidene, samt sette av tilstrekkelige ressurser for å følge det opp. Fagområdet innenfor vann og avløp i kommunen har allerede satt i gang mange gode arbeider for å nærme seg måloppnåelse knyttet til disse temaene.

G1: Forbedre datakvalitet og datahåndtering i ledningskartverket

Å forbedre datakvalitet og datahåndtering i ledningskartverket er en forutsetning for trygg drift, riktige prioriteringer og kostnadseffektive investeringer. Når kart, registre og sensordata er komplette, oppdaterte og pålitelige, får kommunen et bedre beslutningsgrunnlag og kan planlegge tiltak der effekten er størst – fra lekkasjesøk og fornyelse til beredskap og gravekoordinering.

Mål G1 handler derfor om å sikre at man har god kontroll på egen data. For å sikre dette er det viktig med rutiner for innsamling, kvalitetssikring og lagring av data, samt felles standarder for hvordan objekter registreres. I første omgang vil det arbeides med å forbedre datakvaliteten i Gemini VA. Det har under arbeidet med hovedplanen blitt gjort en stor innsats for å forbedre datakvaliteten for kommunale ledninger i Gemini VA.

Utviklingen måles ved hvor stor del av informasjonen i databasene som faktisk er registrert på en korrekt måte. Målet gir en konkret retning for kontinuerlig forbedring – og sikrer at hver investert krone kan styres med presise data, til beste for innbyggerne og kommunens økonomi.

Beskrivelse av målet		
Kommunen har som mål å sikre helhetlig og effektiv styring av data, slik at innsamlet informasjon og registreringer aktivt styrker evnen til å levere tjenester av høy kvalitet, gir bedre beslutningsgrunnlag og sikrer riktige prioriteringer.		
Ved å utbedre og utvikle prosessene for registrering, lagring og oppfølging av data, og forbedre kvaliteten på eksisterende data, skaper man et solid grunnlag for fremtidig drift og forvaltning.		
Data skal sikres og ivaretas i henhold til kommunale og nasjonale føringer for IKT-sikkerhet, informasjonssikkerhet og personvern.		
Man skal alltid vite hvordan data skal samles inn, og hvor / hvordan data skal lagres.		
Dekker nasjonale mål	-	
Ytelsesindikator	Mengde informasjon som ligger inne i Gemini VA, og som er av tilstrekkelig god kvalitet	Forklaring: En sammenstilling av hvor mange prosent av ledningene i Gemini VA som har informasjon om dimensjon, alder og material.
Terskelnivåer	<p>● Grønt nivå: > 90%</p> <p>● Gult nivå: > 65%</p> <p>● Rødt nivå: < 60%</p>	
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå er valgt som et mål å etterstrebe, der mesteparten av ledningene har data. Ambisjonsnivået bør være å komme opp til nær 100%, for alle relevante ledninger.</p> <p>Gult nivå er valgt som et lavere og mer overkommelig nivå. I arbeidene med hovedplanen har man løftet datakvaliteten til godt over grensen for gult nivå.</p>	
Tidsperiode for målet:	2025 - 2036	

Gjeldende status:	● 80
Prioritet	Ja
Kommentar og vurdering:	Det er viktig at man kontinuerlig arbeider med data og datakvalitet for å sikre de beste forutsetningene for å kunne ta riktige beslutninger. Dårlig kvalitet på tilgjengelig data vil påvirke muligheten til å lage riktige prognoser, som bl.a. LTP-analyser. Å ha tilgang til god data er viktig, slik at man sikrer at hver investert krone benyttes på best mulig måte. Målet kan i fremtiden inneholde flere databaser enn Gemini VA.

G2: VA i kommunen skal ha tilstrekkelig bemanning og kompetanse

Å ha tilstrekkelig bemanning og riktig kompetanse innenfor fagområdet VA er en forutsetning for å planlegge, gjennomføre og følge opp tiltakene i hovedplanen – fra daglig drift og beredskap til prosjektering, anbudsprosesser og byggeledelse. Uten nok folk og riktig faglig tyngde øker risikoen for forsinkelser, høyere kostnader, lavere takt for utbedring av det kommunale ledningsnett, samt høyere risiko for avvik i leveranser til innbyggerne. Uten tilstrekkelig bemanning med riktig kompetanse vil det også være utfordrende å utføre handlinger og tiltak for å sikre ivaretagelse / oppnåelse av lovkrav der det i dag er avvik, samt gi utfordringer i å følge opp statlige myndigheter som mattilsynet og statsforvalter.

Mål G2 handler om å bygge og holde ved like et sterkt, tverrfaglig fagmiljø: rekruttere og beholde nøkkelkompetanse, tilby systematisk kompetanseutvikling og sørge for gode rammer for læring og kunnskapsoverføring (bl.a. bruk av lærlinger, kurs, hospitering og sertifiseringer). Et godt arbeidsmiljø er viktig, sammen med tilstrekkelig bemanning som kan ivareta oppgavene på VA-fagområdet, både på prosjekt og drift.

Målet skal sikre at kommunen har tilstrekkelig bemanning slik at gjennomføringsevnen og kompetansen styrkes, samtidig som risikoen for feil og avvik reduseres.

Beskrivelse av målet	
Kommunens fagområde VA skal ha tilstrekkelig bemanning og kapasitet til å gjennomføre planlagte prosjekter, tiltak og følge opp ansvarsområder. Dette vil være viktig for å kunne oppnå hovedplanens mål.	
Det er viktig at personer som ansettes og arbeider har riktig kompetanse, og at man har en intern kompetanseutvikling, slik at man sikrer at kommunen kan gjennomføre og følge opp oppgaver og mål på en god måte.	
For å sikre rekruttering og beholde fagkompetanse må kommunen være en attraktiv arbeidsplass med et godt arbeidsmiljø og muligheter for faglig utvikling.	
Bruk av lærlinger bør vurderes for å sikre rekruttering og god opplæring og kompetanseoverføring.	
Dekker nasjonale mål	-
Ytelsesindikator	Interne vurderinger Forklaring: Ivaretagelse av målet vurderes internt
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: Kommunen har god bemanning, kan beholde kompetanse, og gode program og muligheter for intern utvikling ● Gult nivå: En eller flere av følgende: Kommunen har tilstrekkelig bemanning/lav bemanning for å sikre tilstrekkelig gjennomføringsevne, sliter med å beholde kompetansen, og/eller har begrensede program og muligheter for intern utvikling. ● Rødt nivå: En eller flere av følgende: Kommunen har for lav bemanning

	for å sikre tilstrekkelig gjennomføringsevne, kan ikke beholde kompetanse, og/eller savner program og muligheter for intern utvikling.
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger og faglig skjønn av status og forbedringer.
Tidsperiode for målet:	2025 – 2035
Gjeldende status:	● Gult nivå
Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	Kommunen sliter delvis med tilstrekkelige ressurser og kapasitet for å ivareta nødvendig planleggings- og gjennomføringsevne for nødvendige kommunale VA-prosjekter.

G3: Kommunen skal ha en oppdatert ROS-analyse og beredskapsplan for VA-sektoren

Å ha oppdatert ROS-analyse (Risiko- og sårbarhetsanalyse) og beredskapsplan for VA-sektoren er avgjørende for å forebygge, håndtere og raskt gjenopprette vann- og avløpstjenester ved uforutsette hendelser. ROS kartlegger sårbarheter, og beredskapsplanen gir kommunen operative rutiner for forsyningssikkerhet, inkludert reserve- og nødvann. Sammen bidrar planene til å beskytte helse, miljø og kritisk infrastruktur ved strømbrudd, forurensning, ekstremnedbør, tekniske feil eller kriser. I forbindelse med arbeidet med denne hovedplanen har det også blitt utarbeidet en ROS for kommunal VA. Det pågår også et arbeid med en ny beredskapsplan for kommunen, som også omfatter tiltak for VA-sektoren.

Mål G3 skal sette fokus på å sikre at risiko- og sårbarhetsbildet løpende holdes oppdatert, at roller og ansvar tydeliggjøres, og at ressurslister, varslingsrutiner, kontaktnett, utstyr, avtaler med nabokommuner/leverandører og prioriterte abonnenter er på plass.

Målet skal sikre at kommunen kan mobilisere raskt, koordinere effektivt internt og eksternt og redusere risikoen for langvarige forstyrrelser – til beste for innbyggernes trygghet og samfunnets robusthet.

Beskrivelse av målet		
Kommunen skal ha oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) og beredskapsplaner for vann, spillvann og overvann, som grunnlag for å forutse, forebygge og håndtere uforutsette hendelser. Beredskapsplaner sikrer at det finnes operative rutiner for å opprettholde vannforsyningen under krig og kriser (reservevann og nødvann). Ved å ha oppdaterte planer kan kommunen raskt mobilisere ressurser og koordinere innsatsen både internt og med eksterne aktører, noe som reduserer risikoen for langvarige forstyrrelser.		
Regelmessige oppdateringer gjør at planene til enhver tid reflekterer de nyeste truslene og endringene i infrastrukturens tilstand, og bidrar til økt sikkerhet, folkehelse og samfunnsrobusthet.		
Dekker nasjonale mål	-	
Ytelsesindikator	Finnes det oppdaterte ROS og beredskapsplaner som brukes aktivt?	Forklaring: Det gjøres en intern vurdering om det finnes ROS og beredskapsplaner for VA som aktivt vedlikeholdes, som sikrer at lover og regler ivaretas, og at kommunen arbeider med å redusere risikoen, og har en aktiv beredskap.
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: Både ROS og beredskapsplan foreligger, og holdes aktivt oppdatert ● Gult nivå: Én av to planer foreligger og holdes aktivt oppdatert ● Rødt nivå: Ingen av planene foreligger i en oppdatert/aktiv versjon 	

Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger over status på ROS og beredskapsplan, og hvor aktivt disse planene ivaretas/oppdateres.
Tidsperiode for målet:	2025 – 2035
Gjeldende status:	● ROS og beredskapsplan foreligger, og holdes aktivt oppdatert. Derimot finnes det ikke en oppdatert beredskapsplan.
Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	ROS og beredskapsplaner for kommunal VA foreligger og skal benyttes aktivt. Det er fortsatt elementer som mangler i beredskapsplanen, som kommunen arbeider med å oppdatere.

G4: Kommunene skal ha helhetlige planer og tiltak som ser vann, avløp og arealbruk i sammenheng

Å se vann, spillvann, overvann og arealbruk i sammenheng er avgjørende for en robust, fleksibel og kostnadseffektiv utvikling i Vestvågøy. Mål G4 handler om å planlegge kapasitet og infrastruktur i forkant av utbygginger – ikke i etterkant. Når framtidige behov vurderes tidlig, kan man arbeide aktivt med å unngå overbelastede ledningsnett, vannmangel og utilstrekkelig avløpshåndtering, samtidig som man reduserer behovet for kostbare oppgraderinger senere. Helhetlig planlegging gir bedre ressursbruk, mer bærekraftig arealutvikling og en trygg, pålitelig vannforsyning for innbyggerne.

Målet skal sikre at VA ikke blir en begrensning for ønsket utvikling, men i stedet en integrert del av planleggingen. Dette målet virker best i samspill med god gjennomføringsevne og prosjektstyring, som blant annet bl.a. tas opp i mål G5 og G6.

Beskrivelse av målet	
<p>Det er viktig å planlegge vann- og avløpsinfrastrukturen, samt infrastrukturens kapasitet for disse i forkant av utbygginger. Ved tidlig å vurdere fremtidige behov kan man sikre en robust og fleksibel infrastruktur, tilpasset økt belastning fra befolkningsvekst og endret arealbruk.</p> <p>Dette forebygger potensielle problemer som overbelastede systemer, vannmangel eller utilstrekkelig avløpshåndtering, og reduserer behovet for kostbare oppgraderinger i etterkant. En helhetlig planlegging bidrar også til å optimalisere ressursbruken, skape en bærekraftig utvikling og sikre en trygg og pålitelig vannforsyning for alle innbyggere.</p> <p>For å lykkes er det viktig med en god dialog mellom etater i kommunen, og gode rutiner som sikrer at føringene i hovedplanen og tiltaksplanene for VA ivaretas i arealplanleggingen, og vise versa.</p>	
Dekker nasjonale mål	Nr. 5 og 6
Ytelsesindikator	Interne vurderinger Forklaring: Ivaretagelse av målet vurderes internt
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: Kommunen har gode, standardiserte rutiner for at sikre at vann, avløp/overvann og arealbruk i sammenheng i alle utbyggingsprosjekter ● Gult nivå: Kommunen har noen, delvis fungerende rutiner for at sikre at vann, avløp/overvann og arealbruk i sammenheng i alle utbyggingsprosjekter ● Rødt nivå: Kommunen har ikke fungerende rutiner for at sikre at vann, avløp/overvann og arealbruk i sammenheng i alle utbyggingsprosjekter.
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger og faglig skjønn av status og forbedringer.
Tidsperiode for målet:	2025– 2035
Gjeldende status:	● Gult nivå
Prioritet	Nei

Kommentar og vurdering:	Målet vil sikre at man har en helhetlig planlegging, der VA ikke blir en begrensning av ønskede og planlagte utbygginger i kommunen. For at målet skal ha god virkning er det viktig å sikre god ivaretagelse av mål G5 og G6.
-------------------------	--

G5: Kommunen skal ha god struktur og tydelige rammer for internt ansvar når det kommer til vann, avløp og overvann

Å ha tydelige roller og faste arbeidsprosesser internt er en forutsetning for å levere gode vann- og avløpstjenester. Mål G5 handler om å etablere en klar struktur for ansvar og oppgavefordeling mellom fagområder, slik at alle vet hvem som gjør hva, når og hvordan. Med tydelige rammer blir saksbehandling, beslutninger og oppfølging mer forutsigbare, og risikoen for dobbeltarbeid og misforståelser reduseres.

Kommunen kan med fordel peke ut et ansvarlig fagområde i kommunen som driver kompetanseheving innen sitt område, og som forvalter rutiner, maler og sjekklister for planlegging, prosjekter og drift. Der det er hensiktsmessig, kan delansvar delegeres til andre enheter, men med tydelige grensesnitt og eskaleringsveier. Målet skal sikre lik praksis på tvers av saker, raskere behandling og enklere oppfølging – og gi innbyggere og utbyggere et mer oversiktlig møte med kommunen. Dette styrker også gjennomføringsevnen i øvrige mål i hovedplanen.

Beskrivelse av målet	
Det er viktig at det finnes tydelige rammer for ansvar og prosesser innen- og mellom enhetene i kommunen. Ansvar skal være tydelig fordelt mellom fagområder i kommunen. En god struktur med tydelige rammer for ansvarsfordeling og prosesser vil skape en bedre og tryggere prosess for beslutninger, saksbehandling og oppfølging, der alle er kjent med strukturen og prosessene som skal følges. Ansvarlig enhet skal være pådriver for utvikling og kompetanseheving innenfor sitt ansvarsområde i kommunen. Delområder innenfor et felt kan delegeres til andre enheter. Typiske områder der det foreligger uklare rammer og delt ansvarsfordeling er overvann og private avløpsløsninger.	
Dekker nasjonale mål	-
Ytelsesindikator	Interne vurderinger Forklaring: Ivaretagelse av målet vurderes internt
Terskelnivåer	<ul style="list-style-type: none"> ● Grønt nivå: Kommunen har god struktur og tydelige rammer og rutiner for internt ansvar når det kommer til vann, avløp og overvann ● Gult nivå: Kommunen har noen, delvis fungerende rammer og rutiner for internt ansvar når det kommer til vann, avløp og overvann ● Rødt nivå: Kommunen har ikke fungerende rammer og rutiner for internt ansvar når det kommer til vann, avløp og overvann
Forklaring terskelnivåer	Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger og faglig skjønn av de rammer og rutiner som foreligger når det kommer til vann, avløp og overvann i kommunen.
Gjeldende status:	● Gult nivå
Tidsperiode for målet:	2027
Prioritet	Nei

Kommentar og vurdering:	Det er viktig å sikre at det er én enhet som har ansvar for et område, og at det er tydelige rammer og retningslinjer for interne prosesser. Dette vil sikre at alle oppgaver blir løst på en strukturert måte, og at krav, løsninger og tilbakemeldinger blir tilsvarende for alle saker. Videre vil det føre til bedre struktur, enklere forståelse og enklere fremtidig oppfølging.
-------------------------	--

G6: Det skal sikres god kommunikasjon og samspill med politikerne og innbyggerne i kommunen

God og tydelig kommunikasjon mellom fagområdet vann og avløp, politikerne og innbyggerne er en forutsetning for å sikre en forståelse for viktigheten av arbeidene som planlegges og utføres, slik at tilstrekkelige ressurser og investeringer settes av til VA-sektoren. Mål G6 handler om å etablere et felles og langsiktig bilde av behov, risiko og prioriteringer. Dette skal bidra til god forståelse for behovet for VA-gebyrer, og til at både politikere og innbyggere har tillit til at kommunen gjør nødvendige investeringer for å sikre trygge og gode vann- og avløpssystemer, og at midlene brukes mest mulig effektivt. Når politiske mål, faglige vurderinger og økonomiske rammer er forstått av alle parter, reduseres usikkerheten rundt investeringsprosjektene og kommunen står sterkere i planleggingen og gjennomføringen.

Målet skal sikre fokus på et strukturert samspill med politisk nivå gjennom jevnlig orienteringer, tydelige saksframlegg og helhetlige investeringsplaner, samt løpende, åpen kommunikasjon med innbyggerne om hvorfor tiltakene trengs, hva de koster og hvilken nytte de gir. Klare budskap, enkle forklaringer og forutsigbare prosesser bygger tillit og forankring. Målet er å ha en god dialog og gi gode forutsetninger for langsiktige beslutninger, og at VA-sektoren har den forutsigbarheten som trengs for å levere trygge tjenester.

Beskrivelse av målet

Det eksisterer et gap mellom tilgjengelige ressurser og behovet for å oppfylle krav og ytelsesnivåer innen VA-sektoren. Derfor er det avgjørende å sikre at investeringer og gebyrer i VA-sektoren brukes på en mest mulig effektiv måte.

Dette forutsetter en tydelig struktur og langsiktig planlegging. For å oppnå dette er det viktig å etablere en god dialog og et konstruktivt samspill med politikere, der langsiktige beslutninger på tvers av partigrenser etterstrebes.

Dette vil redusere usikkerheten knyttet til investeringer, gi kommunen et tydelig og langsiktig utviklingsperspektiv, og sikre realistiske og gode løsninger.

Samtidig er det viktig å opprettholde god kommunikasjon med kommunens innbyggere, hvor man tydelig formidler betydningen av vann- og avløpstjenestene, forklarer nødvendigheten av investeringer og kommuniserer tydelig og på en god måte hva kostnader og gebyrer faktisk brukes til.

Dekker nasjonale mål	-	
Ytelsesindikator	Interne vurderinger	Forklaring: Ivaretagelse av målet vurderes internt
Terskelnivåer	<p>● Grønt nivå: VA-fagområdet har god kommunikasjon og samspill med både politikerne og innbyggerne, som har og en god forståelse for behovene i VA-sektoren</p> <p>● Gult nivå: VA-fagområdet har en viss kommunikasjon et visst samspill med politikerne og innbyggerne, som har en viss forståelse for behovene i</p>	

	<p>VA-sektoren</p> <p>● Rødt nivå: VA- fagområdet har begrenset/ingen kommunikasjon og savner samspill med politikerne og innbyggerne, som ikke har forståelse for behovene i VA-sektoren.</p>
Forklaring terskelnivåer	<p>Grønt nivå og Gult nivå går på interne vurderinger og faglig skjønn av dialogen og kommunikasjonene med politikere og innbyggere i kommunen.</p>
Status	<p>● Gult nivå</p>
Tidsperiode for målet:	2025-2035
Prioritet	Nei
Kommentar og vurdering:	<p>Det er svært viktig at man har en god dialog og et konstruktivt samspill med politikere, der langsiktige beslutninger på tvers av partigrensar etterstrebes. Dette vil kunne sikre en forutsigbarhet for investeringer og forbedre planleggingen i VA-sektoren, hvilket kan lede til besparelser i tid og kostnader. penger. Dette målet krever ikke store investeringer, men i stedet at man etterstreber en god dialog og en god prosess mellom VA-sektoren og politikerne/innbyggere. Kommunens nettside og digital VA-plan kan brukes som verktøy for informasjonsdeling.</p>

8. Strategier

Vestvågøy kommune står overfor mange VA-relaterte utfordringer i årene fremover. Ettersom det er svært mange forhold som bør utbedres, vurderes det som urealistisk å gjøre alt på en gang. For å tydeliggjøre retningen i arbeidet fastsettes følgende strategier for planperioden. Dette gjenspeiles også i prioriteringen av mål.

De første årene (frem mot 2030) bør det være fokus på:

- Sikre vannforsyningen:
 - Utbedring av eksisterende vannbehandlingsanlegg
 - Arbeid med lekkasjereduksjon
 - Forberede og arbeide med etablering av reservevann for de største tettbebyggelsene
- Tilrettelegge for fremtidig korrekt etablering av avløpsrenseanlegg:
 - Kartlegge og utrede behov og muligheter for god avløpsrensing og transport av avløp til anleggene.
 - Separere fellesledninger og fjerne fremmedvann fra avløpssystemet

I de etterfølgende årene (etter 2030) bør det være fokus på:

- Etablere tilstrekkelige løsninger for reservevann
 - Videre arbeider med lekkasjereduksjon
- Etablere avløpsrensing og tilhørende transportsystem i tråd med gjeldende lovverk
 - Fokuserer på avløpsrensing innerst i Buksnesfjorden der resipienten er dårligst
 - Videre reduksjon av fremmedvann

På det jevne blir det viktig å holde høy aktivitet i VA-sektoren, slik at man oppnår best mulige resultater knyttet til reduksjon i vannlekkasje og fremmedvann, samt for å arbeide mot en avløpsrensing i tråd med lover og regler. For å oppnå dette er det viktig at man sikrer tilstrekkelig bemanning og kompetanse i kommunen.

I tillegg til punktene beskrevet over er det viktig å under hele planperioden ha fokus på at man har oppdatert grunnlag og dokumentasjon i tråd med lover og regler (oppdatert beredskapsplan, ivaretagelse av internkontrollforskriften etc.), samt en god dialog mellom fagområder, politikere og innbyggere i kommunen.

8.1 Planfokus per tettbebyggelse

Det finnes flere ulike tettbebyggelser i kommunen. Disse Hver tettbebyggelse vil ha ulike fokusområder behov for ulike fokus i løpet av planperioden.

Leknes

Leknes er sårbart når det gjelder vannleveranse. For å redusere sårbarheten er det planlagt å oppgradere vannbehandlingsanlegget på Vik (Buksnes). Vik har også den største leveranseevnen, og vil kunne fungere som reservevann både til Stamsund, Gravdal og Bøstad dersom det oppgraderes eller etableres ledningsnett mellom tettbebyggelsene. disse retningene. Det er viktig å jobbe systematisk med vannlekkasjereduksjon i området, blant annet for å sikre reservevannforsyningen.

Avløpsrensing må etableres. Leknes har en forholdsvis stor andel fellesledninger og feilkoblinger der overvann ledes direkte inn i avløpssystemet. Disse bør prioriteres utbedret de første årene i planperioden, for å klargjøre for fremtidig avløpsrensing i Buksnesfjorden.

Gravdal

Gravdal er antakelig området som er best rustet med tanke på sikker vannforsyning, da tettbebyggelsen ligger de befinner seg midt mellom to vannbehandlingsanlegg (Ballstad og Vik). Det å prioritere sikker vannforsyning til sykehuset anses som svært viktig, og godt arbeid med lekkasjereduksjon må ha fokus.

Avløpsrensing må etableres. Gravdal har også en stor andel fellesledninger, som bør prioriteres utbedret de første årene i planperioden. Dette for å klargjøre for fremtidig avløpsrensing innerst i Buksnesfjorden, som det vil arbeides med i andre delen av planperioden, etter 2030.

Ballstad

Ballstad er angitt som området med størst relativ andel vannlekkasjer. Her bør det prioriteres et arbeid med lekkasjereduksjon tidlig i planperioden. Dette vil også tilrettelegge for bedre muligheter for tilstrekkelig reservevannforsyning mot Gravdal.

Når det gjelder avløp, så er Ballstad ett av to tettsteder i kommunen med eksisterende avløpsrenseanlegg. Det er sannsynlig at avløpsrenseanlegget må oppgraderes/skiftes for å klare dagens og fremtidens krav, men det kreves færre omlegginger av ledninger for å lede avløpsvannet til renseanlegget på Ballstad enn det vil gjøre i andre deler av kommunen, ettersom ledningsnettene allerede fører avløpet til ett utslippspunkt. Det må arbeides med reduksjon av fremmedvann, blant annet fra sjøvann i pumpestasjoner, uregistrert tilførsel og lekkasjer på ledningsnettene, som ledes mot avløpsrenseanlegget. I tillegg må det gjøres en vurdering av tilknytningsgrad og gjennomføres randsoneanalyser.

Stamsund

Stamsund er sårbart når det gjelder vannleveranse og reservevann. Et tiltak som vil bidra til å redusere denne sårbarheten, er å etablere et høydebasseng i området. Det gamle høydebassenget

på Kattberget ble tatt ut av drift for en del år siden som en følge av at bygget var i så dårlig tilstand at det ikke var forsvarlig å drifte det lengre. Dette medførte at leveringssikkerheten ovenfor vannabonentene i Stamsund ble redusert. For å øke leveringssikkerheten til vannabonentene i Stamsund er det viktig å etablere et nytt høydebasseng. Høydebassenget vil bidra til å utjevne forbruksvariasjoner, samt bidra til distribusjon av drikkevann i perioder med stopp fra vannforsyningen på Justadlia eller ved uforutsette hendelser, herunder ledningsbrudd.

Nytt høydebasseng er et prosjekt som også ivaretas i handlingsplanen til hovedplanen under handling VP4.

Området har også store andeler fellesledninger. Resipienten for Stamsund er havet, som har registrert god økologisk tilstand. Prioritering for separering av området og avløpsrensing må vurderes opp mot avløpsrensing i Buksnesfjorden når det kommer til kost/nytte.

Bøstad

Bøstad er det området i kommunen som kommer best ut med tanke på vannlekkasje, målt i m³/km/døgn. Området er sårbart når det kommer til reservevann, men har samtidig betydelig færre innbyggere enn andre tettsteder i kommunen.

Bøstad har et avløpsreanseanlegg for primærrensing per i dag. Mindre utbedringer i forbindelse med dette anlegget kan være aktuelt i planperioden. Det må sees på tilknytningsgrad og gjennomføres randsonevurderinger for tilknytning av abonnenter.

Tiltak for vann og avløp i Bøstad bør fremst vurderes dersom disse kan gjennomføres i forbindelse med andre typer prosjekter i området slik at man får en synergieffekt.

9. Handlingsplan

Handlingsplanen under vil sammenstille de strategiske handlingene som kommunen skal arbeide med for ivaretagelse av hovedplanens mål. Noen handlinger som er særlig omfattende vil strekke seg over perioden for denne handlingsplanen.

Vann: Produksjon			
ID	Handling	Svarer ut mål	Årstall / Estimert Kost (NOK)
VP1	Utarbeide en utredning med tilhørende tiltaksplan for vannkilder og vannbehandlingsanlegg		2028
	Handlingen skal gi bedre oversikt over risiko, kapasitet og kvalitet i vannkilder og vannbehandlingsanlegg, slik at sårbarheter og utbedringsbehov kan håndteres og planlegges mer målrettet. Utredningen skal sammenstille status for vannkilder og vannbehandlingsanlegg. Tiltaket inkluderer også utarbeidelse av en tiltaksplan, basert på sammenstilling og funn i utredningen. Tiltaksplanen skal beskrive tiltak og oppfølgingsbehov for å sikre vannkvalitet og uttakskapasitet i kilder og drikkevannsinntak, samt oppgraderingsbehov for dammer og vannbehandlingsanlegg. Det skal lages en samlet vurdering av bl.a. kapasitet, sårbarhet og kvalitetsbarrierer i kilder, inntak, dammer og VBA. Utredningen skal beskrive behov for konkrete tiltak, rekkefølge og kost/nytte, samt behov for eventuelle tilpassinger av prøvetaking, overvåking og beredskap.	G3, V1, V4, V5	500 000
VP2	Gjennomføre tiltak fra utredningen/tiltaksplanen for vannkilder og vannbehandlingsanlegg		2030
	Handlingen omfatter gjennomføring av prioriterte tiltak for å redusere sårbarhet og sikre stabil vannkvalitet og kapasitet i vannkilder og vannbehandlingsanlegg. Prioriterte tiltak fra VP1 gjennomføres trinnvis, og kan ved behov arbeides inn i tiltaksplanen. Arbeidet skal dokumenteres og evalueres mot mål for kvalitet, kapasitet og risiko.	G3, V1, V4, V5	8 000 000

VP3	Nytt VBA Vik, 2025–2028		2025-2028
	Pågående prosjekt. Handlingen sikrer et moderne og robust vannbehandlingsanlegg på Vik, som reduserer sårbarheten for hoveddelen av kommunens vannabonnenter. Dagens vannbehandlingsanlegg har dårlig tilstand. Anlegget forsyner hovedandelen majoriteten av de kommunale vannabonnentene, og prosjektet har derfor og er derfor et prosjekt med høy prioritet.	V1, V4	41 000 000
VP4	Etablere nytt høydebasseng i Stamsund		2027-2030
	Handlingen styrker leveringssikkerheten i Stamsund ved å gjeninnføre nødvendig magasinkapasitet og bedre buffer ved driftsavbrudd. Høydebassenget vil bidra til å utjevne forbruks-variasjoner, samt bidra til distribusjon av drikkevann i perioder med stopp fra vannforsyningen på Justadlia eller ved uforutsette hendelser, herunder ledningsbrudd. Det gamle høydebassenget på Kattberget ble tatt ut av drift for en del år siden som en følge av at bygget var i så dårlig tilstand at det ikke var forsvarlig å drifte det lengre. Dette medførte at leveringssikkerheten til vannabonnentene i Stamsund ble redusert, noe som denne handlingen bidrar til å forbedre.	V1, V4	31 000 000
VP5	Etablere kameraovervåkning og inngjerding av kritiske anlegg		2027-2031
	Handlingen reduserer risikoen for sabotasje og uønskede hendelser ved kritiske vannanlegg, og styrker beredskap og trygghet for innbyggerne. Kritiske punkter (Vannbehandlingsanlegg (VBA), høydebasseng, større pumper) sikres med fysisk adgangskontroll, kamera og hendelseslogging. Løsningen knyttes til driftskontroll med klare varslingsrutiner og jevnlig tester.	G3	1 000 000
VP6	Oppdatere beredskapsplan for vannbehandlingsanlegg og tilhørende ledningsnett		2027-2029
	Handlingen styrker kommunens beredskap ved å sikre oppdaterte rutiner, roller og tiltak for håndtering av uønskede hendelser ved vannbehandlingsanlegg og tilhørende ledningsnett. Handlingen er viktig for å sikre rask og koordinert respons ved driftsforstyrrelser, forurensning eller bortfall av vannforsyning. En oppdatert beredskapsplan reduserer	G3, G5	Interne arbeider

	konsekvensene for innbyggere og sårbare abonnenter, og bidrar til å oppfylle krav i drikkevannsforskriften og internkontrollregelverket.		
VP7	Oppfølging av private vannbehandlingsanlegg		2027-2035
	Handlingen skal sikre at kommunen har oversikt over private vannbehandlingsanlegg, slik at alle innbyggerne har tilgang til tilstrekkelige mengder drikkevann og at drikkevannet har tilfredsstillende kvalitet. For å sikre kontinuerlig oppfølging og ivaretagelse av lover og regler, skal kommunen utarbeide rutiner for oppfølging av private vannbehandlingsanlegg og private vannverk.	V1, V4, V5, G3, G4	Interne arbeidere
Vann: Distribusjon			
ID	Handling	Svarer ut mål	Årstall / Estimert Kost (NOK)
VD1	Utrede behov for digitale vannmålere		2027-2028
	Handlingen gir bedre kunnskap om faktisk vannforbruk og lekkasjer, som er nødvendig for å redusere vannsvinn og følge opp høye lekkasjetall. Utrede behov for overgang til digitale vannmålere for abonnenter, for bedre forbruksdata, lekkasjevarsling og fakturagrunnlag. Kostnader og eventuelle forbedringer / gevinster må vurderes, sammen med forslag for plan for pilotprosjekt og utrulling. En utvidelse av bruk av digitale vannmålere kan legge grunnlag for mer effektiv drift og kundedialog.	V2, V4	200 000
VD2	Brannvannsutredning/plan og kartlegging av brannventiler		2030

	Handlingen går ut på å kartlegge brannventildekningen i tettsteder, samt kapasiteten i vannledningsnett ved eksisterende – og potensielt nye- brannventiler. Kvalitet / alder på eksisterende brannventiler skal også kartlegges / vurderes. Sammenstillingen bør avklare nødvendige ledningsforsterkninger, med prioriteringer for tiltak. Brannventilers plassering og funksjon skal dokumenteres i kart/FDV. Handlingen bidrar til å kartlegge og sikre tilstrekkelig slokkevannskapasitet i kommunen.	G3, G4, V1, V2, V4	200 000
VD3	Anskaffe/innleie utstyr for lekkasjesøk, vanntap og vannbalanse		2027-2028
	Handlingen styrker arbeidet med å finne og utbedre lekkasjer, og er sentral for å redusere den svært høye andelen vannlekkasjer i kommunen. Handlingen omhandler å anskaffe utstyr og programvare for å kunne planlegge, utføre og følge opp vannlekkasjer. Team og årshjul bør etableres for systematisk søk og oppfølging. Handlingen vil bidra til systematiske arbeider for å kartlegge lekkasjer, for bedre kontroll, og raskere utbedring av vannlekkasjer.	V2	500 000
VD4	Sanere minst 0,7 % vannledninger per år ($\approx 1,15$ km/år)		2025-2035
	Handlingen motvirker forfall i vannledningsnett og bidrar til færre lekkasjer og driftsavbrudd over tid. Fornyelsestakten av vannledninger planlegges som 3-årssnitt med prioritering av tiltak etter risiko, konsekvens og ytelse (KRY). Fremdrift og effekt rapporteres årlig. Handlingen er viktig for å sikre at forfall av ledninger, med risiko for driftsavbrudd reduseres. Fornyelsestakten baserer seg på LTP-analyse (Long Term Planning), av kommunens vannledningsnett.	V2, V3, V5	23 000 000
VD5	Utbedre/erstatte dårlige vannkummer og brannventiler; separere felleskummer		2026-2035
	Handlingen reduserer drifts- og hygienerisiko i kritiske kummer, og forebygger at avløpsvann kan forurense drikkevannet. Kummer med teknisk eller hygienisk risiko der det er risiko for funksjonssvikt kartlegges og oppgraderes etter behov. Felleskummer for vann/avløp separeres for å redusere forurensningsfare. Handlingen vil bistå til å heve driftssikkerheten og vannkvaliteten.	V1, V2, V3	Kostnader inkludert i VD4

VD6	Sanere vannforsyning til Nordlandssykehuset, Gravdal		2027-2029
	Handlingen sikrer trygg og robust vannforsyning til sykehuset, som er et samfunnskritisk bygg. Kritiske forsyningslinjer til sykehuset fornyes for å sikre høy leveringssikkerhet. Arbeidet må koordineres med sykehusdrift og beredskap for omkoblinger. Handlingen vil bidra til en robust vannforsyning til en samfunnskritisk funksjon.	G3, V3, V4	Kostnader inkludert i VD4
VD7	Helhetlig plan for leveringssikkerhet (reserve/nødvann)		2026-2027
	Handlingen kartlegger muligheter for å ivareta alternativ vannforsyning ved å gi en helhetlig plan for reserve- og nødvann i kommunen. Det må utarbeides en helhetlig plan med kostnadsestimat for å vurdere tiltak som kan bidra til å sikre tilstrekkelig leveringssikkerhet (reservevann / nødvann) i kommunen. Det er viktig å sikre at kommunen har en plan for hvordan krav til reservevann og nødvann skal ivaretas, og en konkret vei hvordan man skal nå frem til en tilstrekkelig leveringssikkerhet.	G3, V4, V5	400 000
VD8	Etablere leveringssikkerhet etter drikkevannsforskriften		2028-2040
	Handlingen skal bidra til å sikre at alle abonnenter får en stabil vannforsyning med tilstrekkelig reserve- og nødvann. Tiltak som sikrer trygg vannforsyning, med mulighet for reservevann og nødvann skal gjennomføres. Det er stor usikkerhet knyttet til kostnadene, da de avhenger av hva den helhetlige planen konkluderer med. Målet er at alle abonnenter i kommunen skal ha en stabil og trygg vannforsyning, uansett hvor de bor.	G3, V4, V5	100 000 000
VD9	Tiltaksplan for vann (koordinert med avløp)		2026-2029
	Handlingen samler og prioriterer tiltak på vannledningsnett, slik at ressursene brukes der lekkasjer, kapasitet og risiko er størst. Tiltaksplan skal sammenstille tiltak der det er behov for arbeider / utbedringer av det kommunale ledningsnett. Tiltak skal også samordnes med andre gravearbeider. Kost/nytte og risiko (KRY) er sentralt for å vurdere prioriteringen av tiltak. Å utarbeide en god tiltaksplan vil sikre at man arbeider mot ivaretagelse av mål i	G4, V2, V3, V4, V5	300 000

	hovedplanen, samt at man sikrer at hver investert krone blir brukt på best mulig måte. Bør ses i sammenheng med tiltaksplan for avløp.		
VD10	Etablere og vedlikeholde hydraulisk modell for vannforsyningen		2028-2029
	Handlingen vil lede til en oppdatert hydraulisk modell av vannforsyningen som kan brukes som et bedre beslutningsgrunnlag for kapasitet, brannvann og reservevann. Hydraulisk modell for vannforsyningen skal oppdateres, eventuelt bygges på nytt for å sikre kvaliteten. Nettmodellen skal kalibreres mot måledata i den grad det lar seg gjøre. Det må etableres rutiner for å sikre at modellen holdes oppdatert. En god hydraulisk modell for vann vil gi et sikkert beslutningsgrunnlag for kapasitetstiltak, prioriteringer og effektiv drift.	G1, V4	500 000
VD11	Ny vannkiosk		2026
	Handlingen legger til rette for sikkert og kontrollert uttak av vann til profesjonelle aktører, uten å risikere forurensning eller driftsproblemer på ledningsnett. Kommunen ønsker å etablere en vannkiosk hvor profesjonelle aktører kan fylle vann etter behov. Dette for å sikre at påfylling skjer på en tilrettelagt og frostsikker plass utenfor trafikkert vei.	V5	1 000 000
VD12	Plan for utbedring av kummer der avløpsvann kan forurense drikkevannet		2027-2028
	Handlingen reduserer risikoen for at avløpsvann forurenser drikkevannet ved å identifisere kritiske kummer. Det skal etableres en plan for utbedring av dårlige kummer der sanitært avløpsvann kan komme i kontakt med drikkevannet, og forurense dette. Kritiske kummer skal stedfeste på kart, og det skal lages en plan for tiltak. Kummer skal prioriteres etter hygienisk risiko. Resultater/funn skal innarbeides tiltaksplan for å videreføre og effektivisere pågående arbeid.	V1, V2, V3	100 000
VD13	Krav om brannvannsuttak i nye kommunale kummer		2026-2035

	Handlingen bidrar til gradvis å forbedre brannvannsdekningen ved at nye kummer utformes med brannvannsuttak der det er behov. Der brannvannsdekningen er utilstrekkelig, prosjekteres brannuttak som standard på alle kommunale kummer. Det kan også stilles krav til private brannkummer/hydranter. Handlingen vil bidra til en kontinuerlig forbedring av brannvannsdekningen.	G3, V4	Interne arbeider
VD14	Kartlegge og definere sårbare abonnenter og lage en helhetlig strategi for nødvannforsyning		2028
	Handlingen sikrer at sårbare abonnenter som sykehus, institusjoner og skoler har en planlagt løsning for nødvann ved vannavbrudd. Sårbare abonnenter med stor konsekvens ved frafall av vann/drikkevann skal kartlegges og sikres særskilt ved behov. Sårbare abonnenter inkluderer sykehjem, eldreboende, skoler/barnehager, samt næring som ikke kan klare seg uten kontinuerlig tilgang av vann. Juridiske avtaler og logistikk for nødvann skal avklares. Planen vil gi en mer forutsigbar håndtering av vann til sårbare abonnenter ved avbrudd i standard vannleveranse.	G3, V5	Interne arbeider
VD15	Faktaark til abonnenter om vannbesparing		2026
	Handlingen skal redusere unødvendig vannforbruk, noe som kan avlaste både vannkildene, ledningsnett og behovet for ny kapasitet. Etablere / henvise til informasjon om enkle råd for vannbesparende tiltak. Kampanjer kan ved behov kobles til tørre perioder, og lekkasjearbeid. Redusert forbruk leder til besparelser i økonomi, reduserer belastningen på vannkilder samt forbedrer driften på vannledningsnett.	G6, V2	Interne arbeider
VD16	Etablere vannmålersoner		2027-2030
	Handlingen vil bidra til å systematisk arbeide mot å redusere vannlekkasjer i kommunen. For å sikre bedre og mer effektiv kontroll på vannforbruk og lekkasjer skal det etableres vannmålersoner for kommunens vannledningsnett. Ledningsnettets deles i soner med permanente målere for forbruk. Vannmålersoner vil bidra til at man systematisk vil kunne finne lekkasjer raskt, og legger grunnen for fokusområder for lekkasjesøk.	V2	1 500 000

VD17	Oppgradering av trykkøkingsstasjoner		2026-2032
	Pågående prosjekt: Handlingen er viktig for å styrke driftssikkerheten i vannledningsnettet. Flere trykkøkingsstasjoner har dårlig tilstand per dags dato og det vil derfor være behov for å oppgradere noen av stasjonene i hovedplanperioden. Det er satt av 5 MNOK per stasjon og lagt til grunn oppgradering av 2 stasjoner i hovedplanperioden. Antall stasjoner baserer seg på dagens situasjon, men kan avvike ved uforutsette hendelser.	V3, V4	10 000 000
Avløp: Rensing			
ID	Handling	Svarer ut mål	Årstall / Estimert Kost (NOK)
AR1	Detaljert utredning og plan for avløpsrensing i hele kommunen i tråd med lover og regelverk, inkl. randsoneanalyse		2026-2029
	Handlingen gir et samlet og faglig grunnlag for å bygge ut avløpsrensing i tråd med lovkrav og redusere urensede utslipp til resipientene. Det utarbeides en samlet plan som vurderer dagens utslipp, resipientkrav og nødvendige renseprosesser for hvert avløpsområde. Planen skal inkludere plassering av anlegg samt hvordan spillvann kan ledes til rensaneanleggene gjennom trinnvis utbygging, valgte teknologier, drift/vedlikeholdsbehov og kost-nytte. Den skal også omfatte energibruk, slam- og luktbehandling, beredskap og måleprogram. Resultatet blir et tydelig beslutningsgrunnlag for å oppfylle krav og sikre varig miljøforbedring.	A1, G4	2 000 000
AR2	Buksnesfjorden – rensaneanlegg (inkl. ledningsnett og transport)		2030-2040
	Handlingen vil være svært viktig for å sikre avløpsrensing i tråd med lover og regler for Buksnesfjorden, samt for å redusere urensede utslipp til resipienten. Handlingen skal gi anlegg som er dimensjonert for fremtidig avløpsbelastning med stabil renseseffekt. Nødvendige overføringsledninger, pumpestasjoner og styring inngår for å	A1	300 000 000

	føre spillvann trygt til avløpsrenseanlegget. Spillvannsføring i tørresituasjoner og ved nedbørsituasjoner må kartlegges for å vurdere kapasitet og driftsøkonomi.		
AR3	Stamsund – renseanlegg (inkl. ledningsnett og transport)		2030-2040
	Handlingen vil være svært viktig for å sikre avløpsrensing i tråd med lover og regler for Stamsund, samt for å redusere urensset utslipp til resipienten. Prosjektet skal gi et anlegg dimensjonert for fremtidig avløpsbelastning med stabil renseseffekt. Nødvendige overføringsledninger, pumpestasjoner og styring inngår for å føre spillvann trygt til avløpsrenseanlegget. Spillvannsføring i tørresituasjoner og ved nedbørsituasjoner må kartlegges for å vurdere kapasitet og driftsøkonomi. Handlingen vil være svært viktig for å sikre at lover og regler ivaretas, samt for å sikre en forbedring i miljøtilstanden i resipienten.	A1	150 000 000
AR4	Ballstad – renseanlegg (oppgradering/nytt anlegg)		2030-2040
	Handlingen vil være svært viktig for å sikre avløpsrensing i tråd med lover og regler for Ballstad, samt for å redusere urensset utslipp til resipienten. et må vurderes om dagens anlegg kan beholdes og oppgraderes, eller om det må etableres et nytt avløpsrenseanlegg. Oppgradert / nytt anlegg skal sikre at rensekrav ivaretas, i tråd med lover og regler. Tiltak i tilhørende ledningsnett vurderes parallelt for å sikre gode løsninger og god effekt for rensing, og reduisering av at forurensinger ledes til overløp. Handlingen vil redusere utslipp og gi mer forutsigbar drift og driftskostnader.	A1	70 000 000
AR5	Hagvåg (Bøstad) – renseanlegg (oppgradering/nytt anlegg)		2030-2040
	Handlingen vil være svært viktig for å sikre avløpsrensing i tråd med lover og regler for Bøstad, samt for å redusere urensset utslipp til resipienten. Det må vurderes om dagens anlegg kan beholdes og oppgraderes, eller om det må etableres et nytt avløpsrenseanlegg. Oppgradert / nytt anlegg skal sikre at rensekrav ivaretas, i tråd med lover og	A1	70 000 000

	regler. Tiltak tilknyttet nett vurderes parallelt for å sikre gode løsninger og god effekt for rensing, og reduisering av at forurensinger ledes til overløp. Handlingen vil redusere utslipp og gi mer forutsigbar drift og driftskostnader.		
Avløp: Avløpsnett			
ID	Handling	Svarer ut mål	Estimert kost
AA1	Videreføre/komplettere avløpsmåling i tettbebyggelser; bruke hydraulisk modell for utredninger og vurderinger		2027-2031
	Handlingen gir bedre kunnskap om fremmedvann og kapasitet i avløpsnettet, slik at tiltak kan fokuseres der behovet er størst. Handlingen omfatter etablering av flere permanente målepunkter for fremmedvann / spillvann, samt videre oppfølging av eksisterende punkter. Data skal sammenstilles og visualiseres, slik at det er enkelt å se resultatene fra målingene. Dataen brukes videre til å kartlegge ledninger / områder som er ekstra utsatt for tilførsel av fremmedvann. Sammenheng mellom nedbør, overløp og fremmedvann kan også vurderes. Modellen benyttes i planlegging, beredskap og prosjektgjennomføring. Dette gir kunnskapsbasert prioritering av tiltak for tiltak på avløpsledningsnettet, som reduserer risikoen for overløp, kjelleroversvømmelser etc.	G1, A2, A4, A7	1 400 000
AA2	Sanere minst 0,75 % avløpsledninger per år (≈ 440 m/år) som 3-årssnitt		2025-2035
	Handlingen motvirker forfall i avløpsnettet og reduserer risiko for innlekking, sammenbrudd, fremmedvann og kjelleroversvømmelser. Fornyelsestakten av spillvannsledninger planlegges som 3-årssnitt med prioritering av tiltak etter risiko, konsekvens og ytelse (KRY). Fremdrift og effekt rapporteres årlig. Handlingen er viktig for å sikre at forfall av ledninger, med risiko for driftsavbrudd reduseres. Fornyelsestakten baserer seg på LTP-analyse (Long Term Planning), av kommunens vannledningsnett.	A2, A3, A5	8 800 000

AA3	Identifisere og kartlegge flo- og flomutsatte avløpspumpestasjoner og utrede mulige tiltak for å minimere inntak av flomvann/sjøvann til avløpsnett		2030
	Handlingen bidrar til å begrense innlekking av sjø- og flomvann i pumpestasjoner, og reduserer både fremmedvann og fare for overløp. Avløpspumpestasjoner vurderes for høyvann, stormflo og flomvann fra nærliggende vassdrag. Tiltak kan være heving/tetting av anlegg, tilbakeslagsventiler, nødstrøm, ombygging av innløp eller flytt av stasjonen. Handlingen vil bidra til at pumpestasjoner tar inn mindre fremmedvann, hvilket vil gi færre overløp og tryggere drift av anlegg.	G1, A2, A4	500 000
AA4	Oversikt over alle sandfang og tilknytningspunkter		2029-2033
	Handlingen bidrar til å forebygge tette ledninger og lokale oversvømmelser ved å gi oversikt over sandfang og nødvendig vedlikehold. Oversikten gjør at tiltak og kostnader forbundet med nødvendig vedlikehold / spyling kan planlegges bedre og kostnadseffektiviseres. Alle sandfang registreres med posisjon, volum, tilstand og hvor de er koblet inn på avløpsledningsnett. Tømmefrekvens og rutiner for inspeksjon og tømming bør standardiseres, med registrert data som kan oppdateres fortløpende. Denne handlingen må utføres i tett samarbeid med, eventuelt styres av fagområde vei som i utgangspunktet eier alle sandfangene.	G1, A2, A4	400 000
AA5	Overvannstrategi og -veileder; kart og plan for hovedflomveier		2026
	Handlingen gir kommunen en helhetlig strategi for overvann, som reduserer belastningen på avløpsnett og skader ved kraftig nedbør. Kommunen skal fastsette prinsipper for lokal håndtering, fordrøyning, infiltrasjon og forsinket påslipp til det kommunale ledningsnett. Hovedflomveier kartfestes og sikres i planer og prosjekter, med rekkefølgekrav der det trengs. Veilederen gir lik praksis i alle byggesaker og reguleringer. Resultatet vil være en bedre, helhetlig kontroll på overvannssituasjonen, færre skader ved regn samt mindre belastning av overvann på avløpsnett.	A2, A3, G4, G6	200 000

AA6	Detaljert kartlegging av utslippspunkter/overløp og belastning ved tørrvær og nedbør		2028-2032
	<p>Handlingen gir en oversikt over hvor og hvor mye urensset avløpsvann som slippes ut, og danner grunnlag for å prioritere tiltak mot de mest sårbare resipientene. En detaljert kartlegging av utslippspunkter/overløp vil gi en god dokumentasjon for å planlegge tiltak, og sikre målrettede tiltak for å redusere utslipp.</p> <p>Alle utslipp stedfestes og det logges når, hvor lenge og hvor mye som ledes til utløpet i tørrværsperioder og ved nedbørstilfeller. Miljøkonsekvenser for hver resipient vurderes, og tiltak bør prioriteres der effekten er størst. Kartleggingen bør også inkludere kartlegging av feilkoblinger på det kommunale ledningsnettet der det lar seg gjøre, og hvordan disse kan utbedres.</p>	A1, A3, A4, A6, A7	1 500 000
AA7	Redusere fremmedvannsmengder på avløpsnettet gjennom mange mindre tiltak		2025-2035
	<p>Handlingen reduserer de svært høye mengdene fremmedvann gjennom mange mindre tiltak som samlet gir stor effekt over tid. Handlingen omfatter mange mindre tiltak på avløpsnettet for å fjerne fremmedvann. Dette kan f.eks. være kumrehabilitering, frakobling- og omkobling av fremmedvannskilder, feilkoblinger m.fl.</p> <p>En sammenstilling over mindre tiltak utarbeides, som kan utføres når det finnes anledning. Summen av mange små inngrep kan på sikt gi en stor reduksjon i total mengde fremmedvann. Denne handlingen vil ikke erstatte mer omfattende arbeider med separering av fellesledninger og utskifting av ledninger, men vil være et komplement, der tiltak av mindre omfang kan gjennomføres med rask oppstart dersom det blir anledning.</p>	A2, A3, A5	Kostnader inkludert i AA2
AA8	Tiltaksplan for avløp (koordinert med vann)		2027-2028

	Tiltaksplanen vil sørge for at investeringer i avløpsnettet blir riktig prioritert, at man arbeider mot ivaretagelse av mål i hovedplanen, samt for å sikre at hver investert krone blir brukt på best mulig måte. Tiltaksplanplanen skal sammenstille tiltak der det er behov for arbeider / utbedringer av det kommunale ledningsnett. Tiltak skal og også samordnes med andre gravearbeider. Kost/nytte og risiko (KRY) er sentralt for å vurdere prioriteringen av tiltak og randsoneanalyser er nødvendige for vurdering av tilknytning av abonnenter som i dag ikke er tilknyttet offentlig ledningsnett. Bør ses i sammenheng med tiltaksplan for vann.	A1, A2, A3, A4, A5	300 000
AA9	Krav i kommuneplanens arealdel, veileder og reguleringsplaner for å minimere overvann til nett		2026-2028
	Handlingen sikrer at nye utbygginger ikke øker belastningen på avløpsnettet unødning, ved å stille krav til lokal overvannshåndtering. Det må sikres at det stilles krav til lokal overvannshåndtering, fordøyning og maksimal påslippsmengde til kommunalt nett ved nye tiltak. Kravene kan følges opp i byggesak og ved overtakelser, med tydelige sjekklister. Dette vil gir lavere hydraulisk belastning på det kommunale ledningsnett og på sikt færre overløp og kjelleroversvømmelser. Kravene skal være i tråd med overvannstrategien til kommunen.	G4, A2	Interne ressurser
AA10	Oppgradering av avløpspumpestasjoner		2026-2028
	Pågående prosjekt: Handlingen er viktig for å sikre kontinuerlig drift på det kommunale avløpsnett. Flere avløpspumpestasjoner har dårlig tilstand per dags dato og det vil derfor være behov for å oppgradere noen av stasjonene i hovedplanperioden. Det er satt av 4,2 MNOK per stasjon og lagt til grunn oppgradering av 4 stasjoner i hovedplanperioden. Antall stasjoner baserer seg på dagens situasjon, men kan avvike ved uforutsette hendelser.	A5	16 800 000
Private avløpsanlegg			
<i>Handlinger for private avløpsanlegg ligger hos fagområde miljø, men tas med i liste over handlinger, da det er en sammenheng mellom VA og private avløpsanlegg.</i>			
ID	Handling	Svarer ut mål	Årstall / Estimert Kost (NOK)

AP1	Temaplan for spredt avløp		2026-2030
	Handlingen vil gi en oversikt og prioritering av spredt avløp, slik at de mest forurensende private anleggene kan følges opp først. Planen kartlegger antall, type og tilstand på private renseløsninger, og prioriterer områder med høy risiko for forurensning. Planen skal sammenstille krav, tidsfrister og tilknytningsmuligheter til kommunalt nett der det er hensiktsmessig. Planen vil gi en forutsigbarhet for både eiere og kommunen, og sikrer at man arbeider mot en god kontroll av spredt avløp og private avløpsanlegg. Temaplanen utarbeides av miljø som ligger innunder enheten NPU (Næring, plan og utvikling), men må ses i sammenheng med temaplan for avløpsrensing AR1-5.	G4, A6, A7	400 000
AP2	System for løpende oppfølging/stedfeste private utslipp		2026-2035
	Handlingen vil bidra til å systematisk kunne følge opp private utslipp og redusere ulovlige eller svakt fungerende avløpsløsninger. Et digitalt register tas i bruk for å samle og følge opp data om anlegg, utslippstillatelser, service og tilsyn. Varsler og frister automatiseres, og avvik kan følges opp effektivt. Systemet gir oversikt over risiko og prioritering av kontroller.	G1, A6, A7	40 000
AP3	Informasjonsside på kommunens nettside for private anlegg		2026-2028
	Handlingen vil gjøre det enklere for eiere å forstå krav og god drift av private anlegg, og bidrar til færre feil og mindre forurensning. Det etableres en side som forklarer krav, søknadsprosess, drift/vedlikehold, gebyrer, vanlige feil mm. Siden kan inneholde veiledere og skjema, samt kontaktpunkt for spørsmål. God informasjon gjør at innbyggere får en god forståelse for prosessen, og vil på sikt bidra til at flere anlegg fungerer som forutsatt. Handlingen vil også lede til en felles side for informasjon, færre henvendelser og raskere saksbehandling.	G6, A6, A7	Interne ressurser
AP4	Tilsyn på private og kommunale avløpsanlegg		2026-2035

	Handlingen sikrer at både private og kommunale avløpsanlegg kontrolleres, for å kartlegge og følge opp de anlegg som ikke oppfyller krav til rensing. Det settes opp en plan for kontroll med prøvetaking, dokumentasjonskrav og oppfølging. Tilsyn prioriteres først i sårbare resipientområder, og der avvik er sannsynlige. Pålegg gis ved brudd, med veiledning til eier for utbedring. Handlingen vil bidra til å skaffe god kontroll på avløpsanlegg, samt redusere utslipp gjennom utbedring av renseseffekt der anlegg ikke ivaretar lovkrav og regler.	G4, G5, A6, A7	Interne ressurser
AP5	Opprydning av deponier, med fokus på snødeponier		2026-2035
	Handlingen reduserer miljøbelastning fra deponier, særlig snødeponier, som ellers kan gi diffuse utslipp til nærliggende vassdrag og sjøområder. Fokus for denne handlingen skal være på snødeponier, men eventuelle behov for oppfølging av nedlagte deponier inngår også i handlingen. Det utarbeides tiltak for drift, sikring og eventuelle miljøundersøkelser/opprydding. Handlingen vil bidra til å redusere miljøbelastning fra diffuse kilder (deponier).	A6, A7	200 000
Administrasjon og datakvalitet			
ID	Handling	Svarer ut mål	Årstall / Estimert Kost (NOK)
GA1	Forbedre datakvaliteten i Gemini VA		2025-2032
	Handlingen adresserer mangler i ledningskartverket og gir tryggere grunnlag for planlegging, drift og investeringer. Bedre data vil gi sikrere planlegging og tryggere drift, samt et bedre grunnlag for investeringer. Databasen gjennomgås systematisk for å redusere mangler, rette feil og tilføre informasjon til anlegg som er registrert i Gemini VA. Kvalitetsindikatorer (komplettethet og nøyaktighet) følges opp. Nye prosjekter leverer FDV-data med komplett registrert grunnlag etter kommunal standard.	G1	Interne ressurser

GA2	Innarbeide rutiner for hendelsesrapportering (f.eks. Gemini dagbok)		2026-2035
	Handlingen sikrer at hendelser på VA-nettet registreres systematisk, slik at man på sikt bygger opp et register som kan brukes til bedre prioriteringer og tiltak. Det skal sikres interne rutiner for registrering av hendelser/avvik på ledningsnett. Rutiner som forankres i organisasjonen. Alle hendelser skal registreres på en enhetlig måte, og legges inn i riktig datasystem, f.eks. Gemini dagbok. Data brukes til læring, statistikk, kartlegginger og prioritering av tiltak.	G1	Interne ressurser
GA3	Overvåking av anlegg – datasikkerhet og utskiftning av automasjon/elanlegg		2027-2031
	Handlingen vil bidra til å redusere risikoen for feil på elanlegg, risiko for digitale angrep, økt oppetid, og vil bidra til en tryggere drift med færre avbrudd. Sårbare styringsskap og nettverk oppgraderes, for å sikre en robust og sikker styring og kommunikasjon. Overvåking, logging og hendelsehåndtering formaliseres og standardiseres der det er behov. Anlegg og reservedeler bør i størst mulig grad standardiseres.	G1, V1, A1	2 000 000
GA4	Digital VA-plan		2025-2035
	Handlingen gjør det enklere å følge opp mål, handlinger, tiltak og kostnader gjennom en felles digital VA-plan som gir en god oversikt for hele organisasjonen. En oppdatert digital planløsning gir felles oversikt over tiltak, kostnader, risiko og fremdrift. Visualisering i kart og dashboard gjør status lett å forstå for ansatte, ledelse og politikere. Digital VA-plan vil gjøre det enkelt å følge opp og visualisere mål og handlinger. Løsningen vil sikre god intern forståelse for prosessen og løsninger, samt at kommunen gjør riktige, kunnskapsbaserte prioriteringer.	G1, G6	60 000
GA5	Standardisert løsning for å legge ut informasjon om prosjekter/VA-arbeider		2026-2035
	Handlingen gir innbyggere og næringsliv bedre informasjon om VA-prosjekter, noe som øker forutsigbarhet og tillit til kommunen. Denne handlingen kan løses ved riktig bruk av digital VA-plan. Offentlige nettsider/kart viser planlagte	G6	Interne ressurser

	og pågående arbeider, tidsrom og kontaktpersoner. Varslingsrutiner og spørsmål/svar kan inngå. Dette øker forutsigbarheten for innbyggere og næringsliv og reduserer henvendelser. Åpenhet styrker tilliten.		
GA6	Sikre tilstrekkelig bemanning innenfor fagområdet VA		2026-2035
	Handlingen vil være avgjørende for å sikre kommunens gjennomføringsevne i hovedplanperioden gjennom å sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Det er viktig å sikre at behov for prosjektledelse, drift, planlegging og forvaltning kartlegges og ivaretas. Kompetanseutvikling og rekruttering planlegges, gjerne med lærlinger og kurs etter behov. Riktig kapasitet og kompetanse reduserer risiko for forsinkelser og kvalitetsavvik, samt skaper et godt arbeidsklima.	G2	3 000 000
GA7	Tydelig rammeverk for samarbeid mellom fagområdene VA og Miljø		2026-2035
	Handlingen tydeliggjør ansvar og samhandling mellom fagområdene VA og Miljø, slik at utslippstillatelser og private anlegg håndteres mer likt og effektivt. Roller og prosesser i utslippstillatelser og tilknytninger beskrives i felles rutiner. Deling av data, felles maler og koordineringsmøter vurderes og utarbeides etter behov. Dette gir gode rutiner, lik praksis, raskere saksbehandling og bedre kvalitet. Rammeverket forankres i ledelsen.	G4, G5	Interne ressurser
GA8	Etablere lagerbygning (1-2 containere) for lagring av rørdeler og materiell		2027
	Handlingen bidrar til bedre / tryggere lagring av rør og materiell, samt forbedrer kontrollen av tilgjengelige rør og rørdeler. Lageret tilrettelegges også for sikker håndtering og vinterdrift. Et lager for håndtering av rør og materiell vil gi god og rask tilgang på rør og deler ved behov. Lagret vil også beskytte rør mot sol, vær og vind.	V3, A5	150 000
GA9	Sikre etterlevelse av internkontrollforskriften		2026-2035
	Handlingen sikrer at drift og beredskap på VA-anlegg følger krav til internkontroll, og legger til rette for systematisk forbedringsarbeid. Roller, rutiner, opplæring og avvikshåndtering i tråd med krav i internkontrollforskriften skal	G3, G5	Interne arbeider

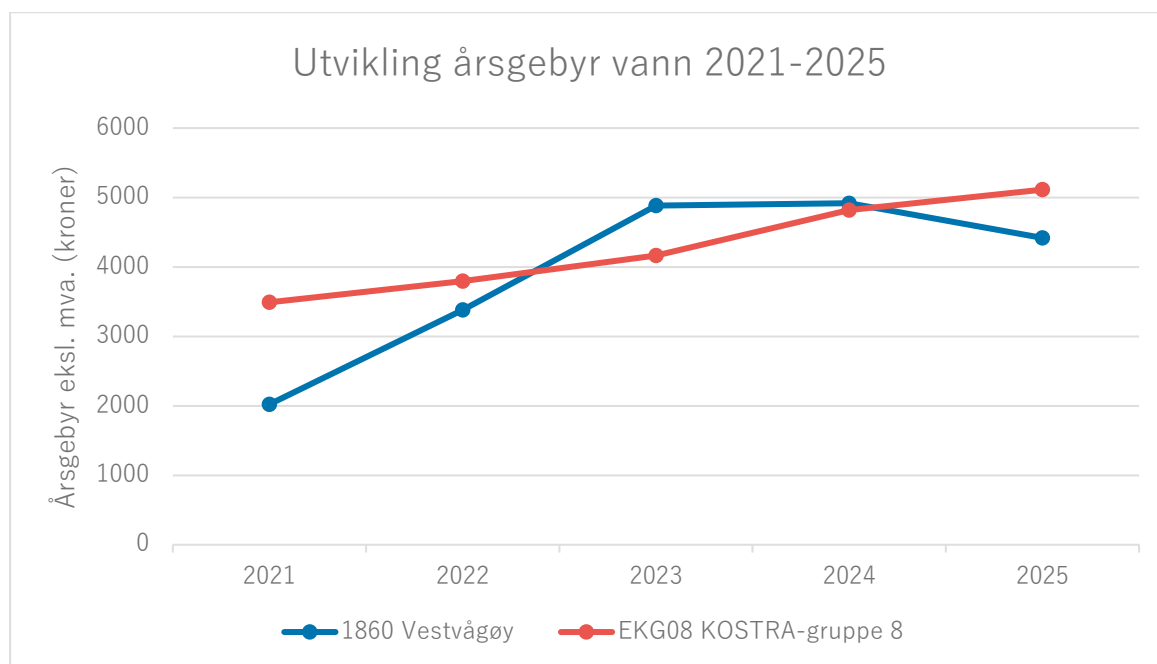
	dokumenteres for alle relevante anlegg. Årshjul for risikovurdering, vedlikehold og beredskapsøvelser etableres. Revisjoner brukes aktivt for kontinuerlig forbedring.		
--	---	--	--

10. Gebyr- og kostnadsutvikling

Strategiene og handlingene som er lagt inn i planen vil medføre et økt behov i investeringer i sektoren i årene fremover. Dette kapitlet redegjør for hvordan dette vil påvirke gebyrene i årene fremover.

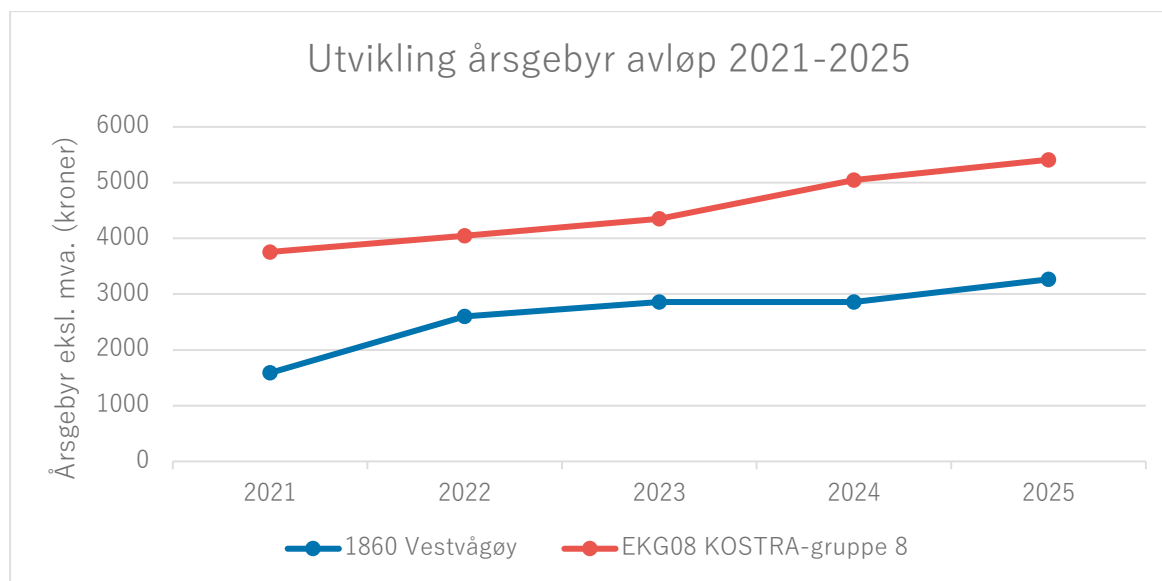
10.1 Vann- og avløpsgebyr i perioden 2021-2025

Grafene nedenfor viser utviklingen for årsgebyr for Vestvågøy kommune eks. MVA. fra 2021 frem til 2025. Dette er sammenlignet med utviklingen i årsgebyr for KOSTRA-gruppe 8¹ som er den KOSTRA-gruppen Vestvågøy kommune tilhører. Årsgebyret gjelder en standard enebolig på 120 m² bruksareal. Tallene er basert på det som kommunen har innrapportert i KOSTRA.

Figur 10-1 Utvikling i vanngebyr for normalhusholdning i Vestvågøy kommune og KOSTRA-gruppe 8. Tallene er hentet fra SSB – Statistikkbanken 12842.

¹ KOSTRA (Kommune-STat-Rapportering) Kommunegrupperingen i KOSTRA baserer seg på folketall og kommuneøkonomi.

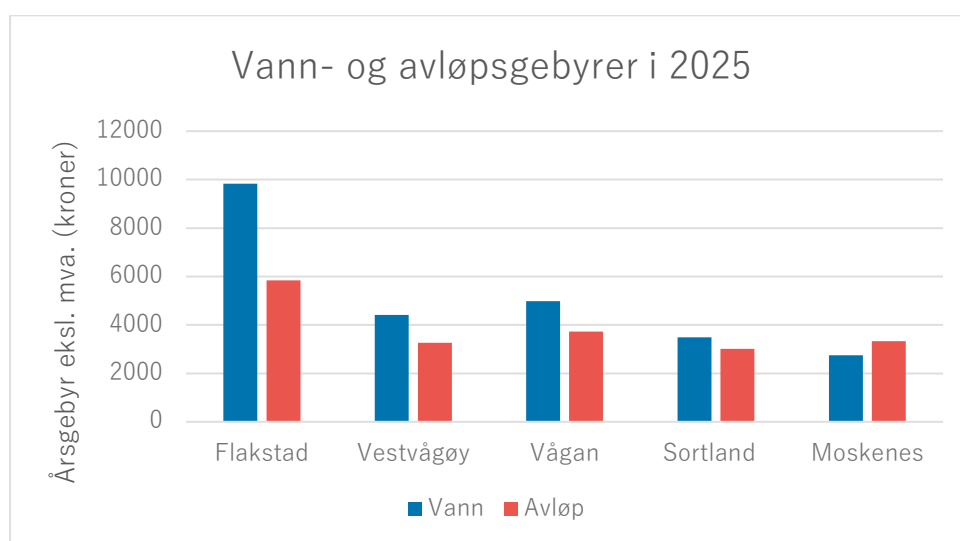
Figur 10-2 Utvikling i avløpsgebyr for normalhusholdning i Vestvågøy kommune og KOSTRA-gruppe 8. Tallene er hentet fra SSB - Statistikkbanken 12842.

KOSTRA-gruppe 8 omfatter kommuner med mellom 10 000 og 20 000 innbyggere, og er den gruppen Vestvågøy tilhører. Sammenlignet med denne KOSTRA-gruppen har kommunen sammenlignbare vanngebyrer, og lavere avløpsgebyrer. Dette vises i Figur 10-1 og Figur 10-2.

10.2 Gebyrnivå sammenliknet med nabokommuner

Grunnlaget for gebyrnivået styres av hvilke kostnader hver enkelt kommune har innenfor vann og avløp. Topografi har stor betydning for kostnadsbehovet og det er derfor naturlig med store variasjoner i gebyrnivået fra kommune til kommune. Hvis man sammenligner Vestvågøy kommunes vann- og avløpsgebyrer i 2025 med kommuner det er nærliggende å sammenligne seg med, ser man at Vestvågøy har sammenlignbare årsgebyrer per 2025, se Figur 10-3.

I 2025 var årsgebyret (eks. MVA) for vann i Vestvågøy kommune 4416 kr, mens årsgebyret for avløpstjenester var 3266 kr.

	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Sortland	Moskenes
Vann	9830	4416	4978	3491	2752
Avløp	5840	3266	3731	3014	3334

Figur 10-3 Oversikt over vann- og avløpsgebyrer i 2021 for Vestvågøy kommune og nabokommunene. Tall hentet fra SSB – Statistikkbanken 12842, og tar for seg standard abonnent på 120m².

Vestvågøy kommunes gebyrnivå for den kommende planperioden bestemmes av kommunens mål, dagens situasjon og behovene for tiltak som er beskrevet i hovedplanen.

10.3 Gebyrprognoser

Vestvågøy kommune har fått utarbeidet en investeringsanalyse fra Momentum i oktober 2025 for å vurdere hvordan ulike investeringsnivåer i vann- og avløpssektoren vil påvirke gebyrene frem mot 2035. Analysen ligger til grunn for et beslutningsgrunnlag for videre investeringer, og viser konsekvensene av ulike strategier for investering og fornyelse.

Forutsetninger

Analysen bygger på kommunens selvkostmodell, med et standardforbruk på 200 m³ per husholdning. Det er lagt til grunn 15 nye abonnenter på vann og 10 på avløp per år. Driftskostnader er hentet fra driftsbudsjettet for 2026, og øker med en årlig deflator på 2,5 prosent. Lønnskostnader øker med en årlig deflator på 3,5 %.

Kalkylerenten er basert på Kommunalbankens siste prognose for perioden 2026–2030. Etter 2030 videreføres kalkylerenten fra 2030 for de påfølgende årene.

Tabell 10-1: Tabell kalkylerente. Kilde: Momentum

År	NIBOR	Påslag	Kalkylerente
2026	4,0	0,70	4,70
2027	3,76	0,70	4,46
2028	3,75	0,70	4,45
2029	3,80	0,70	4,50
2030	3,85	0,70	4,55

NB! Ved sammenligning av gebyrer anvendt i rapportering til KOSTRA, mot disse utregningene av Momentum, anvendes ulike fakturagrunnlag. Mot KOSTRA rapporteres det med utgangspunkt i standard abonnent, definert til 120 m² bolig eks. MVA. I de etterfølgende beregningene av Momentum benyttes tall for 200 m³ vannforbruk, samt inkl. MVA. Dette skaper dermed ulike tall, og kan derfor ikke sammenlignes direkte.

Investeringsscenarioer

To investeringsnivåer er vurdert, samt et beregningsscenario (alt. 3) som viser hvor mye som kan investeres uten at gebyrene øker utover inflasjon:

- **Scenario 1** bygger på kommunens hovedplan og representerer et planmessig og behovsstyrt investeringsløp basert på grunnlag og vurderinger i hovedplanen.
- **Scenario 2** er et selvstendig alternativ der det legges til grunn investeringer på totalt 70 mill. kr i 2026, og deretter 60 mill. kr årlig i perioden 2027–2035, fordelt likt mellom vann og avløp. Dette scenarioet kommer ikke i tillegg til hovedplanen, men representerer et

alternativt investeringsnivå med jevnere og mer standardisert fordeling over tid. Levetiden for investeringene er her satt til gjennomsnittlig 70 år.

- **Scenario 3** beregner hvor mye kommunen kan investere dersom gebyrene kun økes i takt med inflasjonen, som i analysen er satt til 4 % per år. I dette scenarioet er alle framtidige investeringer fjernet fra modellen, og differansen mellom gebyrgrunnlaget og inflasjonsjusteringen viser handlingsrommet for nye investeringer.

Under beskrives de to relevante scenarioene nærmere.

Scenario 1 kan beskrives som et målrettet og faglig begrunnet utviklingsløp, der investeringene er knyttet til konkrete behov i det kommunale VA-systemet. Det omfatter både tiltak for å arbeide mot å oppfylle krav til avløpsrensing, redusere lekkasjer og fremmedvann, styrke leveringsikkerheten i vannforsyningen og fornye ledningsnett.

Scenario 2 representerer et mer standardisert og jevnt investeringsløp, men uten den samme detaljerte koblingen til de konkrete tiltakene som ligger i hovedplanen og gjenspeiles i scenario 1. Scenario 2 kan derfor beskrives som et forenklet alternativ som gir et betydelig investeringsnivå, men med svakere forankring i konkrete behov og planlagte tiltak.

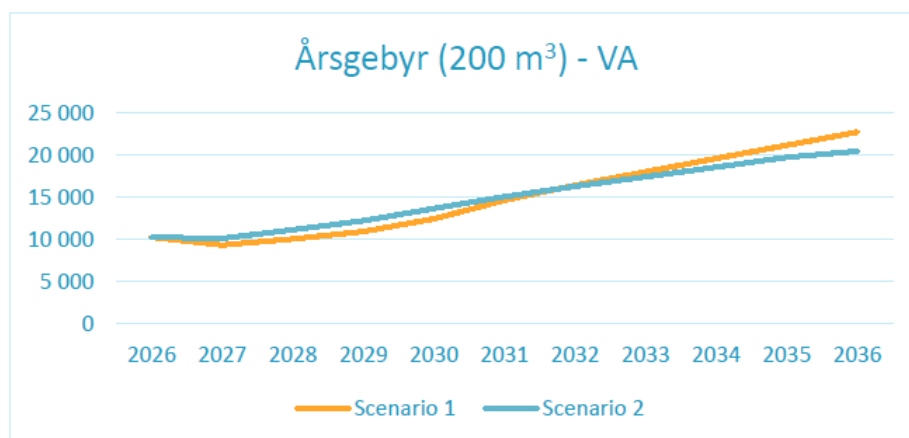
Scenario 3 innebærer en minimumsløsning, og at kommunen kun skal kunne dekke mindre utskiftinger og akutte tiltak, men ikke gjennomføre noen planmessig fornyelse. Scenario 3 innebærer derfor stabilt gebyrnivå i reell verdi, men går på bekostning av lovkrav, driftssikkerhet, miljømål og langsiktig bærekraft. Over tid vil et så lavt investeringsnivå, i tillegg til at lover ikke ivaretas, føre til en betydelig økt risiko for ledningsbrudd, innlekking, forurensning og behov for kostbare nødinvesteringer. Scenario 3 er ikke vist på etterfølgende figurer da dette i realiteten betyr en 0- endring i gebyrutviklingen.

Figur 10-4 til Figur 10-6 viser årsgebyr og gebyrutvikling over planperioden for scenario 1 og scenario 2, samlet for VA, samt separat for vann og avløp. For en normalhusholdning med forbruk på 200 m³ er samlet årsgebyr for vann og avløp likt i 2026, med 10 247 kr.

Deretter ligger scenario 2 høyere enn scenario 1 i første del av perioden. Fra 2032 snur dette bildet, og scenario 1 blir det dyreste alternativet mot slutten av perioden. Dette viser at scenario 2 gir sterkere gebyrvekst tidlig i perioden, mens scenario 1 gir et noe høyere gebyrnivå på lengre sikt.

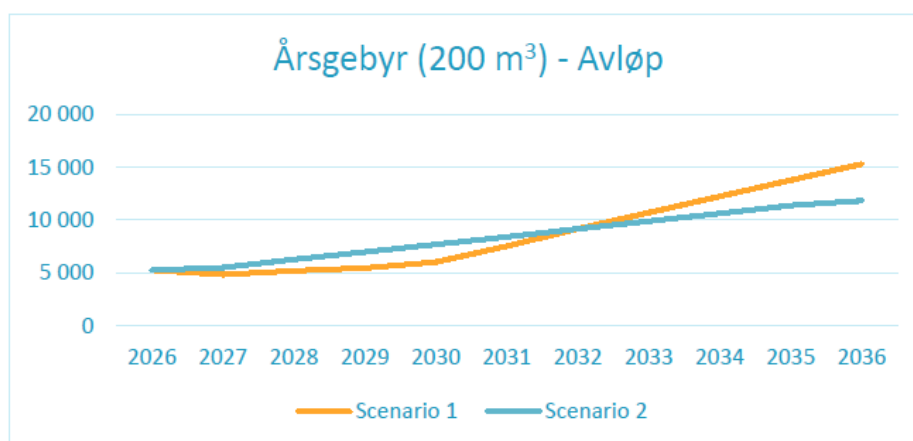
Figurene viser at det ikke er store forskjell på gebyrnivåer for de to scenarioene.

Årsgebyr 200 m ³ (kr/abonnt)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Scenario 1	10 247	9 321	10 033	10 928	12 428	14 638	16 436	18 027	19 599	21 186	22 748
Scenario 2	10 247	10 109	11 123	12 204	13 662	15 059	16 294	17 431	18 581	19 750	20 468
Differanse	0	789	1 090	1 276	1 235	421	-142	-597	-1 018	-1 436	-2 280

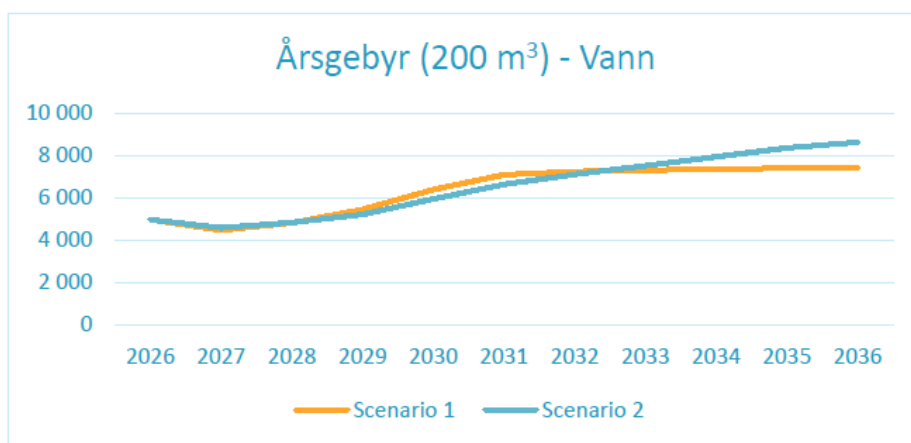
Figur 10-4: Samlet årsgebyr for vann og avløp, for en standard abonnent. Tall er inkl. MVA. Kilde: Momentum

Årsgebyr 200 m ³ (kr/abonnt)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Scenario 1	5 277	4 851	5 217	5 472	6 035	7 539	9 184	10 714	12 238	13 773	15 300
Scenario 2	5 277	5 525	6 290	6 992	7 708	8 417	9 181	9 903	10 635	11 379	11 830
Differanse	0	675	1 073	1 520	1 673	879	-3	-811	-1 604	-2 394	-3 470

Figur 10-5: Utviklingen i avløpsgebyret for en standard husholdning over tid, gitt de tre ulike scenarioene. Tall er inkl. MVA. Kilde: Momentum

Årsgebyr 200 m ³ (kr/abonnet)	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Scenario 1	4 970	4 470	4 816	5 456	6 392	7 100	7 252	7 313	7 361	7 413	7 448
Scenario 2	4 970	4 584	4 833	5 212	5 954	6 642	7 113	7 528	7 947	8 371	8 638
Differanse	0	114	17	-244	-439	-458	-138	214	586	958	1 190

Figur 10-6: Utvikling av vanngebyret over tid, gitt en standard husholdning. Tall er inkl. MVA. Kilde: Momentum

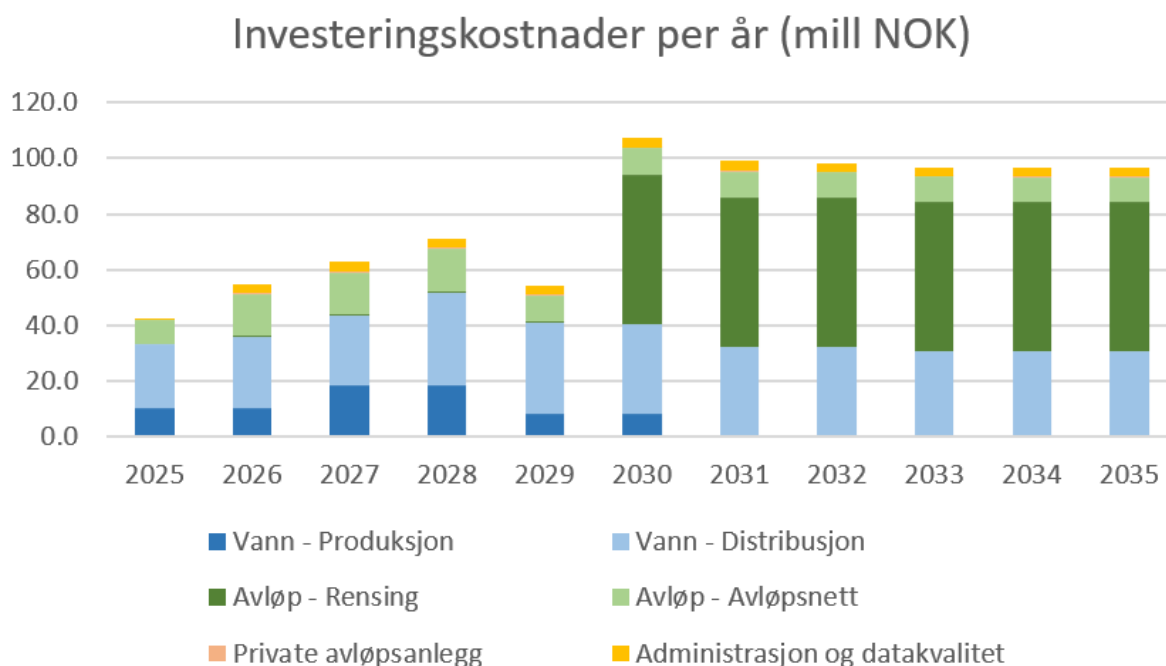
Scenario 1, som er forankret i hovedplanen, vil på sikt være det mest hensiktsmessige investeringsnivået for å sikre driftssikkerhet, redusere etterslep og møte kravene til miljø og kvalitet. Som vist på planlagte investeringskostnader (Figur 10-7) vil investeringen øke fram mot 2030. Det vil også ta noe tid å bygge opp nok bemanning til å kunne bruke midlene effektivt. Scenario 2, som ikke er forankret i hovedplanen i samme grad vil kunne brukes som referanse for å se gebyrutviklingen ved en jevn investeringstakt i hele planperioden.

Scenario 1 gir altså den tydeligste koblingen mellom investeringsnivå og identifiserte behov og handlinger i hovedplanen, mens scenario 2 representerer et mer generelt og jevnt investeringsløp. For kommunen vil det derfor være viktig å vurdere gebyrutvikling, gjennomføringsevne og behovet for å følge opp lovkrav, driftssikkerhet og miljømål i sammenheng ved fastsettelse av framtidig investeringsnivå.

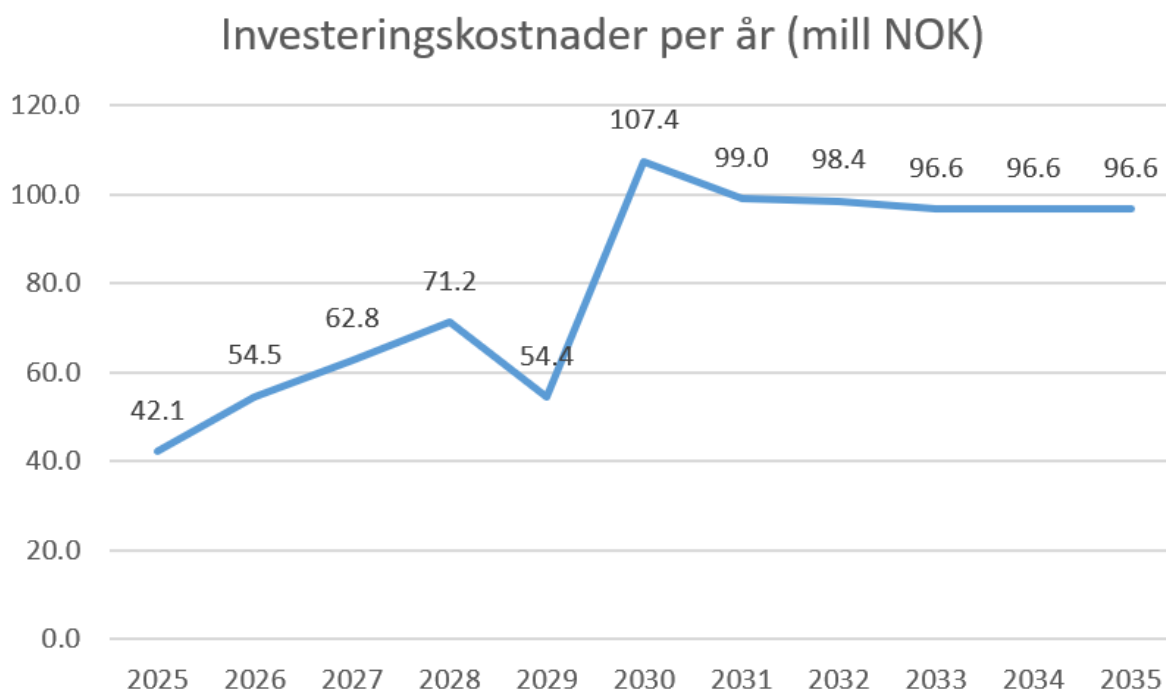
10.4 Investeringsplanen

I kommunestyret ble det i desember 2025 vedtatt en samlet investeringsramme på 70 millioner kroner for vann og avløp i 2026, samt for økonomiplanperioden fram til 2030 (sak 25/3326 - Økonomiplan 2026-2029). 70 millioner er i tråd med investeringsrammene som ligger til grunn for scenario 2 i delkapittel 10.3.

Et sammenstilt kostnadsestimat for de foreslåtte tiltakene i hovedplanen er vist på Figur 10-7 og Figur 10-8. Estimaten viser at kostnadene de første årene (fram til år 2030) stort sett ligger litt under 70 millioner kroner per år, før de deretter øker til mellom rundt 95 – 107 millioner kroner per år. Dette betyr at det er en lavere investeringstakt i begynnelsen av planperioden, med gradvis økning i siste halvdel av planperioden. Dette vil gi kommunen mulighet til planlegging, rekruttering, og organisering for å sikre best mulig bruk av investert kapital i planperioden.

Figur 10-7: Sammenstilling av samlede kostnader per år for handlinger, fordelt på kategori. Grafen viser tydelig at kostnader for vannproduksjon er store de første årene i hovedplanen, mens kostnader forbundet med avløpsrensing vil bli dominerende den senere delen

Figur 10-8: Sammenstilling av samlede kostnader per år for handlinger, fordelt på kategori. Grafen viser tydelig at kostnader for vannproduksjon er store de første årene i hovedplanen, mens kostnader forbundet med avløpsrensing vil bli dominerende den senere delen

Kostnadene som er vist, ligger til største delen noe under de rammer som er lagt til grunn for scenario 2 (70 millioner kroner per år) fram til 2030. Deretter ligger kostnadene for de fleste årene under 100 millioner kroner per år, med unntak av år 2030, da kostnadene vil være drøyt 107 millioner kroner.

Med disse forutsetningene vil gebyrnivået samlet for vann og avløp ved planperiodens slutt ligge rundt 20 000-23 000 kr, som vist på Figur 10-4.

Som beskrevet tidligere i hovedplanen og i egne handlinger vil det være viktig å sikre tilstrekkelig bemanning og kompetanse på fagområde VA, slik at man kan sikre gjennomføringsevne av de planlagte handlingene, og sikre en positiv utvikling for kommunens vann- og avløpssystem. Økt bemanning må forekomme de første årene i planperioden, for å sikre tilstrekkelig gjennomføringsevne i hele planperioden.

11. Kilder

BedreVann. (2023). *Tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpstjenester - 2023*. Hamar: Norsk Vann.

Europalov. (u.d.). *Drikkevannsdirektivet 1998*. Hentet fra <https://www.europalov.no/rettsakt/drikkevannsdirektivet-1998/id-2913>

Europalov. (u.d.). *Drikkevannsdirektivet 2020*. Hentet fra <https://www.europalov.no/rettsakt/drikkevannsdirektivet-2020/id-25162>

Europalov. (u.d.). *EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet)*. Hentet fra <https://www.europalov.no/rettsakt/eus-rammedirektiv-for-vann-vanndirektivet/id-1>

Europalov. (u.d.). *Flomdirektivet: vurdering og forvaltning av flommer*. Hentet fra <https://www.europalov.no/rettsakt/vurdering-og-forvaltning-av-flommer/id-190>

FHI. (2025). *Folkehelseprofil 2025 - Vestvågøy*. FHI.

FN-sambandet. (u.d.). *FNs bærekraftsmål*. Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Kinei, C. O. (2022). *Mulighetsstudie for VA-sektoren med samfunnsøkonomiske analyser*. Oslo: Oslo Economics.

KLD, H. (2024). *Nasjonale mål for vann og helse*. Klima- og miljødepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet.

Mattilsynet. (u.d.). *Faktaartikkel - Norsk drikkevannsforvaltning*. Hentet fra https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/drikkevann/regelverk_for_drikkevann/norsk_drikkevannsforvaltning.2074

Mattilsynet. (u.d.). *Faktaartikkel: Norsk drikkevannsforvaltning*. Hentet fra https://www.mattilsynet.no/mat_og_vann/drikkevann/regelverk_for_drikkevann/norsk_drikkevannsforvaltning.2074

Miljødirektoratet. (2025, 08 07). *Påvirkninger på vannet vårt*. Hentet fra Miljødirektoratet.no: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vann-hav-og-kyst/pavirkninger-vann/>

Miljødirektoratet. (u.d.). *Avløp*. Hentet fra <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/forurensning/avlop/>

NIBIO. (2025, 08 06). *Vannmiljøtiltak*. Hentet fra Nibio.no: <https://www.nibio.no/tema/miljo/tiltaksveileder-for-landbruket/vannmilljotiltak>

Norges geologiske undersøkelse (NGU). (2025, 08 08). *Løsmasser - Nasjonal løsmassedatabase*. Hentet fra https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/

Norsk klimaservicesenter. (2024, November). *Klimaprofil Nordland*. Hentet fra <https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/nordland>

Norsk landbruksrådgivning (NLR Nord Norge). (2021, 12 15). *nlr.no*. Hentet fra Pilotprosjektet "Landbruk og vannforskriften": <https://www.nlr.no/kunnskap/fagartikler/grovfor/nord/pilotprosjektet-landbruk-og-vannforskriften>

Norsk Vann BA. (u.d.). *Internasjonalt*. Hentet fra <https://va-jus.no/internasjonalt/>

Statistisk sentralbyrå (SSB). (2025, 08 06). *Vestvågøy (Nordland) - Befolkning*. Hentet 08 06, 2025 fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/vestvagoy>

Timeanddate. (2025, 08 06). *Klima og gjennomsnittsvær i Vestvågøy, Norge*. Hentet fra Timeanddate: <https://www.timeanddate.no/vaer/@6453322/klima>

Vann-nett. (2025). *Vann-nett.no*. Hentet fra Faktaark Vestvågøy kommune: vann-nett.no/waterbodies/factsheet/information

Vannportalen. (u.d.). *Organisering av vannforvaltningen*. Hentet fra <https://www.vannportalen.no/organisering2/organisering-av-vannforvaltningen/>

Vestvågøy kommune. (2025, 08 07). *Vestvågøy kommune*. Hentet fra Sanitæranlegg: <https://www.vestvagoy.kommune.no/naring-og-havn/reiseliv/sanitaranlegg/>